

ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΗΜΝΟΥ

ΛΗΜΝΟΣ - ΑΓΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ

2000

Τ. Ε. Ι. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: << Κοινοτική πρωτοβουλία LEADER I & II. Οι κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές συνέπειες από την εφαρμογή της στην περιοχή της επαρχίας Λήμνου >>.

Καθηγητής: Δρ. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

Σπουδαστής: ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΗΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ

**Κ Α Λ Α Μ Α Τ Α
2000**

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω προσωπικά, τον καθηγητή μου και πάνω απ' όλα μεγάλο δάσκαλο κ. Λεωνίδα Παπακωνσταντινίδη και την Αναπτυξιακή Εταιρία Λήμνου Α. Ε., για την πολύτιμη βοήθεια και την συνεργασία τους στην όλη προσπάθειά μου.

Επίσης τους κατοίκους της Λήμνου οι οποίοι συνεργάστηκαν μαζί μου στην συμπλήρωση των ερωτηματολογίων.

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία, αποτελεί μια προσπάθεια γνωστοποίησης της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader τόσο σε θεωρητικό όσο και πρακτικό επίπεδο.

Αυτό το οποίο θέλουμε να καταδείξουμε μέσα από την συγκεκριμένη εργασία είναι: Τι είναι Κοινοτική Πρωτοβουλία Leader, ποιοι οι στόχοι της, ποιοι φορείς εμπλέκονται και σε ποιους τομείς αναφέρεται.

Προκειμένου να καταδείξουμε τι σημαίνει Κοινοτική Πρωτοβουλία Leader στην πρακτική εφαρμογή της μελετήσαμε και καταγράψαμε τον τρόπο εφαρμογής της σε μια ιδιαίτερα ευαίσθητη περιοχή της Ελλάδας. Η περιοχή αυτή είναι η επαρχία Λήμνου (Ν. Λέσβου) στην οποία εφαρμόστηκε το Leader I και τώρα εφαρμόζεται το Leader II.

Ένας λόγος για την επιλογή αυτής της περιοχής είναι ότι υπάρχουν αποτελέσματα και έχει πραγματοποιηθεί έλεγχος και αξιολόγηση της όλης δραστηριότητας. Επίσης θα πρέπει να αναφέρω ότι η περιοχή αυτή αποτελεί τον τόπο καταγωγής μου, λόγος που με κάνει να την αγαπώ ιδιαίτερα και να προσπαθώ για την συνεχή ανάπτυξή της.

Τέλος, μας δόθηκε η δυνατότητα να μελετήσουμε και να συμμετάσχουμε στην προσπάθεια ευαισθητοποίησης (βασική διαδικασία προκειμένου να αναληφθούν δραστηριότητες από το κοινό) του κοινού χρησιμοποιώντας ως βασικό εργαλείο προσέγγισης των κατοίκων της Λήμνου την μέθοδο του ερωτηματολογίου.

Ευελπιστούμε ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία θα αναδείξει όλες τις δυνατότητες που προσφέρει η Κοινοτική Πρωτοβουλία Leader και μια επαρκή πληροφόρηση για το αντικείμενο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΠΩΣ ΦΤΑΣΑΜΕ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER

1.1 ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ - ΠΛΑΙΣΙΟ 2052/88

(Όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τον κανονισμό 2081/93)

Σύμφωνα με τον κανονισμό Ε. Ο. Κ. αριθμό 2081/93 της 21^{ης} Ιουλίου 1993 για την τροποποίηση του κανονισμού Ε. Ο. Κ. αριθμό 2052/88, για την αποστολή των Διαρθρωτικών Ταμείων, την αποτελεσματικότητά τους και τον συντονισμό των παρεμβάσεων τους μεταξύ τους, καθώς και με τις παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας επενδύσεων και των λοιπών υφιστάμενων χρηματοδοτικών οργάνων αποφασίστηκε ότι οι θεμελιώδεις αρχές της μεταρρύθμισης των Διαρθρωτικών Ταμείων του '88 πρέπει να εξακολουθήσουν να διέπουν τις δραστηριότητες των ταμείων μέχρι το '99.

Αλλά από την αποκτηθείσα πείρα του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων συνεπάγεται η ανάγκη να πραγματοποιηθεί βελτίωση προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα, η απλούστευση και η διαφάνεια των Διαρθρωτικών πολιτικών.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του κανονισμού Ε. Ο. Κ. 2052 ορίζονται οι πρωταρχικοί στόχοι της δράσης της κοινότητας μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων, της Ε.Τ.Ε. και των άλλων χρηματοδοτικών οργάνων.

Η Κοινότητα έχει αναλάβει μεταρρυθμίσεις της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής που προϋποθέτει Διαρθρωτικά Μέτρα, ειδικότερα ενόψει της προώθησης της αγροτικής ανάπτυξης.

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία αποτελούν τα βασικά εργαλεία για να αντιμετωπιστούν οι κοινωνικοοικονομικές διαταραχές που είναι δυνατόν να προκαλέσει η αναθεώρηση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής σε ορισμένες μειονεκτικές περιοχές πέραν από τις περιοχές που καλύπτει ο στόχος 1 και να προσαρμοστούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας των στόχων 2 και 5β για να ληφθούν υπόψη τα προβλήματα αυτά.

1.2 ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ

Οι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί που διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για επιδοτήσεις δράσεων και έργων που πραγματοποιούνται μέσα στην Κοινότητα και ανταποκρίνονται σε στόχους κοινού ενδιαφέροντος είναι κατά κύριο λόγο τα τέσσερα διαρθρωτικά ταμεία:

A) Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) , που αποβλέπει στην μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στην Κοινότητα.

B) Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) , που αποβλέπει στην προώθηση της επαγγελματικής κατάρτισης εργαζομένων και ανέργων καθώς και στην δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης.

Γ) Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) που αποβλέπει στην επιτάχυνση της προσαρμογής των γεωργικών διαρθρώσεων καθώς και της ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών.

Δ) Το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού και Αλιείας (ΧΜΠΑ) , που αποβλέπει στον εξοπλισμό των λιμανιών, στην προώθηση , μεταποίηση και εμπορία αλιευτικών προϊόντων και γενικά στην ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας.

1.2.1 ΚΟΙΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Μετά την μεταρρύθμιση των Ταμείων που άρχισε να ισχύει από την 1^η Ιανουαρίου 1989 , η κοινοτική διαρθρωτική δράση επικεντρώνεται σε 5 κοινούς στόχους :

A) Στόχος αρ. 1: Προώθηση της ανάπτυξης και διαρθρωτικής προσαρμογής των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών . Στο στόχο αυτό ανήκει όλη η ελληνική επικράτεια.

B) Στόχος αρ. 2 : Μετατροπή των περιφερειών, παραμεθόριων περιοχών ή τμημάτων περιοχών (περιοχές απασχόλησης και αστικές κοινότητες), που πλήττονται σοβαρά από την βιομηχανική παρακμή.

Γ) Στόχος αρ. 3 : Καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας (ανεργία για περίοδο μεγαλύτερη των 12 μηνών) , επαγγελματική ένταξη των νέων και των ατόμων που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας, προώθηση της ισότητας ευκαιριών για άντρες και γυναίκες στην αγορά εργασίας.

Δ) Στόχος αρ. 4 : Προσαρμογή των εργαζομένων στις βιομηχανικές μεταλλάξεις και στην εξέλιξη των συστημάτων παραγωγής, και

διευκόλυνση της επαγγελματικής ένταξης των νέων κάτω των 25 ετών που αναζητούν εργασία.

Ε) Στόχος αρ. 5 : Με την προοπτική της αναμόρφωσης της κοινής γεωργικής πολιτικής έχουμε τους εξής 2 υποστόχους :

5α) Επιτάχυνση της προσαρμογής των γεωργικών διαρθρώσεων,
και 5β) Προώθηση της ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών.

Η πράξη η σχετική με τους όρους προσχώρησης προβλέπει την δημιουργία ενός νέου περιφερειακού στόχου :

Ζ) Στόχος αρ. 6 : Ανάπτυξη και διαρθρωτική προσαρμογή των περιφερειών με ιδιαίτερα χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού.

Η παρέμβαση των ταμείων έχει ως εξής :

ΣΤΟΧΟ I	ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ
Αριθ. 1	ΕΤΠΑ – ΕΚΤ – ΕΓΤΠΕ – Τμήμα προς/σμού
Αριθ. 2	ΕΤΠΑ – ΕΚΤ
Αριθ. 3	ΕΚΤ
Αριθ. 4	ΕΚΤ
Αριθ. 5	ΕΓΤΠΕ
Αριθ. 5 ^α	ΕΓΤΠΕ – Τμήμα προς/σμού
Αριθ. 5β	ΕΓΤΠΕ – Τμήμα προς/σμού
Αριθ. 6	ΕΤΠΑ – ΕΚΤ – ΕΓΤΠΕ – Τμήμα προς/σμού

1.2.2 Μορφές παρέμβασης

Η χρηματοδοτική παρέμβαση των ταμείων παρέχεται με διάφορες μορφές χρηματοδότησης ανάλογα με την φύση των ενεργειών :

A) Συγχρηματοδότηση λειτουργικών προγραμμάτων.

B) Συγχρηματοδότηση εθνικού καθεστώτος ενισχύσεων συμπεριλαμβανομένων των επιστροφών.

Γ) Χορήγηση συνολικών επιχορηγήσεων , τις οποίες διαχειρίζεται κατά κανόνα ένας ενδιάμεσος φορέας που ορίζεται από το κράτος μέλος σε συμφωνία με την Επιτροπή και ο οποίος εξασφαλίζει την κατανομή επιμέρους επιχορηγήσεων προς τους δικαιούχους.

Δ) Συγχρηματοδότηση κατάλληλων σχεδίων, συμπεριλαμβανομένων των επιστροφών.

Ε) Ενίσχυση σε τεχνική βοήθεια και προπαρασκευαστικές μελέτες για την επινότηση των δράσεων. Ο συντονισμός των παρεμβάσεων των ταμείων γίνεται μέσω των λειτουργικών προγραμμάτων και του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

1.2.3 Λειτουργικά προγράμματα

Η Συγχρηματοδότηση των λειτουργικών προγραμμάτων είναι ο κυριότερος τρόπος παρέμβασης των Ταμείων για δράσεις που έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Κοινότητα και που δεν καλύπτονται από τα προγράμματα που υποβάλλονται. Η επεξεργασία των λειτουργικών προγραμμάτων, που σημειωτέον είναι σύνολο πολυετών ενεργειών, γίνεται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές σε εταιρική σχέση με τις ενδιαφερόμενες περιφερειακές και τοπικές αρχές.

Υπάρχουν δυο είδη προγραμμάτων:

Α) Περιφερειακά προγράμματα, που αφορούν τους στόχους 1, 2, 5β, και είναι διάρκειας 3 –5 χρόνων με ετήσια αναθεώρηση.

Β) Εθνικά προγράμματα, που αφορούν τους στόχους 3 και 4 και περιλαμβάνουν κατανομή ανάμεσα στις δαπάνες για τις περιφέρειες και περιοχές των στόχων 1, 2 και 5β και τις δαπάνες για τις υπόλοιπες περιφέρειες.

1.2.4 Κοινοτικά πλαίσια στήριξης

Τα ΚΠΣ βασίζονται στα λειτουργικά προγράμματα και καθορίζουν τις κατευθυντήριες γραμμές που ακολουθούν η Κοινότητα και τα κράτη μέλη. Περιλαμβάνουν:

Α) Άξονες προτεραιότητας

Β) Μορφή παρέμβασης

Γ) Ύψος χρηματοδότησης

Δ) Τεχνική βοήθεια

Ε) Παρακολούθηση και αξιολόγηση

1.2.5 Στάδια Διαδικασίας

Το χρονοδιάγραμμα που προβλέπεται από τα ΚΠΣ μέχρι και την αποπληρωμή των εγκεκριμένων ποσών είναι τα εξής:

A) 1^ο στάδιο : Επεξεργασία υιοθέτηση των ΚΠΣ από την Επιτροπή με βάση τα εθνικά σχέδια. Τα ΚΠΣ είναι μεν διάρκειας 3 – 5 χρόνων αλλά μπορούν να αναθεωρούνται κατά έτος.

B) 2^ο στάδιο : Τα κράτη μέλη υποβάλλουν τις αιτήσεις οι οποίες αντιστοιχούν στο πλαίσιο που καθορίζουν τα ΚΠΣ.

Γ) 3^ο στάδιο : Η Επιτροπή αποφασίζει και εγκρίνει.

Δ) 4^ο στάδιο : Η Επιτροπή προβαίνει στην πληρωμή η οποία πραγματοποιείται σε τρεις δόσεις. Η πρώτη μετά την έγκριση του προγράμματος, η δεύτερη αφού βεβαιωθεί η έναρξη της δράσης και η τρίτη μετά το τέλος του προγράμματος.

1.3 ΑΡΘΡΟ 11 ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 4253/88

Ο 2052/88 αποτέλεσε τον κανονισμό κορμό για την δημιουργία των ακόλουθων εκτελεστικών οργανισμών 4253/88 – 4254/88 – 4255/88 – 4256/88, σύμφωνα με τους οποίους ανοίχτηκε πλέον ο δρόμος για την εφαρμογή κοινοτικών πρωτοβουλιών.

Εκτενής αναφορά για τις κοινοτικές πρωτοβουλίες γίνεται στο άρθρο 11 του 4253/88.

1) Κατ' εφαρμογή του άρθρου 5 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθμ. 2052/88, η επιτροπή μπορεί με πρωτοβουλία της σύμφωνα με τις διαδικασίες που καθορίζονται στον τίτλο VIII, και κατόπιν ενημερωτικής ανακοίνωσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, να αποφασίσει να προτείνει στα κράτη μέλη να υποβάλουν αιτήσεις συνδρομής για δράσεις που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την κοινότητα.

Κάθε παρέμβαση που εγκρίνεται στα πλαίσια της παρούσας διάταξης λαμβάνεται υπόψη κατά την επεξεργασία ή την αναθεώρηση του αντίστοιχου κοινοτικού πλαισίου στήριξης.

Για τις δράσεις που παρουσιάζουν εθνικό ενδιαφέρον, κατ'εφαρμογή του πρώτου εδαφίου, δύο ή περισσότερα κράτη μέλη μπορούν με δική τους πρωτοβουλία ή κατόπιν προσελκύσεως της επιτροπής να υποβάλλουν ενιαίες αιτήσεις συνδρομής.

Απαντώντας σ' αυτές τις αιτήσεις, η επιτροπή δύναται σε συνεννόηση με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη να λάβει μια ενιαία απόφαση χορήγησης συνδρομών για το σύνολο των κρατών μελών αυτών.

2) Για ένα ορισμένο μέρος των διαθέσιμων πιστώσεων, οι μορφές παρέμβασης που εγκρίνονται στα πλαίσια της παραγράφου 1 σχετικά με τους στόχους προτεραιότητας αριθμ. 1 , 2 και 5β, είναι δυνατόν να αφορούν περιοχές διαφορετικές από εκείνες που αναφέρονται στα άρθρα 8, 9 και 11 α του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθμ. 2052/88.

**ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΤΟΝΣΟΥΜΕ ΚΑΙ ΝΑ ΣΗΜΕΙΩΣΟΥΜΕ ΟΤΙ ΤΑ
ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ Ι ΚΑΤΑΓΡΑΦΟΝΤΑΙ
ΑΠΛΑ ΚΑΙ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΚΑΘΩΣ ΤΑ
ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΣΗΜΕΡΑ ΔΕΝ ΙΣΧΥΟΥΝ (ιδιαίτερα τα ποσοστά
συμμετοχής του κάθε Διαρθρωτικού ταμείου) ΕΤΣΙ ΟΠΩΣ ΘΑ
ΚΑΤΑΓΡΑΦΟΥΝ. ΑΥΤΟ ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΠΛΑ ΚΑΙ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΝΑ
ΕΞΗΓΗΣΟΥΜΕ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ
ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ.**

1.4 ΕΤΠΑ: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

A) Νομική βάση / πηγή

Κανονισμοί του Συμβουλίου της 24^{ης} Ιουνίου 1988 (2052/88) , Ε.Ε L185/88 σελ. 9 και της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1988 (4254/88), Ε.Ε L 374/88 σελ. 15.

B) Στόχοι

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης δημιουργήθηκε το 1975 με σκοπό την μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων της Κοινότητας. Με την Ενιαία Πράξη η μεταρρύθμιση του ταμείου προσανατολίζεται στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, συμβάλλοντας στην

αναβάθμιση των οικονομικά καθυστερημένων περιφερειών της Κοινότητας και στην μετατροπή των βιομηχανικών περιοχών που βρίσκονται σε παρακμή. Ο βασικός στόχος του ΕΤΠΑ είναι η επίτευξη της οικονομικής σύγκλησης των οικονομιών των χωρών μελών της Κοινότητας και κατά συνέπεια η εξάλειψη των κοινωνικοοικονομικών διαφορών.

Το ΕΤΠΑ παρεμβαίνει στους στόχους 1, 2 και 5β (βλέπε Διαρθρωτικά Ταμεία)

Γ) Μέτρα

Η συμμετοχή του ΕΤΠΑ δεν υπερβαίνει το 75% του συνολικού κόστους για το στόχο αριθμ. 1 και το 50% του συνολικού κόστους για τις άλλες περιφέρειες. Το ΕΤΠΑ συμμετέχει στην χρηματοδότηση των εξής δράσεων:

- i) *Παραγωγικές επενδύσεις, που επιτρέπουν την δημιουργία ή την διατήρηση σταθερών θέσεων απασχόλησης.*
- ii) *Επενδύσεις σε έργα υποδομής.*
  - Στόχος αριθμ. 1: έργα υποδομής που συμβάλλουν στην μεγέθυνση του οικονομικού δυναμικού, στην ανάπτυξη και στην διαρθρωτική προσαρμογή των περιφερειών. Επίσης σε περιοχές με σχετικές ανάγκες, εγκαταστάσεις στον τομέα της υγείας και της εκπαίδευσης.
  - Στόχος αριθμ. 2 : έργα υποδομής που αφορούν την διευθέτηση και αναβάθμιση των παρακμάζουσων βιομηχανικών περιοχών και αστικών κέντρων. Επίσης έργα από τα οποία εξαρτάται η δημιουργία και η ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων.
  - Στόχος αριθμ. 5β : έργα υποδομής που συνδέονται άμεσα με οικονομικές δραστηριότητες, οι οποίες δημιουργούν θέσεις απασχόλησης εκτός γεωργίας, συμπεριλαμβανομένων των έργων υποδομής από τα οποία εξαρτάται η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων αυτών (π.χ τομέας επικοινωνίας).
- iii) *Ανάπτυξη του ενδογενούς δυναμικού των περιφερειών, που περιλαμβάνει*
  - έργα συντονισμού και ενίσχυση των πρωτοβουλιών για την τοπική ανάπτυξη και τις δραστηριότητες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων,
  - έργα για την παροχή υπηρεσιών στις επιχειρήσεις,

- χρηματοδότηση της μεταφοράς τεχνολογίας,
  - βελτίωση της πρόσβασης των επιχειρήσεων στην κεφαλαιαγορά,
  - άμεσες ενισχύσεις των επενδύσεων.
- iv) Ενέργειες στο πλαίσιο της περιφερειακής ανάπτυξης σε κοινοτικό επίπεδο ιδίως όταν πρόκειται για μεθοριακές περιοχές των κρατών μελών.
- v) Μέτρα προπαρασκευαστικά, συνοδευτικά και αξιολόγησης.

Το ΕΤΠΑ συμβάλλει στην υποστήριξη μελετών ή προτύπων πειραματικών ενεργειών περιφερειακής ανάπτυξης σε κοινοτικό επίπεδο (ειδικότερα στις παραμεθόριες περιοχές των κρατών μελών).

- vi) Παραγωγικές επενδύσεις σε έργα υποδομής, που σκοπό έχουν την προστασία του περιβάλλοντος εφόσον συνδέονται με την περιφερειακή ανάπτυξη.

Δ) Μορφή παρέμβασης

- 1) Η μορφή παρέμβασης που προβλέπεται από το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης είναι το λειτουργικό πρόγραμμα.
- 2) Συνολικές επιχορηγήσεις. Απαιτείται ένας ενδιάμεσος οργανισμός ο οποίος πρέπει να πληροί συγκεκριμένους όρους.
- 3) Στήριξη στην τεχνική βοήθεια και τις προπαρασκευαστικές μελέτες.
- 4) Πρότυπα πειραματικά στάδια. (Συνεργασία μεταξύ περιφερειών, Ο. Τ. Α. κ.α)

Ε) Τρόπος πληρωμής

Η ετήσια καταβολή των ποσών που έχουν εγκριθεί καταβάλλεται ως εξής :

- i) 1^η προκαταβολή: Μετά την απόφαση για ανάληψη υποχρέωσης, χορήγηση μιας πρώτης προκαταβολής 50% του ετήσιου εγκεκριμένου ποσού.
- ii) 2^η προκαταβολή: Με την βεβαίωση για την ολοκλήρωση του έργου, η πληρωμή του υπόλοιπου ποσού.

Στ) Δικαιούχοι

- i) Εθνικές αρχές
- ii) Φυσικά και νομικά πρόσωπα

Z) Αρμόδιοι φορείς

- i) Επιτροπή των Κ.Ε : Διεύθυνση XVI
- ii) Εθνική Αρχή : ΥΠΕΘΟ

Οργανώσεις και Γραμματείες Περιφερειών (ΟΤΑ, εταιρίες τοπικής ανάπτυξης, Σωματεία, άλλοι φορείς).

1.5 ΕΚΤ : Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

A) Νομική βάση / πηγή

Κανονισμοί του Συμβουλίου της 24^{ης} Ιουνίου 1988 (2052/88), Ε.Ε L 185/88 σελ. 9 και της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1988 (4254/88), Ε.Ε L 374/88 σελ.21.

B) Στόχοι

Το ΕΚΤ, που είναι το κυριότερο μέσο ανάπτυξης της κοινωνικής πολιτικής της Κοινότητας, αποβλέπει στην προώθηση της επαγγελματικής κατάρτισης, της απασχόλησης και εν γένει στην καταπολέμηση της ανεργίας. Πιο συγκεκριμένα οι στόχοι του περιλαμβάνουν τα εξής:

- i) Προώθηση επαγγελματικής κατάρτισης – επαγγελματικού προσανατολισμού .
- ii) Πρόσληψη θέσεων διαρκούς και προσωρινής απασχόλησης και δημιουργία δραστηριοτήτων ανεξάρτητα εργαζόμενων.
- iii) Εκσυγχρονισμό παραγωγικού μηχανισμού καινοτομικού χαρακτήρα.

Γ) Μέτρα

Το ΕΚΤ συμμετέχει στην χρηματοδότηση, καλύπτοντας το 55 – 75% του συνόλου των δαπανών, των εξής δράσεων:

- i) Ενέργειες επαγγελματικής βασικής ή υψηλής εξειδίκευσης – κατάρτισης για:
  - δημιουργία ποσοπτικών σταθερής απασχόλησης και επαγγελματικού προσανατολισμού,
  - άνεργα άτομα με ειδικές ανάγκες,
  - ειδικές κατηγορίες ανέργων, όπως είναι οι νέοι κάτω των 25 ετών, μακροχρόνια άνεργοι, γυναίκες παλιννοστούντες κλπ. ,
  - προώθηση διεθνικών συνεργασιών,
  - εκσυγχρονισμό με καινοτομικό χαρακτήρα όσον αφορά την μεθοδολογία και το περιεχόμενο της κατάρτισης.
- ii) Ενέργειες επιδότησης προς:
  - επιχειρήσεις για δημιουργία νέων θέσεων εργασίας αορίστου χρόνου,
  - άτομα για δημιουργία θέσεων αυτοαπασχόλησης.
- iii) Ενέργειες μεταφοράς ειδικών γνώσεων σχετικά με θέματα εκσυγχρονισμού της παραγωγικής διαδικασίας και αφορούν τους εκπροσώπους του προσωπικού επιχειρήσεων 2 ή περισσότερων κρατών μελών.
- iv) Ενέργειες τεχνικής βοήθειας που αποσκοπούν στην βελτίωση της ποιότητας και συνοχής των παρεμβάσεων του Ταμείου, όπως είναι έρευνες , μελέτες, χρήση εμπειρογνομόνων, ενημερωτικά σεμινάρια, συντονισμός ενεργειών κλπ.
- v) Οργάνωση σεμιναρίων ή άλλων επιμορφωτικών εκδηλώσεων.

Δ) Δαπάνες

Το ΕΚΤ συμμετέχει στην χρηματοδότηση των εξής δαπανών:

- i) Αμοιβές εκπαιδευτικού προσωπικού και καταρτιζόμενων
- ii) Ταξίδια, δηλαδή εισιτήρια, ξενοδοχεία κλπ.
- iii) Απόσβεση εξοπλισμού
- iv) Λοιπές δαπάνες συμπεριλαμβανομένων των εξόδων ηλεκτρισμού, τηλεφώνου, ύδρευσης, ασφάλιστρων, αναλώσιμων υλικών, αμοιβών διοικητικού προσωπικού κλπ.

Ε) Μορφή παρέμβασης

Η μορφή παρέμβασης, που προβλέπεται στο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ) είναι το λειτουργικό πρόγραμμα. Παράλληλα όμως υπάρχει και η δυνατότητα υποβολής ατομικής αίτησης συνδρομής για:

- i) τις προπαρασκευαστικές, συνοδευτικές και διαχειριστικές ενέργειες (μελέτες, τεχνική βοήθεια, ανταλλαγή εμπειριών κλπ.),
- ii) την μεταφορά ειδικών γνώσεων και
- iii) τις ενέργειες επαγγελματικού προσανατολισμού και παροχής συμβουλών για εξεύρεση εργασίας σε μακροχρόνια άνεργους.

Στ) Τρόπος πληρωμής

Ο τρόπος της ετήσιας καταβολής των ποσών που έχουν εγκριθεί είναι ο εξής:

- i) 1^η προκαταβολή: Αμέσως μετά την έναρξη υλοποίησης του προγράμματος, το ΕΚΤ χορηγεί το 50% του ετήσιου εγκεκριμένου ποσού.
- ii) 2^η προκαταβολή: Όταν απορροφηθεί το ήμισυ της 1^{ης} προκαταβολής και πιστοποιηθεί η ομαλή πορεία υλοποίησης του προγράμματος, το ΕΚΤ χορηγεί το 30% του εγκεκριμένου ετήσιου ποσού.
- iii) Αποπληρωμή: Το ΕΚΤ χορηγεί το υπόλοιπο του εγκεκριμένου ετήσιου ποσού μετά από σχετική αίτηση του δικαιούχου, η οποία πρέπει να υποβληθεί σε διάστημα 3 μηνών από την ολοκλήρωση του προγράμματος.

Z) Δικαιούχοι

- i) Εθνικές αρχές
- ii) Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- iii) Βιομηχανίες
- iv) Επιχειρήσεις, μεγάλες αλλά και ΜΜΕ, ανεξάρτητα από το νομικό τους καθεστώς
- v) Εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα
- vi) Επιστημονικοί Σύλλογοι
- vii) Συνδικαλιστικές και κλαδικές Οργανώσεις
- viii) Εταιρίες τοπικής ανάπτυξης
- ix) Σωματεία
- x) Άλλοι φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα
- xi) Φυσικά πρόσωπα

H) Αρμόδιοι φορείς

- i) Επιτροπή των Ε.Κ. : Διεύθυνση V
- ii) Εθνική Αρχή: Υπουργείο Εργασίας (Δημόσιος τομέας, Ιδρύματα, Σύλλογοι), ΟΑΕΔ (Ιδιωτικές επιχειρήσεις, μεμονωμένα άτομα, Οργανώσεις) και Γραμματείες Περιφερειών ΟΤΑ, εταιρίες τοπικής ανάπτυξης, Σωματεία, άλλοι φορείς.

1.6 ΕΓΤΠΕ: Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων

A) Νομική βάση / πηγή

Κανονισμοί του Συμβουλίου της 24^{ης} Ιουνίου 1988 (2052/88), Ε.Ε L 185/88 σελ.9 και της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1988 (4254/88), Ε.Ε L 374/88 σελ. 25.

B) Στόχοι

Η Κοινότητα έχει υιοθετήσει ένα σύνολο πολιτικών και δράσεων, οι οποίες αποσκοπούν στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της. Βάσει αυτού του στόχου και δεδομένου του διεθνούς ανταγωνισμού στον γεωργικό τομέα, το ΕΓΤΠΕ χρηματοδοτεί συγκεκριμένες ενέργειες, που στοχεύουν στην προώθηση της ανάπτυξης και διαρθρωτικής προσαρμογής των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιοχών (στόχος αριθμός 1) και την προοπτική της αναμόρφωσης της ΚΑΠ (στόχος αριθμός 5).

Γ) Μέτρα

Συγκεκριμένα το ΕΓΤΠΕ χρηματοδοτεί τις ακόλουθες δράσεις, με ανώτατο ποσοστό συμμετοχής 70% (το ποσοστό αυτό ποικίλει ανάλογα με τους στόχους και την μορφή των δράσεων) :

- i) Μέτρα για την αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ της παραγωγής και της ικανότητας των αγορών (μέτρα συνοδευτικά της πολιτικής των αγορών).
- ii) Μέτρα για την αναδάσωση των γεωργικών γαιών και για γεωργικές εκμεταλλεύσεις.
- iii) Μέτρα για την ενίσχυση του γεωργικού εισοδήματος και την διατήρηση βιώσιμου αγροτικού πληθυσμού στις ορεινές ή μειονεκτικές περιοχές με ενισχύσεις στην γεωργία.
- iv) Μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος.

- v) Μέτρα για την βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαρθρώσεων των εκμεταλλεύσεων (επενδύσεις με σκοπό την μείωση του κόστους παραγωγής και την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας των γεωργών).
- vi) Μέτρα για την βελτίωση της εμπορίας, καθώς και για την ενθάρρυνση της δημιουργίας ενώσεων παραγωγών.
- vii) Μέτρα για την βελτίωση της εμπορίας και της μεταποίησης των αλιευτικών προϊόντων.

Δ) Μορφή παρέμβασης

- i) Η παρέμβαση του ΕΓΤΠΕ μπορεί να πάρει μορφή λειτουργικών προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων υπό μορφή ολοκληρωμένης προσέγγισης και συνολικών επιχορηγήσεων.
- ii) Εφαρμογή προτύπων σχεδίων όσων αφορά την προώθηση της ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών.
- iii) Ενίσχυση τεχνικής βοήθειας και προπαρασκευαστικών μελετών που θεωρούνται απαραίτητες για εκπόνηση των ενεργειών.
- iv) Μελέτες για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων.
- v) Εφαρμογή επίδειξης στους γεωργούς των πραγματικών δυνατοτήτων των συστημάτων, μεθόδων και τεχνικών παραγωγής.
- vi) Μέτρα απαραίτητα για την διάδοση, σε κοινοτικό επίπεδο, των αποτελεσμάτων των εργασιών και εμπειριών που αφορούν την βελτίωση των γεωργικών διαρθρώσεων.

Ε) Τρόπος πληρωμής

Η ετήσια καταβολή των ποσών που έχουν εγκριθεί είναι η εξής:

- i) 1^η προκαταβολή: 50% του ετήσιου εγκεκριμένου ποσού.
- ii) 2^η προκαταβολή: 80% του ίδιου ποσού μετά την εξακρίβωση ότι έχει χρησιμοποιηθεί τουλάχιστον το ήμισυ της πρώτης προκαταβολής και ότι το έργο προχωρά κανονικά.
- iii) Αποπληρωμή: Με την ολοκλήρωση του έργου.

Στ) Δικαιούχοι

- i) Εθνικές αρχές.
- ii) Φυσικά και νομικά πρόσωπα.

Ζ) Αρμόδιοι φορείς

- i) Επιτροπή των Κ.Ε. :Διεύθυνση VI
- ii) Εθνική Αρχή: Υπουργείο Γεωργίας.

1.7 ΕΤΕ: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

A) Νομική βάση / πηγή

Κανονισμοί του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 1988 (2052/88), Ε. Ε. L 185/88 σελ. 9

B) Στόχοι

Βασικός στόχος της ΕΤΕ, των Διαρθρωτικών Ταμείων και των άλλων χρηματοδοτικών οργάνων είναι η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Κοινότητας. Η ΕΤΕ αποσκοπεί, μέσω ενός συνόλου πολιτικών και δράσεων, στο συντονισμό των οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών, των εθνικών καθεστώτων ενισχύσεων και άλλων μέτρων, τα οποία συνδέονται με την εφαρμογή των κοινών πολιτικών της Κοινότητας και της ενιαίας εσωτερικής αγοράς.

Γ) Δάνεια

Η χρηματοδοτική παρέμβαση της ΕΤΕ και των άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών μέσων παρέχεται με μια από τις ακόλουθες μορφές:

I) Δάνεια ή άλλες μορφές συγχρηματοδότησης συγκεκριμένων επενδύσεων:

Τα δάνεια αυτά καλύπτουν το 50% του κόστους της επένδυσης με κατώτατο όριο δανειοδότησης τα 2 εκ. ECU. Προορίζονται για την χρηματοδότηση έργων στην μεταποιητική βιομηχανία και τον τουριστικό τομέα.

Τα μεμονωμένα δάνεια τα οποία αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ των ΕΤΕ και των επενδυτών έχουν διάρκεια 5 – 12 χρόνια.

ii) Συνολικά δάνεια:

Καλύπτουν προγράμματα στην βιομηχανία, τον γεωργο-βιομηχανικό τομέα, τον γεωργικό τομέα, την αλιεία, τον τουρισμό, την ανέγερση ξενοδοχείων και τις υπηρεσίες, τα οποία σχετίζονται με τον παραγωγικό τομέα. Επίσης, την χρήση προηγμένης τεχνολογίας, προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας και επενδύσεις, οι οποίες έχουν στόχο την μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

Τα συνολικά δάνεια δεν μπορούν να υπερβαίνουν το ποσό των 20 εκ. ECU, με κατώτατο όριο του κάθε δευτερεύοντος δανείου τα 20.000 ECU.

Η ΕΤΕ έχει συνάψει συμφωνία με ένα χρηματοπιστωτικό οργανισμό, ο οποίος αφού αξιολογήσει τα υποβληθέντα συνολικά δάνεια, τα υποβάλει στην ΕΤΕ για τελική έγκριση. Η διάρκεια των δανείων αυτών είναι 8 – 12 χρόνια.

Η ΕΤΕ δίνει προτεραιότητα σε επιχειρήσεις με καθαρά πάγια, τα οποία δεν υπερβαίνουν το ποσό των 75 εκατ. ECU και που απασχολούν λιγότερο από 500 εργαζόμενους.

iii) Συγχρηματοδότηση της τεχνικής βοήθειας ή των προπαρασκευαστικών μελετών για την εκπόνηση των δράσεων.

iv) Εγγυήσεις

Δ) Δικαιούχοι

Φυσικά και νομικά πρόσωπα.

E) Αρμόδιοι φορείς

- i) EIB Head Office: Boulevard Konrad Adenauer
L- 2950 Luxembourg
- ii) ETE : Αμαλίας 12 105 57 Αθήνα.

1.8 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ (όπως ισχύουν σήμερα) ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ LEADER.

- **INTERREG II:** Η κοινοτική πρωτοβουλία INTERREG II αποτελεί τον συνδυασμό τριών διαφορετικών πτυχών: α) αφορά την ανάπτυξη διασυνοριακής συνεργασίας ανάμεσα σε παραμεθόριες περιοχές που βρίσκονται τόσο στα εσωτερικά σύνορα όσο και στα εξωτερικά σύνορα, όσο και σε ορισμένες παραθαλάσσιες περιφέρειες και τις βοηθά να ξεπεράσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν λόγω της απομόνωσής τους, β) αφορά την συμπλήρωση των ενεργειακών δικτύων έτσι ώστε να συνδεθούν με τα μεγαλύτερα Ευρωπαϊκά δίκτυα και γ) η Τρίτη πτυχή αφορά την χωροταξία.
- **M.M.E:** Η κοινοτική πρωτοβουλία για τις ΜικροΜεσαίες Επιχειρήσεις (MME) αποσκοπεί στο να βοηθήσει τις MME του βιομηχανικού τομέα και του τομέα παροχής υπηρεσιών, ιδιαίτερα στις περιφέρειες του στόχου 1 να προσαρμοστούν στα δεδομένα και τις ανάγκες της ενιαίας εσωτερικής αγοράς και να γίνουν ανταγωνιστικές σε διεθνές επίπεδο.
- **RESIDER II:** Η κοινοτική πρωτοβουλία RESIDER II αποτελεί την συνέχεια της RESIDER. Και οι δυο στοχεύουν στην υποστήριξη της οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης των περιοχών της Κοινότητας με εξάρτηση από τη σιδηροοδία, δίνοντας προτεραιότητα στο περιβάλλον, τις νέες οικονομικές δραστηριότητες και το ανθρώπινο δυναμικό, προκειμένου να επιταχυνθεί ο ρυθμός προσαρμογής των υπό ανασυγκρότηση περιοχών.
- **KONVER:** Η Κοινοτική πρωτοβουλία KONVER αφορά περιφέρειες που με το τέλος του 'ψυχρού πολέμου' εθίγησαν οικονομικά από την παρακμή των στρατιωτικών εγκαταστάσεων και βιομηχανιών. Αποσκοπεί στην οικονομική ανασυγκρότηση των περιοχών αυτών με την στήριξη των εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων.
- **RECHAR II:** Η κοινοτική πρωτοβουλία RECHAR II αποτελεί συνέχεια της RECHAR, αποσκοπεί στην υποστήριξη της οικονομικής ανασυγκρότησης των περιοχών που έχουν θιγεί από την παρακμή της βιομηχανίας άνθρακα και της απασχόλησης σε αυτόν τον τομέα.

- **RETEX:** Η κοινοτική πρωτοβουλία RETEX αφορά τις περιοχές που είναι ιδιαίτερα εξαρτημένες από τον τομέα της ένδυσης και της κλωστοϋφαντουργίας.
- **URBAN:** Η κοινοτική πρωτοβουλία URBAN αφορά τον συντονισμό και την εφαρμογή πολιτικών αναβάθμισης για τα αστικά κέντρα. Στόχος της είναι η αναζήτηση λύσεων στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν πολυάριθμες αστικές συνοικίες, υποστηρίζοντας ενέργειες κοινωνικής και οικονομικής εξυγίανσης, ανανέωσης των εξοπλισμών και των υποδομών, αναβάθμισης του περιβάλλοντος κ.λ.π.
- **PESCA:** Η Ένωση με την κοινοτική πρωτοβουλία PESCA επιχειρεί να συμβάλει στο ξεπέρασμα της κρίσης στον τομέα της αλιείας στις χώρες-μέλη της Ένωσης. Ειδικότερα στοχεύει στην αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης και στην ανάπτυξη εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων, που θα δημιουργήσουν νέες θέσεις απασχόλησης.
- **PACTE:** Το PACTE είναι ένα κοινοτικό πρόγραμμα που αποσκοπεί στην προώθηση της συνεργασίας και της ανταλλαγής εμπειριών ανάμεσα σε πόλεις και περιφέρειες της Ένωσης.
- **RECITE:** Το RECITE είναι μια πιλοτική δράση που αποσκοπεί στην προώθηση της συνεργασίας ανάμεσα σε περιφέρειες και πόλεις των χωρών μελών της Ένωσης.
- **ECOS/OUVERTURE:** Τα ECOS/OUVERTURE είναι προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αποσκοπούν στην εγκαθίδρυση δεσμών συνεργασίας ανάμεσα σε περιφέρειες και πόλεις της Ε.Ε. από την μια και πόλεις ή περιφέρειες σε χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ) από την άλλη. Προτεραιότητα δίνεται σε πόλεις και περιφέρειες που βρίσκονται σε μειονεκτούσες περιοχές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

LEADER I

2.1 ΓΕΝΙΚΑ

A) Στις 15 Μαρτίου 1991, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποφάσισε την ανάληψη πρωτοβουλίας η οποία θα έχει αξία υποδείγματος, και αφορά την αγροτική ανάπτυξη (στην συνέχεια θα αναφέρεται ως LEADER – Liaison Entre Actions de Developpement de l' Economie Rurale) κατά την έννοια του άρθρου 11 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθμ. 4253/88.

B) Στο πλαίσιο της Leader, ήταν δυνατόν να χορηγηθεί κοινοτική βοήθεια υπό μορφή συνολικών ολοκληρωμένων επιδοτήσεων για να μπορέσουν οι τοπικές ομάδες να εφαρμόσουν τα μέτρα τα οποία ήταν σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που χαράσσονταν στην παρούσα ανακοίνωση. Οι ομάδες και το πρόγραμμα το οποίο προτίθενται να εφαρμόσουν, επιλέγονται από τα κράτη μέλη και από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, βάσει ευρύτερων προτάσεων των κρατών μελών.

2.2 ΣΤΟΧΟΙ

A) Η επανισορρόπηση των δραστηριοτήτων και η διατήρηση ενός επαρκώς διαφοροποιημένου κοινωνικοοικονομικού ιστού προϋποθέτει μια σαφώς ενδογενή και τοπική προσέγγιση βασισμένη στην ύπαρξη ικανοτήτων και εμπειρίας: για τον λόγο αυτό, η πρωτοβουλία αποσκοπούσε να δημιουργήσει δίκτυο ομάδων τοπικής δράσης για την αγροτική ανάπτυξη (στην συνέχεια θα αναφέρονται ως <<ομάδες>>) με την χρήση νέων τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας και θα διαθέτονται σημαντικά περιθώρια αξιολόγησης ώστε να ήταν σε θέση να εφαρμόσει σε τοπικό επίπεδο τις ενέργειες που χρηματοδοτούνταν στο πλαίσιο των επιδοτήσεων. Οι ενέργειες που θα αναλάμβανε η ομάδα αυτή έρχονται να προστεθούν στα μέτρα που προβλέπονταν για την τοπική ανάπτυξη στο πλαίσιο των ΚΠΣ.

Β) Στόχος της πρωτοβουλίας ήταν να δοθούν καινοτόμες λύσεις που θα είχαν αξία υποδείγματος για το σύνολο των αγροτικών περιοχών και θα εξασφάλιζαν τον βέλτιστο βαθμό αλληλοσυμπλήρωσης μεταξύ των ταμειακών ενεργειών.

2.3 ΜΟΡΦΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας χρησιμοποιήθηκε ως μορφή παρέμβασης, η συνολική επιδότηση σε αρμόδιο οργανισμό (που δύναται να είναι δημόσια διοίκηση) η οποία καθορίστηκε από το κράτος μέλος. Ο οργανισμός αυτός συντόνιζε την χρήση της επιδότησης από τοπικές ομάδες για την αγροτική ανάπτυξη. Οι τοπικοί οικονομικοί και κοινωνικοί παράγοντες έπρεπε να συμμετέχουν στην λειτουργία των ομάδων που σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορούσε να είναι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης (ένωση δήμων ή κοινοτήτων).

Η διαχείριση ανατίθονταν σε μεμονωμένες ομάδες, συντονίζονταν από τον εθνικό φορέα και αποτελούσε το αντικείμενο εγγύησης εκ μέρους του κράτους μέλους.

2.4 ΦΟΡΕΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Α) Οι δημόσιοι, ιδιωτικοί ή ημιδημόσιοι φορείς οι οποίοι ήδη λειτουργούσαν ως ομάδες, εκλέγονταν από τα κράτη μέλη και από την Επιτροπή από κοινού ύστερα από προτάσεις που έπρεπε να υποβάλουν τα κράτη μέλη και σε συνεννόηση με αυτά και αφού ληφθούν υπόψη ορισμένα κριτήρια, από τα οποία ορισμένα είναι γενικής φύσης, όπως:

- 1) Φερεγγυότητα,
- 2) διοικητικές ικανότητες,
- 3) επιτόπια εγκατάσταση,
- 4) συμμετοχή στην λειτουργία τους των οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων.

Και ορισμένα αναφέρονται ειδικά στην πρωτοβουλία, όπως:

- 1) η ποιότητα του προγράμματος τοπικής ανάπτυξης η οποία προτείνεται από την ομάδα υπό μορφή πολυετούς << business plan >> (στόχοι και μέθοδοι εφαρμογής),

- 2) τεχνογνωσία και εμπειρία στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης,
- 3) αποδοχή των κανόνων λειτουργίας του διεθνικού δικτύου.

Κατά την υποβολή των προτάσεων τους στην Επιτροπή και με την συμφωνία αυτής, τα κράτη μέλη είχαν την δυνατότητα να προσθέσουν άλλα εθνικά κριτήρια επιλογής υπό τον όρο ότι θα τηρείται το πνεύμα και οι στόχοι της πρωτοβουλίας.

Β) Οι φορείς που χρησιμοποιήθηκαν έπρεπε είτε να ανταποκρίνονται στα κριτήρια που καθορίστηκαν παραπάνω, είτε να είναι νέοι φορείς τους οποίους οι τοπικές κοινότητες σύστησαν με σκοπό την συμμετοχή τους στο πρόγραμμα LEADER.

Σε περίπτωση που αποφασίζονταν από τα κράτη μέλη και την Επιτροπή να χρησιμοποιηθούν οι πρόσφατα δημιουργημένες ομάδες, προβλέπονταν, εάν ήταν αναγκαίο η παροχή τεχνικής βοήθειας. Ο εθνικός φορέας ήταν δυνατόν να επιφορτιστεί με την παροχή της βοήθειας αυτής.

Γ) Οι ομάδες καλούνταν να λειτουργούν σε δίκτυο για την ανταλλαγή πληροφοριών και να χρησιμοποιούν για τον σκοπό αυτό, εκτός από τα παραδοσιακά μέσα, νέες τεχνολογίες επικοινωνίας, στο μέτρο κατά το οποίο θα ήταν δυνατό να αποβούν διαθέσιμες. Κάθε ομάδα έπρεπε να διαθέτει τον ελάχιστο αναγκαίο εξοπλισμό για τον σκοπό αυτό. Για την λειτουργία του δικτύου αυτού καθαυτού έπρεπε να παρέχεται τεχνική βοήθεια, κεντρική οργάνωση σε κοινοτικό επίπεδο (ανταλλαγές και επισκέψεις, θεματικές συναντήσεις, σεμινάρια αξιολόγησης εμπειριών) τα οποία έπρεπε να εξασφαλίζονται από την Επιτροπή,

εκτός από την χρήση τους για εσωτερική αλληλοσύνδεση στο δίκτυο των ομάδων (διευκολύνοντας την ανταλλαγή των πληροφοριών και την κοινή χρήση μεθοδολογικών εργαλείων) αυτές οι εγκαταστάσεις πληροφορικής και τηλεματικής έπρεπε να έχουν σημαντική λειτουργία εξωτερικής αλληλοσύνδεσης, διευκολύνοντας την προσέγγιση της προσφοράς και της ζήτησης αγαθών και υπηρεσιών.

Δ) Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι ομάδες καλούνταν να λειτουργήσουν ως ενδιάμεσοι στις συναλλαγές συνδεδεμένες με μια σειρά δικτύων τηλεματικής και τραπεζών δεδομένων οι οποίες θα εξασφαλίζαν , π.χ. :

- 1) έρευνες αγορών που ενδεχομένως θα είχαν επιτοπίως συγκεκριμένα αγαθά και υπηρεσίες,

- 2) επαφές με τουριστικά πρακτορεία,
- 3) συστήματα κρατήσεων (δωμάτια ξενοδοχείων),
- 4) πωλήσεις δια αλληλογραφίας,
- 5) επαφές με τις κεντρικές υπηρεσίες αγορών των αλυσίδων καταστημάτων υγιεινής διατροφής ή ειδών ποιότητας,
- 6) πρόσβαση σε δυνατότητες επιμόρφωσης εξ αποστάσεως.

Ε) Οι ομάδες εξουσιοδοτούσαν για την διαχείριση του τμήματος της συνολικής εθνικής επιδότησης, το οποίο έπρεπε να συντονίζεται από εθνικό φορέα. Ο εθνικός φορέας έπρεπε να τους διαθέτει βάσει ενός τοπικού προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης, το οποίο είχαν προηγουμένως υποβάλει (business plan) και του οποίου οι βασικές κατευθύνσεις, συμπληρωματικές των ενεργειών που ήδη προβλέπονταν από τα αντίστοιχα ΚΠΣ, επισυνάπτονταν στο κείμενο της σύμβασης που είχε υπογραφεί μεταξύ της Επιτροπής και του αρμόδιου εθνικού φορέα, σε συνεννόηση με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος. Στην σύμβαση αυτή προβλέπονταν, ιδίως το είδος των ενεργειών οι όροι και το ποσοστό των ενισχύσεων καθώς και οι ειδικές λεπτομέρειες παρακολούθησης της χρησιμοποίησης της συνολικής επιδότησης.

2.5 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Το σύνολο των περιοχών των στόχων 1 και 5β, που καλύπτουν το 55% του εδάφους της Κοινότητας είναι επιλέξιμες για την πρωτοβουλία αυτή. Κατά την επιλογή των περιοχών, τα κράτη μέλη όφειλαν να λάβουν υπόψη, ότι θα έπρεπε να εξασφαλίζεται η δυνατότητα επίδειξης της πρωτοβουλίας στις περιοχές των στόχων 1 και 5β.

Οι ομάδες οι οποίες επιλέχθηκαν έπρεπε να είχαν τοπικό χαρακτήρα (φορείς που εξαρτιόνταν από τοπικούς οργανισμούς ή φορείς περιφερειακού επιπέδου οι οποίοι ήταν εγκατεστημένοι επί τόπου) και βάσει της γνώσης των ιδιαιτεροτήτων της περιοχής θα έπρεπε να υποβάλλουν τις απόψεις τους σχετικά με τις αναπτυξιακές κατευθύνσεις μιας αγροτικής περιοχής με 5000 (στην περίπτωση των πολύ αραιοκατοικημένων περιοχών) ως 10.000 κατοίκους και κατά κανόνα έκταση μικρότερη από εκείνη που αντιστοιχεί στην διοικητική κατηγορία NUTS III. Στο εσωτερικό της περιοχής αυτής οι πρωτοβουλίες οι οποίες λήφθηκαν από τις ομάδες έπρεπε να απευθύνονται σε αγροτικές κοινότητες πολύ μικρότερων διαστάσεων.

Σε ορισμένες αιτιολογημένες περιπτώσεις που είχαν αποφασισθεί από κοινού μεταξύ του κράτους μέλους και της Επιτροπής, η δραστηριότητα των ομάδων στον τομέα τεχνικής στήριξης στην αγροτική ανάπτυξη μπορούσε να αφορά ευρύτερη περιοχή, χωρίς να θίγει την εξέλιξη των άλλων τους δραστηριοτήτων.

2.6 ΜΕΤΡΑ ΕΠΙΛΕΞΙΜΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΩΝ

Οι επιλέξιμες κατηγορίες μέτρων ήταν οι εξής:

A) Εκείνη από την οποία επωφελούνταν άμεσα οι κάτοικοι και οι οικονομικοί παράγοντες κάθε μιας από τις ενδιαφερόμενες περιοχές.

B) Εκείνη που αφορούσε την δημιουργία του, εξοπλισμού και την διαχείριση των ομάδων.

Γ) Εκείνη που αφορούσε την λειτουργία του δικτύου.

Ιδιαίτερη προσοχή έπρεπε να δοθεί στην ανάγκη να αποφευχθεί κάθε επένδυση που αυξάνει την μόλυνση καθώς και όσον αφορά την προστασία και αξιοποίηση των φυσικών τοπίων.

2.7 ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

A) Μέτρο 1^ο : Τεχνική στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης

- τεχνική βοήθεια κατόπιν αιτήσεως των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης

(διάγνωση των μικροπεριφερειών, αξιολόγηση του δυναμικού ανάπτυξης, παροχή συμβουλών εμπειρογνομόνων στον τομέα της ανάπτυξης, δημιουργία φακέλων κλπ.)

- τεχνική βοήθεια στους φορείς σχεδίων ανάπτυξης (διαπίστωση των πρωτοβουλιών στον τομέα δημιουργίας και ανάληψης των επιχειρήσεων, αξιολόγηση δυνατοτήτων για την υλοποίηση τους, τεχνικές συμβουλές, παρακολούθηση κλπ.)

- τεχνική βοήθεια στις ήδη υπάρχουσες δραστηριότητες (καθορισμός των πιθανών αγορών, πρόσβαση στις χρηματοδοτήσεις, διαχείριση καινοτομιών κλπ.) με το σύνολο των μέτρων που χρηματοδοτούνταν στα ΚΠΣ να εννοηθεί η ανάπτυξη της περιοχής.

Το σύνολο των δραστηριοτήτων αυτών θα έπρεπε να αναληφθεί από έμπειρους διαφημιστές και οργανωτές με πείρα στα αναπτυξιακά θέματα και να εφαρμοστεί σε συνεργασία με τους φορείς άλλων συμπληρωματικών κοινοτικών προγραμμάτων.

Β) Μέτρο 2^ο: Επαγγελματική κατάρτιση και ενισχύσεις για την απασχόληση.

Η επιτυχία της πρωτοβουλίας εξαρτιόταν από την ικανότητα των τοπικών παραγόντων να εκμεταλλευτούν κατά τρόπο καινοτόμο τους τοπικούς πόρους και να αποκτήσουν νέα τεχνογνωσία. Κατά συνέπεια οι ενέργειες για την κατάρτιση, ιδίως υπό μορφή σειρών μαθημάτων μικρής διάρκειας και ενισχύσεις κατά την διάρκεια για την απασχόληση έπρεπε να συνοδεύουν την εφαρμογή διαφόρων μέτρων για να καλύπτουν τόσο τους τελικούς δικαιούχους των μέτρων όσο και τους διαφημιστές και οργανωτές των ομάδων.

Η δυνατότητα να δοθεί σε ορισμένες από τις καταρτίσεις αυτές διεθνικός χαρακτήρας θεωρούνταν ως ενέργεια που έπρεπε να ενθαρρυνθεί.

Γ) Μέτρο 3^ο : Αγροτικός Τουρισμός

Κάθε ενέργεια στον τομέα αυτό έπρεπε να αποσκοπεί στο :

. να προσδιορίζεται καλύτερα η ζήτηση δραστηριοτήτων ψυχαγωγίας στον αγροτικό χώρο, να αναπτύσσεται η προσφορά, τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά, λαμβανομένων υπόψη των αυξημένων απαιτήσεων της ενδεχόμενης πελατείας, όσον αφορά το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών όσο και την ποικιλία των τουριστικών προϊόντων.

. να οργανώνεται καλύτερα η τουριστική προσφορά και να συσχετίζεται αυτή με την ζήτηση (ελάχιστες προδιαγραφές, εγγύηση ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών, προώθηση αγροτικού τουρισμού, κεντρικές υπηρεσίες κρατήσεων δωματίων κλπ.).

. να ενθαρρύνονται παράλληλα, αφενός, οι αγροτικοί τουριστικοί πόλοι που διαθέτουν βασικό εξοπλισμό (πισίνες, γήπεδα τένις κλπ.) και προσφέρουν πολιτιστικές δραστηριότητες και δυνατότητες <<θεματικών>> διακοπών (αθλητικών, καλλιτεχνικών, ανακάλυψης του περιβάλλοντος χώρου).

. να ενθαρρύνεται, αφετέρου, η διάδοση ενός αγροτικού τουρισμού που να βασίζεται σε ατομικές επενδύσεις (ιδίως του τουρισμού σε αγροκτήματα).

Αυτές οι διάφορες μορφές αγροτικού τουρισμού, συνδεδεμένες με την γεωργία, ήταν δυνατόν να συμβάλλουν στην μεγαλύτερη αξιοποίηση των βασικών δραστηριοτήτων τους (συμπληρωματικό εισόδημα και παραμονή επί τόπου του πληθυσμού) όσο και υπό το πρίσμα του ρόλου διαχειριστή του χώρου και του τοπίου, τον οποίο αναλάμβαναν οι εκμεταλλεύσεις αυτές.

Οι ενέργειες αυτές έπρεπε να είχαν συνοχή με τις κατευθυντήριες γραμμές του προγράμματος που εγκρίθηκε από την Επιτροπή υπέρ των επιχειρήσεων αγροτικού τουρισμού.

. Οι συνολικές επιδοτήσεις μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την χρηματοδότηση:

- 1) των επενδύσεων μεμονωμένων ατόμων ή συνεταιρισμών (συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που συνδέονταν με την γεωργική δραστηριότητα).
- 2) της προσαρμογής των μικρών δημόσιων έργων υποδομής που απέρρεαν από την τουριστική ζήτηση.
- 3) της απογραφής, της ανακαίνισης και της αξιοποίησης κτηρίων και αγροτικών οικισμών τουριστικού ενδιαφέροντος.
- 4) Της προώθησης των πωλήσεων τουριστικών προϊόντων.
- 5) Της έρευνας αγοράς.
- 6) Της δημιουργίας συστήματος κράτησης δωματίων.
- 7) Των μέτρων για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου (τουρισμός μικρής απόστασης, παραμονή μόνο για Σαββατοκύριακα).

Δ) Μέτρο 4^ο : Μικρές επιχειρήσεις, βιοτεχνία, υπηρεσίες παρεχόμενες σε μικρή ακτίνα.

Όσον αφορούσε τις μικρές επιχειρήσεις, την βιοτεχνία, ή τις υπηρεσίες που παρέχονταν σε μικρή ακτίνα, πρέπει να υπογραμμισθεί ο πρωταρχικός χαρακτήρας των μέτρων που ήταν δυνατόν να ευνοήσουν την δημιουργία, την διατήρηση και την ανάπτυξη τους. Τα μέτρα αυτά έπρεπε να

λαμβάνουν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του αγροτικού χώρου, ιδίως όσον αφορά:

- . τις δυνατότητες άσκησης πολλαπλών δραστηριοτήτων σε συνδυασμό με την γεωργική δραστηριότητα μερικής απασχόλησης.
- . τους δεσμούς ορισμένων επιχειρήσεων με την γεωργική και δασοκομική δραστηριότητα, το αρχικό ή τελικό στάδιο της.
- . τα γεωγραφικά και πολιτιστικά μειονεκτήματα, που επιβάλλουν την κατά προτεραιότητα ενίσχυση των τομέων που δεν ανανεώνονται με στοιχεία από τον εξωτερικό χώρο και παρέχουν την δυνατότητα αξιοποίησης των φυσικών και ανθρώπινων τοπικών πόρων.
- . την εξάρτησή του από υπηρεσίες εξελιγμένου τύπου που παρέχονται από τον εξωτερικό χώρο και την ανάγκη χορήγησης ειδικών ενισχύσεων προς τους φορείς μεμονωμένων σχεδίων.

Οι ομάδες εκτός από τον ρόλο που διαδραμάτισαν για την ανακάλυψη των εντόπιων φορέων κατάρτισης και εφαρμογής σχεδίων, θα έπρεπε να ήταν σε θέση να παρέχουν βοήθεια για:

- . την διευκόλυνση της εργασίας εξ αποστάσεως.
- . την πρόσβαση των μικρών επιχειρήσεων και βιοτεχνιών (ιδίως στον τομέα των γεωργικών προϊόντων και των ειδών διατροφής, συμπεριλαμβανομένων και των αλιευτικών επιχειρήσεων) στις παρεχόμενες υπηρεσίες (υπηρεσίες συμβουλών, έρευνες αγοράς, μεταφορά τεχνολογίας, καινοτομία, επαγγελματική κατάρτιση).
- . την δημιουργία (ενισχύσεις για έναρξη λειτουργίας) υπηρεσιών μικρής ακτίνας όταν στην περιοχή παρατηρούταν έλλειψή τους, στο πλαίσιο της διαφοροποίησης της γεωργικής δραστηριότητας.
- . τις επενδύσεις στον τομέα της βιοτεχνίας, συμπεριλαμβανομένων των γεωργικών και δασοκομικών εκμεταλλεύσεων.

Ε) Μέτρο 5^ο : Αξιοποίηση επί τόπου και εμπορευματοποίηση της γεωργικής και δασοκομικής παραγωγής καθώς και εκείνης της τοπικής αλιείας.

Οι αγροτικές περιοχές διαθέτουν σημαντικό δυναμικό παραγωγής χαρακτηριστικών τοπικών προϊόντων που τυγχάνουν ανεπαρκούς αξιοποίησης ή βρίσκονται υπό εξαφάνιση. Η επιτακτική επιλογή μιας πολιτικής για βελτίωση της ποιότητας επέβαλλε την υποστήριξη δυναμικών ενεργειών για την καθιέρωση της ταυτότητας των προϊόντων, τον έλεγχο της ποιότητάς τους, την βελτίωση των τεχνολογιών παραγωγής και μεταποίησης, την οργάνωση των σταδίων παραγωγής κάθε χαρακτηριστικού προϊόντος, την ανάπτυξη μιας πολιτικής προώθησης τους. Στο πλαίσιο αυτό, μέσω της πρωτοβουλίας ήταν δυνατή η χρηματοδότηση μέτρων μη επιλέξιμων βάσει των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθμ. 866/90 , αλλά που ανταποκρίνονταν σε τοπικά κριτήρια χρησιμότητας.

Οι ομάδες εκτός από τον ρόλο που διαδραμάτισαν κατά την εξεύρεση των φορέων κατάρτισης και εφαρμογής των σχεδίων, θα παρείχαν βοήθεια όσον αφορά :

- . την έρευνα των τοπικών και περιφερειακών αγορών και την ανάλυση των δικτύων διανομής,
- . τον εξοπλισμό και την τεχνική βοήθεια για την παραγωγή χαρακτηριστικών προϊόντων που έχουν σχέση με την γεωργία, την δασοκομία και την αλιεία,
- . την μεταφορά τεχνολογίας,
- . την προώθηση τοπικών και περιφερειακών τοπικών προϊόντων,
- . την εμπορευματοποίηση (συνεταιριστικά καταστήματα πωλήσεων, συμμετοχή σε εκθέσεις, σύνδεση με δίκτυο πωλήσεων δια αλληλογραφίας, κεντρικές υπηρεσίες αγορών, τηλεαγορά).

Προτεραιότητα δίνονταν σε σχέδια συλλογικών και συνεταιριστικών φορέων.

Z) Άλλα μέτρα:

Εκτός των παραπάνω κατευθυντήριων γραμμών που σε κάθε περίπτωση, έπρεπε να βρίσκονται στην βάση της χρησιμοποίησης των συνολικών επιδοτήσεων, οι ομάδες είχαν την δυνατότητα να προτείνουν, για ποσοστό έως 10% του συνόλου των παρεμβάσεων τους, των ενεργειών σε άλλους τομείς που συνδέονταν με την τοπική ανάπτυξη.

2.8 ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ :

- . Ενισχύσεις για την δημιουργία ομάδων στην περίπτωση κατά την οποία η δημιουργία αυτή αποφασίζεται από κοινού (ενισχύσεις που μειώνονται όσο αυξάνεται η λειτουργία, συμμετοχή στις δαπάνες εγκατάστασης, εκπαίδευση των οργανωτών),
- . ενισχύσεις για την απόκτηση εξοπλισμού πληροφορικής και τηλεματικής (υλικό, λογισμικό, εκπαίδευση),
- . παροχή τεχνικής βοήθειας στις ομάδες (θεματική κατάρτιση, εκμάθηση των μηχανισμών της τοπικής ανάπτυξης).

Αυτή η κατηγορία μέτρων δεν έπρεπε, σε γενικές γραμμές, να υπερβαίνει το 10% του συνολικού ποσού της πρωτοβουλίας ενώ έπρεπε να ενσωματώνεται στο επιχειρησιακό σχέδιο που η κάθε ομάδα θα υπέβαλλε.

2.9 ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΔΙΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ :

- 1) Δαπάνες οργάνωσης του δικτύου (γραφείο οργάνωσης σε κοινοτικό επίπεδο, ανταλλαγές, επισκέψεις, μεταφράσεις, σεμινάρια),
- 2) Δαπάνες αξιολόγησης της λειτουργίας του δικτύου,
- 3) Δαπάνες δημοσιοποίησης των αποτελεσμάτων της λειτουργίας του δικτύου.

Το σύνολο των μέτρων ήταν κατώτερο από το 20% του συνολικού ποσού της πρωτοβουλίας και η χρηματοδότησή τους έγινε με σχετική εισφορά βάσει της συνολικής συνεισφοράς των κοινοτικών ταμείων.

2.10 ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ LEADER :

A) Η πρωτοβουλία Leader αποτελούσε αντικείμενο χρηματοδότησης από κοινού εκ μέρους του εκάστοτε κράτους μέλους της κοινότητας. Η συνολική συνεισφορά των διαρθρωτικών ταμείων για την Leader, περίοδο 1990 – 1993 υπολογίζεται σε 400 εκατομμύρια ECU.

Β) Η απόφαση της επιτροπής σχετικά με το ύψος του ποσού της κοινοτικής συνεισφοράς στις περιοχές του στόχου 1 και 5β ήταν συνάρτηση της ποιότητας των τοπικών προγραμμάτων που υποβλήθηκαν από τις ομάδες στο πλαίσιο των προτάσεων, που διατυπώθηκαν από τα κράτη μέλη καθώς και των αγροτικών εκτάσεων των εν λόγω περιοχών, του ενεργού γεωργικού πληθυσμού και του αριθμού των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Ενώ λήφθηκε υπόψη μια μικρή πυκνότητα του πληθυσμού και τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά των περιοχών, υπολογίστηκε ότι θα μπορούσαν να συγχρηματοδοτηθούν περίπου, 100 ομάδες.

Γ) Κατά την αξιολόγηση της ποιότητας των προγραμμάτων η Επιτροπή έλαβε υπόψη, τα ακόλουθα στοιχεία:

- την συμπληρωματικότητα και τα μέτρα που προβλέπονταν στα κοινοτικά πλαίσια στήριξης που αφορούσαν τις συγκεκριμένες περιοχές.
- την ύπαρξη μιας στρατηγικής για ολοκληρωμένη ανάπτυξη της αγροτικής περιοχής.
- Τον πολλαπλασιαστικό χαρακτήρα καθώς και την δυνατότητα τα μέτρα να αποτελέσουν αντικείμενο επίδειξης.
- Τον βαθμό συμμετοχής στα μέτρα και στην διαχείρισή τους εκ μέρους του πληθυσμού και των τοπικών οικονομικών παραγόντων.
- Του καινοτόμου χαρακτήρα, ιδίως όσον αφορά τα μέτρα που συνδέονταν με την γεωγραφική δραστηριότητα και την διαχείριση του αγροτικού χώρου.

Δ) Ένα ενδεικτικό ποσό μικρότερο από το 2% του ποσού της συνολικής συνεισφοράς των κοινοτικών ταμείων διατέθηκε για την χρηματοδότηση των ανταλλαγών πληροφοριών και εμπειριών μεταξύ των ομάδων καθώς και για την λειτουργία του δικτύου σε κοινοτικό επίπεδο.

Ε) Κατά την διάρκεια του προκαταρκτικού σταδίου, η επιτροπή παρείχε την αναγκαία τεχνική βοήθεια για να εξασφαλίζεται ότι η επιλογή των ομάδων και η κατάρτιση των επιχειρησιακών προγραμμάτων τους θα γίνονταν με αυστηρά ποιοτικά κριτήρια.

Στ) Η παρακολούθηση της εφαρμογής του Leader, έγινε βάσει ειδικών μεθόδων, λαμβανομένου υπόψη του τοπικού και επιδειξιακού χαρακτήρα της πρωτοβουλίας:

- σε εθνικό επίπεδο, όταν το δικαιολογεί ο αριθμός ομάδων του ίδιου κράτους μέλους Leader και ασχολήθηκε με την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των τοπικών ομάδων ο εθνικός φορέας, στον οποίο διατέθηκε η συνολική επιδότηση, μπορούσε να εξασφαλίσει την γραμματεία της εν λόγω επιτροπής.
- κάθε χρήσιμη πληροφορία ανακοινώθηκε στις περιφερειακές επιτροπές παρακολούθησης, αρμόδιες για τις περιοχές στις οποίες εδρεύουν οι ομάδες προκειμένου οι εν λόγω επιτροπές να εξασφαλίσουν την συνοχή των αντίστοιχων ΚΠΣ.

2.11 ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Τα κράτη μέλη υπέβαλλαν λεπτομερείς προτάσεις για ολοκληρωμένες συνολικές επιδοτήσεις (που περιλάμβαναν, ιδίως, πίνακα των προτεινομένων τοπικών ομάδων, το χώρο που μπορούσαν να καλύψουν και το επιχειρησιακό τους σχέδιο) εντός έξι μηνών από την δημοσίευση της παρούσας ανακοίνωσης. Οι προτάσεις που παραλαμβάνονταν μετά την ημερομηνία αυτή λήφθηκαν υπόψη από την επιτροπή των ευρωπαϊκών κοινοτήτων και μόνο στις εξαιρετικές περιπτώσεις όπου υπήρχε πλήρης αιτιολογία. Όταν μια πρόταση κάλυπτε περιοχές που αφορούσαν περισσότερους του ενός στόχου (1 και 5β), οι δαπάνες για καθέναν από τους στόχους αυτούς έπρεπε να υποβάλλονται ξεχωριστά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

LEADER II

3.1 ΓΕΝΙΚΑ

Α) Στις 15 Ιουνίου του 1994 η επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποφάσισε να αναλάβει πρωτοβουλία υποδειγματικού χαρακτήρα στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης και η οποία στην συνέχεια θα αναφέρεται ως Leader II σύμφωνα με την έννοια του άρθρου 11 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθμ. 4253/88 του συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθμ. 2082/93 του συμβουλίου.

Στο πλαίσιο του Leader II χορηγήθηκε κοινοτική βοήθεια υπό μορφή συνολικών επιδοτήσεων ή ολοκληρωμένων επιχειρησιακών προγραμμάτων, προκειμένου οι φορείς αγροτικής ανάπτυξης (δηλ. οι τοπικές ομάδες) να θέσουν σε εφαρμογή τα μέτρα σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που δίνονταν από την ανακοίνωση προς τα κράτη – μέλη.

3.2 ΣΤΟΧΟΙ

Α) Η εφαρμογή προσεγγίσεων σε ενδογενή και τοπική κλίμακα για την αγροτική ανάπτυξη βασισμένη στην ύπαρξη ικανοτήτων και εμπειριών. Μέσω αυτής της προσέγγισης δίνεται στους φορείς αγροτικής ανάπτυξης (τοπικές ομάδες) και στις αγροτικές περιοχές η δυνατότητα να αξιοποιήσουν το αναπτυξιακό τους δυναμικό, στα πλαίσια της συνολικής πολιτικής για την προώθηση της αγροτικής ανάπτυξης.

Β) Η ανάληψη καινοτόμων ενεργειών από τους τοπικούς φορείς, δημόσιους και ιδιωτικούς σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων του αγροτικού χώρου.

Γ) Η ενίσχυση της ανταλλαγής εμπειριών και της μεταφοράς τεχνογνωσίας σε όλη την κοινότητα.

Δ) Η παροχή στήριξης σε προγράμματα διακρατικής συνεργασίας τα οποία προέρχονταν από τοπικούς φορείς αγροτικών περιοχών και μέσω των οποίων μπορούσαν τα κράτη μέλη που το επιθυμούσαν να αξιοποιήσουν

την πείρα που αποκτήθηκε σε άλλες περιοχές και να υλοποιήσουν από κοινού ορισμένα σχέδια.

3.3 ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ

Η πρωτοβουλία Leader II μπορεί να συνδράμει δυο κατηγορίες τελικών δικαιούχων:

A) Καταρχήν, τις ομάδες τοπικής δράσης για την αγροτική ανάπτυξη δηλ. ένα σύνολο δημοσίων και ιδιωτικών εταίρων οι οποίοι διαμόρφωναν από κοινού μια στρατηγική και νέα μέτρα για την ανάπτυξη ή μια πτυχή της ανάπτυξης μιας αγροτικής περιοχής με περιορισμένη έκταση (π.χ. λιγότερη από 10.000 κατοίκους) οι εταίροι όριζαν έναν υπεύθυνο για διοικητικά και οικονομικά θέματα που θα είχε την ικανότητα να διαχειρίζεται κρατικές επιχορηγήσεις. Ο υπεύθυνος διασφάλιζε την στενή συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων τοπικών εταίρων (οικονομικών και κοινωνικών φορέων σε διάφορους τομείς , συνδέσμων και ενώσεων αρμόδιων για θέματα περιβάλλοντος, πολιτισμού και κοινωνικής ενσωμάτωσης. Στις ομάδες τοπικής δράσης (Ο. Τ. Δ.) στις οποίες συμμετείχαν κυρίως τοπικοί συλλογικοί φορείς (Ο.Τ.Δ., ενώσεις ή επιχειρήσεις Ο.Τ.Α. , γεωργικοί συνεταιρισμοί ή ενώσεις τους, άλλοι επαγγελματικοί και κοινωνικοί φορείς), είχαν την μορφή Α.Ε και καταστατικό σκοπό την τοπική αγροτική ανάπτυξη.

Οι Ομάδες Τοπικής Δράσης έπρεπε να πληρούν καθ' όλη την διάρκεια ισχύος της σχετικής σύμβασης που υπογράφονταν μεταξύ αυτών και του Υπουργείου Γεωργίας, τις εξής προϋποθέσεις:

- 1) Το μετοχικό τους κεφάλαιο να αποτελείται από ονομαστικές δεσμευμένες μετοχές.
- 2) Στην μετοχική σύνθεση τους μετέχουν υποχρεωτικά σε ποσοστό όχι μικρότερο των 2/3, φορείς του δημοσίου τομέα και τοπικοί συλλογικοί φορείς, έτσι ώστε η σύνθεση της κάθε ομάδας να ήταν αντιπροσωπευτική της τοπικής κοινωνίας.
- 3) Η διάρκεια λειτουργίας της Ο.Τ.Δ. να ήταν τουλάχιστον 10 έτη υπολογιζόμενων από την υπογραφή της προβλεπόμενης σύμβασής μεταξύ του Υπουργείου Γεωργίας και της Ο.Τ.Δ.

B) Επίσης και άλλους συλλογικούς φορείς δημόσιους ή ιδιωτικούς του αγροτικού χώρου (π.χ γεωργικό, βιομηχανικό, εμπορικό, βιοτεχνικό επιμελητήριο, συνεταιρισμοί, όμιλοι επιχειρήσεων, ενώσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα κλπ.)

υπό τον όρο ότι η δράση τους περισσότερο θεματική εντάσσονταν στο πλαίσιο μιας λογικής ανάπτυξης μιας τοπικής γεωγραφικής ενότητας (σκέλος Β2 εθνικού προγράμματος).

. Σε αυτή την κατηγορία τελικών δικαιούχων εντάσσονταν επίσης και οι συλλογικοί φορείς του αγροτικού χώρου, δημόσιοι ή ιδιωτικοί για την απόκτηση ικανοτήτων (σκέλος Α Εθνικού Προγράμματος).

. Οι αιτήσεις των ενδιαφερομένων φορέων για ένταξη στο σκέλος Α της πρωτοβουλίας σύμφωνα με το άρθρο 2 της απόφασης του Υπουργείου Γεωργίας στις 06/08/1996 υποβάλλονταν το αργότερο μέχρι τις 31/03/1997 στην αρμόδια περιφερειακή επιτροπή παρακολούθησης Leader, η οποία διατύπωνε τις απόψεις της επ' αυτών και τις διαβίβαζε στην αρμόδια επιτροπή παρακολούθησης. Η Εθνική Επιτροπή εξέταζε τις αιτήσεις και εισηγούνταν στον Υπ. Γεωργίας, ο οποίος αποφάσιζε σχετικά.

. Η εγκεκριμένη επιχορήγηση καταβάλλονταν μετά από αίτηση του φορέα, σε δρχ. με προκαταβολή έως 50% αυτής και το υπόλοιπο απολογιστικά μετά την ολοκλήρωση των προβλεπόμενων ενεργειών.

3.4 ΜΕΣΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Οι διάφορες συνιστώσες της πρωτοβουλίας Leader II περιστράφηκαν γύρω από ένα δίκτυο αγροτικής ανάπτυξης, το οποίο αποτέλεσε απαραίτητη προϋπόθεση για την διάδοση πληροφοριών όσον αφορά τις πολιτικές αγροτικής ανάπτυξης, την διάδοση των καινοτομιών και της τεχνογνωσίας, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές που αντιμετώπισαν τα σοβαρότερα προβλήματα για την κατάρτιση κοινών σχεδίων.

Οι ανάγκες και οι δυνατότητες των εταίρων που συμμετείχαν στο δίκτυο αγροτικής συνεργασίας διέφεραν κατά πολύ μεταξύ τους. Συνεπώς η πρωτοβουλία Leader θα έπρεπε να ανταποκρίνεται με ευελιξία και εφόσον ήταν αναγκαίο, σε διαδοχικά στάδια:

. Για ορισμένους, οι ανάγκες αφορούσαν κυρίως την απόκτηση ικανοτήτων (σκέλος α), προκειμένου να ξεκινήσουν την διαδικασία της ολοκληρωμένης ανάπτυξης σε περιοχές όπου η πρακτική αυτή αποτελούσε καινοτομία,

. στην συνέχεια, ή για άλλους εταίρους που ήταν πιο προχωρημένοι στον τομέα αυτό οι ανάγκες συνίστανται περισσότερο στην χρηματοδότηση συγκεκριμένων ενεργειών, καινοτόμων και υποδειγματικού χαρακτήρα, *ανάπτυξη κατά περιοχή* (οι οποίες αναλήφθηκαν από τις ομάδες τοπικής δράσης) ή *ανάπτυξης κατά θέμα* (που αναλήφθηκαν από συλλογικούς φορείς), (σκέλος β), βάσει προκαθορισμένης διάγνωσης και στρατηγικής.

. τέλος, πολλοί οργανισμοί και φορείς αγροτικής ανάπτυξης ήταν ή όταν θα ήταν σε θέση να συνεργαστούν άμεσα για την εφαρμογή συγκεκριμένων σχεδίων διακρατικού χαρακτήρα (σκέλος γ) αφού είχαν προηγουμένως έλθει σε επαφή μέσω του δικτύου (σκέλος δ).

3.5 ΕΠΙΔΕΞΙΜΑ ΜΕΤΡΑ

A) Σκέλος Α: <<Απόκτηση ικανοτήτων>>

Τεχνική στήριξη παρέχονταν, μετά από αίτηση των ενδιαφερόμενων για τις δραστηριότητες που αφορούσαν την αγροτική ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο, προκειμένου να ξεκινήσει η διαδικασία της ολοκληρωμένης ανάπτυξης που η πρακτική αυτή αποτελούσε καινοτομία. Το σκέλος αυτό αφορούσε την χρηματοδότηση της τεχνικής βοήθειας στο στάδιο πριν από τις επενδύσεις και είχε ως αντικείμενο την διάγνωση των αναγκών της περιοχής λαμβάνοντας υπόψη τις προτάσεις του τοπικού πληθυσμού, την παροχή κινήτρων και κατάρτισης του πληθυσμού για την ενεργή συμμετοχή του στην αναπτυξιακή διαδικασία, την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ τοπικών εταίρων, την διαμόρφωση μιας στρατηγικής και την αναζήτηση πηγών χρηματοδότησης.

Η εφαρμογή του σκέλους α ήταν δυνατή μόνο σε περιοχές, για τις οποίες δεν είχε υποβληθεί πρόγραμμα στα πλαίσια του σκέλους β.

B) Σκέλος β: <<Καινοτόμα προγράμματα για την αγροτική ανάπτυξη>>

Σύμφωνα με το σκέλος Β προτεραιότητα δόθηκε σε όλους τους τομείς που συνδέονταν με την αγροτική ανάπτυξη σε προγράμματα δράσης και επενδύσεων σε τοπικό επίπεδο τα οποία παρουσίαζαν, εκτός από την σύνδεσή του με μια σφαιρικότερη στρατηγική αγροτικής ανάπτυξης (σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο) και την δυνατότητα συνέχισης των ενεργειών που είχαν ήδη αναληφθεί στην συγκεκριμένη περιοχή, 3 βασικά χαρακτηριστικά: α) Καινοτομία σε σχέση με τα τοπικά δεδομένα (από άποψη μεθόδου προϊόντος, τρόπου παρασκευής, αγοράς). β) Δυνατότητα επίδειξης και μεταφοράς τεχνογνωσίας.

γ) Τα << υποδειγματικά αυτά προγράμματα >> έπρεπε να αντικατοπτρίζουν τις νέες κατευθύνσεις που ήταν δυνατόν να ακολουθήσει η αγροτική ανάπτυξη. Τα προγράμματα αυτά αναλήφθηκαν είτε από φορείς είτε από δημοσίους οργανισμούς (σε συνεργασία με άλλους επαγγελματικούς φορείς και ενώσεις) οι οποίοι στηρίχθηκαν στο πρότυπο της πρωτοβουλίας Leader I (ενέργειες γενικής εδαφικής ανάπτυξης), είτε από άλλους συλλογικούς φορείς του αγροτικού χώρου.

Το πρόγραμμα που υποβλήθηκε από τις τοπικές ομάδες (εταίροι του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα που εφάρμοζαν μια πολυτομεακή αναπτυξιακή πολιτική σε τοπικό επίπεδο), έπρεπε να περιλαμβάνει πολλές από τις παρακάτω συνιστώσες. Το πρόγραμμα – σχέδιο που υποβλήθηκε από πολλούς συλλογικούς φορείς δημόσιους ή ιδιωτικούς μπορούσε να περιοριστεί σε έναν τομέα παρέμβασης. Οι τομείς παρέμβασης που αφορούσαν αυτή καθεαυτή την αγροτική ανάπτυξη και αναφέρονται ως ΜΕΤΡΑ είναι τα εξής:

Μέτρο 1 : Παροχή τεχνικής στήριξης για την αγροτική ανάπτυξη

. Παροχή τεχνικής βοήθειας στους φορείς των αναπτυξιακών σχεδίων (διαπίστωση των πρωτοβουλιών στον τομέα της δημιουργίας και της ανάληψης επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, αξιολόγηση των δυνατοτήτων για την υλοποίησή τους, παροχή τεχνικών συμβουλών, παρακολούθησης κλπ.).

. Παροχή τεχνικής βοήθειας στις ΜΜΕ και στις άλλες δραστηριότητες (γεωργοί, βιοτέχνες κλπ.) που υπήρχαν ήδη (καθορισμός των πιθανών αγορών, πρόσβαση στις χρηματοδοτήσεις, διαχείριση των καινοτομιών κλπ.).

. Ενισχύσεις για την απόκτηση εξοπλισμού πληροφορικής και τηλεματικής που ήταν αναγκαίος για την εφαρμογή του προγράμματος – σχεδίου από την τοπική ομάδα ή από άλλο συλλογικό φορέα (οι ενισχύσεις αυτές δεν υπερβαίνουν το 3% του συνολικού κόστους του σχεδίου).

. Δημιουργία ενιαίων θυρίδων πληροφόρησης για τον προσανατολισμό, την παροχή συμβουλών και την στήριξη των νέων που επιθυμούσαν να ξεκινήσουν επαγγελματικές δραστηριότητες.

. Έξοδα λειτουργίας (διαχείριση και οργάνωση του σχεδίου).

. Ευαισθητοποίηση του πληθυσμού όπως και των νέων, στην πολιτιστική ταυτότητα και στις προοπτικές ανάπτυξης της περιοχής τους, όπως και στην αναγκαιότητα της καινοτομίας.

Μέτρο 2: Επαγγελματική κατάρτιση και ενισχύσεις για την απασχόληση.

. Κατάρτιση για ειδικά θέματα, υπό μορφή σειράς μαθημάτων μικρής διάρκειας, η οποία ήταν αναγκαία για την εφαρμογή άλλων ενεργειών του σχεδίου που δεν χρηματοδοτούνταν από επιχειρησιακό πρόγραμμα στο πλαίσιο του ΚΠΣ.

. κατάρτιση για αναπτυξιακά θέματα και σύνδεση του μηχανισμού παροχής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αναπτυξιακή διαδικασία.

. Καινοτόμα μέσα για την επαγγελματική ένταξη των ατόμων που βρίσκονταν σε αβέβαιη κατάσταση (επιχειρήσεις ένταξης, εργαστήρια μαθητείας, απασχόληση σε εργασίες κοινής ωφέλειας κλπ.).

Μέτρο 3: Αγροτουρισμός

1) Ατομικές ή συλλογικές καινοτόμες επενδύσεις μικρής κλίμακας (συμπεριλαμβανομένων των τουριστικών επενδύσεων που συνδέονταν με τις γεωργικές δραστηριότητες).

2) Δημιουργία και οργάνωση νέων προϊόντων αγροτουρισμού (συμπεριλαμβανομένου του τουρισμού για πολιτιστικούς σκοπούς και του τουρισμού για την ανακάλυψη του περιβάλλοντος).

- 3) Επενδύσεις στα μικρά δημόσια έργα υποδομής για να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες που απέρρεαν από την τουριστική ζήτηση.
- 4) Απογραφή, ανακαίνιση ή αξιοποίηση ιστορικών κτιρίων και αγροτικών οικισμών τουριστικού ενδιαφέροντος.
- 5) Ενέργειες προώθησης, έρευνας της αγοράς και δημιουργία συστημάτων κράτησης δωματίων.

Μέτρο 4: Μικρές επιχειρήσεις, βιοτεχνία, υπηρεσίες παρεχόμενες σε μικρή ακτίνα.

- 1) Πρόσβαση των μικρών επιχειρήσεων και των βιοτεχνιών (ιδίως του τομέα των γεωργικών προϊόντων και των ειδών διατροφής, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων μεταποίησης των προϊόντων αλιείας) στις υπηρεσίες (παροχής συμβουλών, έρευνας της αγοράς, μεταφορά τεχνολογίας – καινοτομίας, επαγγελματική κατάρτιση).
- 2) δημιουργία υπηρεσιών (ενισχύσεις για την έναρξη λειτουργίας) σε τοπική κλίμακα, όταν παρατηρούνταν έλλειψη στην περιοχή τους, οι οποίες κάλυπταν και τον τομέα ανάπτυξης πολλαπλών δραστηριοτήτων των γεωργών (πληροφόρηση, ενιαίες θυρίδες πληροφόρησης, μεταφορά εφόσον κάποιος το ζητήσει κλπ.).
- 3) Ενισχύσεις στις καινοτόμες επενδύσεις των βιοτεχνιών και των μικρών επιχειρήσεων ιδίως για αξιοποίηση των τοπικών φυσικών πόρων.
- 4) Διευκόλυνση της εργασίας εξ αποστάσεως.
- 5) Ενισχύσεις για την δημιουργία επιχειρήσεων.

Μέτρο 5: Αξιοποίηση επί τόπου και εμπορία της γεωργικής, δασοκομικής παραγωγής και αλιείας.

- 1) Έρευνα των τοπικών και περιφερειακών αγορών και ανάλυση των δικτύων διανομής.

- 2) Τεχνική βοήθεια και επενδύσεις για την παραγωγή και την αξιοποίηση χαρακτηριστικών τοπικών προϊόντων που προέρχονται από την γεωργία, την δασοκομία και την αλιεία.
- 3) Μεταφορά τεχνολογίας.
- 4) Προώθηση και σήμανση των τοπικών και περιφερειακών προϊόντων ποιότητας και σύνδεση των προϊόντων με την περιοχή τους.
- 5) Εμπορία (δομή πωλήσεων, συμμετοχή σε εκθέσεις, σύνδεση με δίκτυα πωλήσεων δια αλληλογραφίας, κεντρικές υπηρεσίες αγορών, τηλεαγορά).
- 6) Διαφοροποίηση της γεωργικής παραγωγής και των δραστηριοτήτων των γεωργών.
- 7) Παραγωγή εναλλακτικών και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ιδίως αξιοποίηση της βιομάζας και των απορριμμάτων από τα εργοστάσια ξυλείας).
- 8) Ανάπτυξη της χρηματοοικονομικής μηχανικής.

Σημείωση : Οι τυχόν δράσεις στον τομέα της αλιείας πρέπει να ήταν διαφορετικές από αυτές που χρηματοδοτούνταν μέσα στην ίδια ζώνη στο πλαίσιο του προγράμματος Κοινοτικής Πρωτοβουλίας PESCA.

Μέτρο 6 : Διατήρηση του περιβάλλοντος και του περιβάλλοντος χώρου.

- 1) Ανάπλαση και ανάπτυξη των χωριών και των υφιστάμενων κτηρίων που εκπροσωπούν την πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής.
- 2) Στήριξη της δημιουργίας και της διάδοσης πολιτιστικών στοιχείων που συνδέονται με την αγροτική ανάπτυξη.
- 3) Προστασία, αποκατάσταση και αξιοποίηση των φυσικών πόρων (πανίδα, χλωρίδα, ρυάκια κλπ.) και του τοπίου.
- 4) Απομάκρυνση και ανακύκλωση των απορριμμάτων, συμπεριλαμβανομένης της αξιοποίησής τους για την παραγωγή ενέργειας.

Γ) Σκέλος Γ: <<Διακρατική Συνεργασία>>

Πρόκειται για σχέδια που αναλήφθηκαν με πρωτοβουλία των πιθανών δικαιούχων σε τοπικό επίπεδο, οι οποίοι ανήκαν σε τουλάχιστον δυο κράτη μέλη. Σκοπός της πρωτοβουλίας ήταν να ενισχυθεί ο σχεδιασμός, η δημιουργία και η από κοινού εμπορεία προϊόντων ή υπηρεσιών σε όλους τους τομείς της αγροτικής ανάπτυξης. Το σκέλος αυτό συνδέονταν άμεσα με την ύπαρξη του δικτύου, το οποίο διευκόλυνε την δημιουργία διακρατικής συνεργασίας και για την οποία δεν ίσχυε η υποχρέωση για καινοτόμο περιεχόμενο, δεδομένου ότι η συνεργασία αυτή αποτελούσε καινοτόμο ενέργεια για τις περισσότερες ενδιαφερόμενες περιοχές και φορείς αγροτικής ανάπτυξης.

Το σκέλος αυτό, δεν αποτελούσε όρο επιλεξιμότητας του προγράμματος Leader και εμφανίζονταν προοδευτικά, έπειτα από μια περίοδο λειτουργίας του δικτύου, το οποίο επέτρεψε την ανταλλαγή καινοτόμων ενεργειών μεταξύ των κρατών μελών.

Στην Διακρατική Συνεργασία συμμετείχαν 217 ομάδες τοπικής δράσης του Leader ** με σκοπό να έρθουν απευθείας σε επαφή μεταξύ τους και να γνωριστούν καλύτερα, έτσι ώστε να υπάρχει ανταλλαγή εμπειριών, συζήτηση και παρουσίαση ποικίλων προβλημάτων που πιθανώς αντιμετώπιζαν.

Στο Leader I η διακρατική συνεργασία δεν ήταν υποχρεωτική και γι' αυτό δεν υπήρχαν συγκεκριμένα παραδείγματα διακρατικής συνεργασίας μεταξύ των ομάδων τοπικής δράσης των κρατών – μελών.

Οι μόνες ενέργειες που έγιναν όσον αφορά το σκέλος της διακρατικής συνεργασίας ήταν ανταλλαγή πληροφοριών μέσω του EADER.NET, όπως επίσης και κάποιες επαφές των διαχειριστών του προγράμματος. Για παράδειγμα τέτοιου είδους συνάντηση έγινε στην ΚΑΛΑΜΠΑΚΑ το 1995.

Δ) Σκέλος Δ: << Ένταξη στο δίκτυο >>

Η ανάπτυξη μιας δημιουργικής αλληλεγγύης μεταξύ των αγροτικών περιοχών και η ανταλλαγή των επιτευγμάτων, των εμπειριών και της τεχνογνωσίας μεταξύ όλων ενδιαφερόμενων μερών στην κοινότητα αποτελούσε προτεραιότητα της πρωτοβουλίας Leader II, που προϋπέθετε την διεύρυνση του υφιστάμενου δικτύου Leader προς όφελος όλων όσων συμμετείχαν στην αγροτική ανάπτυξη (εθνικές διοικήσεις και οι αποκεντρωμένες υπηρεσίες τους, Ο. Τ. Α., ομάδες για την τοπική ανάπτυξη, κοινωνικοοικονομικοί εταίροι και ενώσεις).

Οι δραστηριότητες του υφιστάμενου δικτύου έπρεπε να διευρύνονται συνεχώς, ιδιαίτερα μέσω του <<Ευρωπαϊκού παρατηρητηρίου καινοτομίας και αγροτικής ανάπτυξης >> ο ρόλος του οποίου ήταν να προσδιορίζει, να εντοπίζει τα χαρακτηριστικά, να επιβεβαιώνει και να διευκολύνει την μεταφορά των καινοτομιών που εφαρμόζονταν στον αγροτικό χώρο. Οι δραστηριότητες του δικτύου πρέπει να καλύπτουν όλη την κοινότητα, δεδομένο ότι η ανάγκη για καινοτομίες ήταν αισθητή παντού. Η ενεργή συμμετοχή στο δίκτυο ήταν υποχρεωτική για όλους τους άμεσους δικαιούχους της πρωτοβουλίας Leader II (ομάδες τοπικής δράσης και άλλοι συλλογικοί φορείς), οι οποίοι έπρεπε να αναλαμβάνουν έναντι του δικτύου ορισμένες υποχρεώσεις (παροχή στοιχείων για την δημιουργία βάσης δεδομένων του Παρατηρητηρίου, δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων, άμεση μεταφορά τεχνογνωσίας και εμπειρίας), έτσι ώστε στην συνέχεια να ωφεληθούν άμεσα από τις αναληφθείσες δραστηριότητες.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού δικτύου αγροτικής ανάπτυξης (δίκτυο Leader), δεν ήταν να αποκαταστήσει τα υφιστάμενα δημόσια δίκτυα και τις υφιστάμενες ενώσεις, εθνικές ή διακρατικές, ούτε να ηγηθεί αυτών. Επινοήθηκε ως σημείο συνάντησης των διαφόρων δικτύων και είχε ως στόχο την διευκόλυνση της εργασίας ορισμένων, των οποίων σκόπευε να συντονίζει τις ενέργειες και να τους αναθέτει την ανάληψη ορισμένων ενεργειών ενθάρρυνσης και διάδοσης, οι οποίες θα καθορίζονταν από κοινού από τα κράτη μέλη.

Ειδικότερα, η μονάδα εμπύχωσης του δικτύου LEADER έπρεπε να παρέχει τις ακόλουθες υπηρεσίες σε κοινοτικό επίπεδο:

- 1) Συλλογή, ταξινόμηση και διάδοση πληροφοριών όσον αφορά τις κοινοτικές ενέργειες που αναλήφθηκαν για την αγροτική ανάπτυξη και τις πρακτικές με καινοτόμο και υποδειγματικό χαρακτήρα που εφαρμόστηκαν στον αγροτικό χώρο (βάση δεδομένων, εσωτερικά και εξωτερικά δημοσιεύματα, δίκτυο ηλεκτρονικού ταχυδρομείου).
- 2) Ανάπτυξη των επαφών μεταξύ των δικαιούχων της πρωτοβουλίας Leader II και παροχή τεχνικής βοήθειας για την διακρατική συνεργασία (σεμινάρια, αποστολές εμπειρογνομόνων).

- 3) Εμπύχωση και παροχή τεχνικής στήριξης σε εθνικά δίκτυα και μη κυβερνητικές οργανώσεις που καθορίστηκαν σε συνεργασία με τα κράτη μέλη για τις οποίες είχε αποδειχθεί η προστιθέμενη αξία τους όσον αφορά την αγροτική ανάπτυξη και η αναγκαιότητα τους για την καλή λειτουργία της Leader II.
- 4) Επεξεργασία και συστηματοποίηση των εργασιών αξιολόγησης που διεξάγονταν για κάθε εθνικό ή περιφερειακό πρόγραμμα της πρωτοβουλίας Leader.
- 5) Παροχή τεχνικής βοήθειας στις διοικήσεις και τους Ο. Τ. Α. προκειμένου να διευκολυνθεί η συνεργασία και η ανταλλαγή εμπειρογνομosύνης μεταξύ των αρμόδιων αρχών για την αγροτική ανάπτυξη.

Ε) Ύψος της επιχορήγησης προς τους δικαιούχους Φορείς – Ποσοστά επιχορήγησης και ίδιας συμμετοχής των Φορέων.

Α) Το ύψος της επιχορήγησης προς τους φορείς ανήλθε σε 184.004,8 χιλ. ECU και περιλάμβανε την κοινοτική συμμετοχή ύψους 148.002 χιλ. ECU και την εθνική συμμετοχή ύψους 36.002,8 χιλ. ECU. Η κοινοτική συμμετοχή κάλυψε από τα διαρθρωτικά ταμεία ΕΓΤΠΕ, ΕΤΠΑ, και ΕΚΤ. Η δημόσια δαπάνη μπορούσε να αυξηθεί κατά την διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος με απόφαση της Επιτροπής ΕΕ.

Β) Η ίδια συμμετοχή των Φορέων δεν μπορούσε να είναι μικρότερη του 30% του συνολικού εκτιμώμενου κόστους του προγράμματος LEADER II . Οι Φορείς αποδεικνύουν την ίδια συμμετοχή για κάθε μεμονωμένο έργο που εντάσσεται στο πρόγραμμά τους.

Γ) Τα ποσοστά της επιχορήγησης και της ίδιας συμμετοχής των Φορέων καθορίζονταν ανάλογα με την φύση της δράσης κατά σκέλος και μέτρο ως εξής:

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΕΩΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΙΔΙΑΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ
Σκέλος Α: Απόκτηση ικανοτήτων	80%	20%
Σκέλος Β: προγράμματα αγροτικής καινοτομίας – ΟΤΔ & λοιποί συλλογικοί φορείς Μέτρο 1: Τεχνική στήριξη (κατά μ.ο. κατά την διάρκεια εφαρμογής)	60%	40%
Ειδικότερα ο μηχανολογικός εξοπλισμός	70%	30%
Μέτρο 2: Επαγγελματική κατάρτιση	70%	30%
Μέτρο 3: Αγροτουρισμός	60%	40%
Μέτρο 4: Μικρές επιχειρήσεις	60%	40%
Μέτρο 5: Αξιοποίηση και εμπορία γεωργικής και δασοκομικής παραγωγής και αλιείας.	Όπως ο κανονισμός (ΕΟΚ) 866/90	
Ειδικότερα για τα τοπικά και βιολογικά προϊόντα	60%	40%
Μέτρο 6: Διατήρηση και βελτίωση περιβάλλοντος	80%	20%
Σκέλος Γ : Διακρατική συνεργασία	71%	29%

Δ) Τα ποσοστά επιχορήγησης και ίδιας συμμετοχής των Φορέων που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο με εξαίρεση αυτά που αφορούν καθεστώτα ενίσχυσης, μπορούσαν να τροποποιούνται από την εθνική επιτροπή παρακολούθησης στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της και υπό την προϋπόθεση ότι παραμένει αμετάβλητο το συνολικό ποσοστό της κοινοτικής συνδρομής του προγράμματος LEADER II.

Ε) Ειδικότερα για την παροχή τεχνικής στήριξης στους Φορείς σύμφωνα με το Μέτρο 1 του Εθνικού Προγράμματος Πρωτοβουλίας LEADER II , το ύψος της καθορίζονταν με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας σε ποσοστό επί του συνολικού κόστους του προγράμματος κάθε Φορέα, το οποίο σε κάθε περίπτωση δεν υπερέβαινε το 15%. Στην τεχνική στήριξη του Φορέα συμπεριλαμβάνονταν ο μηχανολογικός εξοπλισμός σε ποσοστό που δεν υπερέβαινε το 3% επί του συνολικού κόστους του προγράμματος. Μετά τα δυο πρώτα χρόνια υλοποίησης, το ποσοστό τεχνικής στήριξης επανεξετάζονταν και διαμορφώνονταν με βάση την πορεία εφαρμογής του προγράμματος κάθε Φορέα. Χωρίς να δύναται να υπερβεί τα ποσοστά του προηγούμενου εδαφίου.

3.6. ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

(Business Plan)

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ LEADER II ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ.

Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών έχει ουσιαστική σημασία για την επίτευξη των στόχων που ορίζει η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όσον αφορά την οικονομική και την κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη (άρθρο 2 της συνθήκης). Εξάλλου το άρθρο 130 της Συνθήκης ΕΟΚ ορίζει ότι η Κοινότητα αποσκοπεί στην μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στην μείωση της καθυστέρησης των πλέων μειονεκτικών περιοχών,

συμπεριλαμβανομένων και των αγροτικών, για τις οποίες η μεταρρύθμιση της κοινής γεωργικής πολιτικής αποτελεί νέα ανάγκη, ευκαιρία και πρόκληση για την ανάπτυξή τους. Σημαντική ευκαιρία προς την επιθυμητή κατεύθυνση, όσον αφορά τον αγροτικό χώρο, έδινε η απόφαση για την συνέχιση της πρωτοβουλίας LEADER, ως LEADER II, που αποτέλεσε σημαντικό πρόγραμμα ενίσχυσης των καινοτόμων περιφερειακών και τοπικών πρωτοβουλιών, οι οποίες προέρχονταν από σχέδια για την ενίσχυση των αγροτικών ζωνών.

Η γενική στρατηγική της πρωτοβουλίας LEADER II επικεντρώθηκε στην εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης, το οποίο αρθρώνεται από καινοτόμες δράσεις για κάθε αγροτική περιοχή σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, όπως αυτές οι δράσεις ορίστηκαν από την φιλοσοφία και το περιεχόμενο της υπόψη κοινοτικής πρωτοβουλίας. Το υπόβαθρο το οποίο στηρίχθηκε η κατάρτιση του προγράμματος εφαρμογής της LEADER II προσδιορίζεται από τους φυσικούς πόρους και άλλα φυσικά χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής, το πλέγμα των υφιστάμενων υποδομών, τα συγκριτικά χωροταξικά και λοιπά πλεονεκτήματα και τις ευνοϊκές οικονομικές συγκυρίες, που όλα αυτά μαζί αξιοποιούνταν με την ενδεδειγμένη δραστηριοποίηση του ανθρώπινου παράγοντα, ο οποίος βρισκόταν στο επίκεντρο της προσπάθειας και αποτελεί την κινητήρια δύναμη και τον κρίσιμο συντελεστή για την πραγμάτωση κάθε αναπτυξιακού έργου.

Η συγκεκριμένη περιοχή μελέτης (επαρχία Λήμνου) αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση αγροτικής περιοχής, στην οποία σημαντική θέση κατέχει ο πρωτογενής τομέας, ενώ ο δευτερογενής και τριτογενής τομέας περιορίζονται σε δράσεις οι οποίες επηρεάζουν, σε περιορισμένη κλίμακα, τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά του χώρου. Με τα δεδομένα χαρακτηριστικά της η υπόψη περιοχή αποτελεί κατάλληλο πλαίσιο εφαρμογής της πρωτοβουλίας LEADER II όπως αυτό αποδεικνύεται από τις ενέργειες που προγραμματίζεται να υλοποιηθούν σύμφωνα με το σχετικό πρόγραμμα δράσης, το οποίο συνθέτει ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης περιοχής με τα χαρακτηριστικά αγροτικού χώρου και με ενέργειες / παρεμβάσεις καινοτόμου χαρακτήρα απόλυτα συμβατές προς την γενική στρατηγική της LEADER II και ως εκ τούτου επιλέξιμες στα πλαίσια του σχετικού προγράμματος.

Από την δομή του προβλεπόμενου σχεδίου δράσης προκύπτει, ότι πρόκειται για ολοκληρωμένο πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης, το οποίο μπορεί αβίαστα να χαρακτηριστεί στο σύνολό του, ως υποδειγματικό – πιλοτικό πρόγραμμα, πρότυπο για αγροτική περιοχή τόσο στον ελληνικό, όσο και στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο. Στην σύνταξη αυτού του σχεδίου δράσης συνέβαλαν κατ' αρχήν το κάλλος του φυσικού τοπίου, η πλούσια πολιτιστική αγροτική παράδοση της περιοχής που περιμένει εκείνον ο οποίος θα την αναδείξει, καθώς και ένα αξιόλογο, δραστήριο και

εξαιρετικά ενθουσιώδες μέρος της τοπικής κοινωνίας, στο οποίο περιλαμβάνονται και ορισμένα άτομα, τα οποία ήδη δραστηριοποιούνται στον ιδιωτικό επιχειρησιακό τομέα και είναι καθ' όλα έτοιμα να αποτελέσουν την πρώτη δύναμη κρούσης στα πλαίσια της πρωτοβουλίας LEADER II.

Σύμφωνα με την γενική στρατηγική του σχεδίου δράσης για την αγροτική ανάπτυξη στην περιοχή παρέμβασης, ο συνθετικός στόχος του προγράμματος επικεντρώθηκε στην ανάδειξη της περιοχής ως χώρου που μπορεί να συντηρήσει και να αναπτύξει τεχνικά αυτοδύναμη και οικονομικά βιώσιμη νησιωτική γεωργοκτηνοτροφική δραστηριότητα, στην οποία θα είναι εμφανής η στροφή προς την βιολογική γεωργία, με συμπληρωματική αλλά συστηματική και αυστηρά προσχεδιασμένη δραστηριότητα αγροτουρισμού. Ταυτόχρονα θα είναι σαφής η συμπληρωματική σχέση και η αλληλουποστήριξη μεταξύ του παραγωγικού συστήματος της ορεινής περιοχής και εκείνου της χαμηλής ζώνης (ημιορεινής και πεδινής παραθαλάσσιας περιοχής) με την χρησιμοποίηση της αναγκαίας τεχνικής υποδομής και της καταναλωτικής ικανότητας. Ο προαναφερόμενος συνθετικός στόχος του προγράμματος εξειδικεύεται ως ακολούθως:

- **Εφαρμογή εκτεταμένου προγράμματος ενημέρωσης** το οποίο άρχισε με την έγκριση της LEADER II, προκειμένου να προετοιμάσει το ανθρώπινο δυναμικό που θα εμπλακεί, με οποιοδήποτε τρόπο, στην διαδικασία εφαρμογής του ολοκληρωμένου προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης και να υποστηριχθεί ο Φορέας Εφαρμογής στην απόκτηση της ικανότητας που απαιτείται, προκειμένου να παίζει αποτελεσματικά τον ηγετικό ρόλο του καθ' όλη την διάρκεια εφαρμογής του αναπτυξιακού προγράμματος.
- **Πραγματοποίηση δράσεων που ανταποκρίνονται σε κοινή βάση επιλεξιμότητας και παρουσιάζουν καινοτόμα και πρωτοποριακά στοιχεία** σε σχέση με τα χαρακτηριστικά της περιοχής και με το περιεχόμενο του επιχειρησιακού προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης, το οποίο εμπίπτει στο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης για την ίδια περιοχή. Οι δράσεις αυτές, που προσδιόριζαν συγκεκριμένες ενέργειες, είχαν ως φορέα εφαρμογής τοπικές ομάδες (ολοκληρωμένη προσέγγιση κατά περιοχή) ή άλλους συλλογικούς αγροτικούς φορείς (προσέγγιση τομεακή ή θεματική).
- **Ανάπτυξη πρωτοβουλιών διακριτικού χαρακτήρα** με δικαιούχους που δραστηριοποιήθηκαν στο τοπικό επίπεδο και ανήκαν σε δυο τουλάχιστον κράτη μέλη. Η δράση αυτή θα συμβάλλει στην ενίσχυση της από κοινού παραγωγής ή και εμπορίας προϊόντων, καθώς και

υπηρεσιών σε όλους τους τομείς αγροτικής ανάπτυξης. Το σκέλος αυτών των πρωτοβουλιών συνδέθηκε άμεσα με την ύπαρξη δικτύου, το οποίο προβλέπονταν να συσταθεί σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να διευκολύνει την διακρατική συνεργασία, η οποία από μόνη της συνιστούσε καινοτόμο ενέργεια, ανεξάρτητα από το τεχνικό περιεχόμενο της πρωτοβουλίας.

- **Ανταλλαγή των αποτελεσμάτων, των εμπειριών και της τεχνογνωσίας** μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών στην Κοινότητα, προκειμένου να αναπτυχθεί μια δημιουργική αλληλεγγύη μεταξύ των αγροτικών και παραθαλάσσιων συνάμα περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στοιχείο που αποτέλεσε προτεραιότητα της πρωτοβουλίας LEADER II και συνιστούσε υποχρέωση εφ' όσον παρέχονταν ενισχύσεις από την υπόψη πρωτοβουλία.

Η διερεύνηση του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης της περιοχής κάτω από διαφορετική οπτική γωνία οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι ολόκληρο το φάσμα των επιμέρους ενεργειών, πέραν της αυτονόητης εναρμόνισής τους με τις επιλογές της πρωτοβουλίας LEADER II, εξυπηρέτησε απόλυτα αναπτυξιακούς στόχους ιδιαίτερης σημασίας και μεγάλης προτεραιότητας για την ελληνική πραγματικότητα, οι οποίοι ομαδοποιούνται ως ακολούθως:

Δημογραφικός στόχος: Πρόκειται για την συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού (και αυτού που ασχολείται με τον τουρισμό) στην περιοχή δράσης και την βελτίωση των προϋποθέσεων απασχόλησης, αλλά και των συνθηκών διαβίωσης, προκειμένου αυτός ο πληθυσμός να παραμείνει στα σημερινά του επίπεδα, σε πρώτη φάση, ακολούθως δε να αυξηθεί κατά το μέτρο που αυτό προκύπτει ως ανάγκη για την κάλυψη νέων θέσεων εργασίας. Δεδομένης της διαχρονικής μείωσης του πληθυσμού στην περιοχή, ο στόχος αυτός αποκτά εξαιρετική επικαιρότητα και προτεραιότητα.

Οικονομικός στόχος: Συνδέθηκε με την ανασυγκρότηση του παραγωγικού συστήματος σε όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας, έτσι ώστε, με την συντονιστική παρέμβαση του Φορέα Εφαρμογής της LEADER II, να αποκτήσει τεχνική αυτοδυναμία και πληρότητα, οικονομική βιωσιμότητα και προσχεδιασμένη συμπληρωματικότητα μεταξύ της χαμηλής και της υψηλής ζώνης, με στόχο την μεγιστοποίηση της οικονομικής δυναμικής των ΟΤΑ που συγκροτούν την περιοχή δράσης.

Κοινωνικός στόχος : Αναφέρονταν στην βελτίωση των συνθηκών παροχής κοινωνικών εξυπηρετήσεων, την ανάπτυξη των επικοινωνιών, την βελτίωση του οδικού δικτύου και των λοιπών υποδομών όπου αυτό ήταν εφικτό και αναγκαίο, όλα δε αυτά προέκυψαν ως φυσικό επακόλουθο της ανάπτυξης του παραγωγικού συστήματος, απ' όπου προήλθε και η ευρύτερη κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Πράγματι η δημιουργία προϋποθέσεων ώστε τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την προσχεδιασμένη ανασυγκρότηση του παραγωγικού συστήματος να είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν τοπικά για την βελτίωση του επιπέδου κοινωνικής ευημερίας των κατοίκων, αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη και του δημογραφικού, αλλά και του οικονομικού στόχου.

Περιβαλλοντικός στόχος : Με την προοπτική ότι επιδιώκεται η ανάδειξη της περιοχής δράσης και ως περιοχής με εκτεταμένο δίκτυο αγροτουρισμού αναψυχής, γεγονός που ευνοείται από τους φυσικούς πόρους, τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά και τα ιστορικά στοιχεία της, ο στόχος αυτός, λαμβανομένης υπόψη και της αντίληψης για την εφαρμογή ήπιων μορφών ανάπτυξης με την ελάχιστη δυνατή όχληση στο περιβάλλον, αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα και εξειδικεύεται μεταξύ φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος ως ακολούθως:

Φυσικό περιβάλλον : Συνδέεται κυρίως με την προστασία των μοναδικών τοπίων ορεινού φυσικού κάλλους, την προστασία και ανάδειξη των παραθαλάσσιων τόπων, την προστασία των βοσκοτόπων από την υποβάθμισή τους ως φυσικών πόρων αειφορικής παραγωγής και ακόμα, την προστασία των καλλιεργούμενων εκτάσεων από την ποιοτική τους υποβάθμιση, λόγω της υπερβολικής χρήσης παραγωγών της χημικής βιομηχανίας.

Ανθρωπογενές περιβάλλον : Αναφέρεται κυρίως, στην προστασία και ανάδειξη παραδοσιακών οικισμών και κτισμάτων, καθώς και ιστορικών τοποθεσιών, στην ποιοτική αναβάθμιση και λειτουργική πληρότητα των νέων κατασκευών, στην δημιουργία ελκυστικών κοινόχρηστων χώρων για αναψυχή και άλλες χρήσεις, όπου είναι εμφανής η προσπάθεια για την προστασία του περιβάλλοντος.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Περιοχή Δράσης, Διοικητικά, Οικονομικά και λοιπά χαρακτηριστικά.

4.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Η νήσος Λήμνος και η νήσος Άγιος Ευστράτιος βρίσκονται σχεδόν στο κέντρο του Βορείου Αιγαίου. Η Λήμνος είναι το 8^ο κατά σειρά μέγεθος, νησί της Ελλάδας με συνολική έκταση 477 τετραγωνικά χιλιόμετρα και πληθυσμό 17.610 κατοίκους. Αντίστοιχα ο Άγιος Ευστράτιος έχει έκταση 43,23 τετραγωνικά χιλιόμετρα και πληθυσμό 286 κατοίκους (ΕΣΥΕ, απογραφή 1991).

Η νήσος Λήμνος έχει περίμετρο 260 χιλιομέτρων και στο μήκος των ακτών της υπάρχουν μικροί και μεγάλοι κόλποι με αμμουδερές παραλίες. Το τοπίο της χαρακτηρίζεται από τις απαλές γραμμές των λόφων της και τις εκτεταμένες πεδινές περιοχές (ΥΠΕΧΩΔΕ, Ε.Χ.Μ. 1993). Η ψηλότερη της κορυφή (Βίγλα) έχει ύψος 430 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας.

Στην ανατολική της πλευρά υπάρχουν τρεις λίμνες (Αλυκή, Χορταρόλιμνη και Ασπρολίμνη). Καθώς στο νησί δεν υπάρχουν άλλα επιφανειακά νερά, τα υπόγεια αποτελούν τον μοναδικό υδάτινο πόρο και έτσι η εκμετάλλευσή τους συνδέεται στενά με την ανάπτυξη της περιοχής. Το νησί Άγιος Ευστράτιος έχει περίμετρο 30,5 χιλιομέτρων και η ψηλότερη κορυφή του είναι 303 μέτρα.

Η νήσος Λήμνος και ο Άγιος Ευστράτιος ανήκουν στην κλιματολογική ζώνη του Αιγαίου, όπου το κλίμα χαρακτηρίζεται ως εύκρατο, με χειμώνες τραχείς και καλοκαίρια όχι ιδιαίτερα θερμά. Οι άνεμοι που επικρατούν ετήσια στα δυο νησιά είναι οι βορειοανατολικοί και είναι χαρακτηριστική η σταθερότητα της διεύθυνσης και της ταχύτητάς τους όλο τον χρόνο. Η μέση ετήσια βροχόπτωσή τους ανέρχεται σε 466,7mm με μεγαλύτερο ύψος κατά το μήνα Νοέμβριο και μικρότερο αυτό του Αυγούστου.

Η μέση θερμοκρασία αέρος είναι 15,83°C. Η ηλιοφάνειά τους είναι από τις μεγαλύτερες στην Ελλάδα καθώς φτάνει τις 2734 ώρες ετησίως με μέση μηνιαία ηλιοφάνεια 227,8 ώρες (ΥΠΕΧΩΔΕ, Πρόγραμμα Αναγνώριση Φυσικού Περιβάλλοντος Χώρας, 1984).

Στα νησιά αυτά δεν υπάρχουν δασικές εκτάσεις. Η Λήμνος καλύπτεται από αγροτικές καλλιέργειες και από ένα ιδιαίτερα αναπτυγμένο φρυγανικό οικοσύστημα με κύριο είδος το *Sorcopoterium spinosam* (αστοιβή).

Η Λήμνος λόγω της γεωγραφικής της θέσης, χαρακτηρίζεται ως νησί στρατηγικής σημασίας για την Ελλάδα. Το νησί Άγιος Ευστράτιος λόγω του μικρού του μεγέθους, της απομόνωσης και των μικρών δυνατοτήτων ανάπτυξής του, χαρακτηρίζεται ως "μειονεκτικό".

4.2. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ – ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Διοικητικά η νήσος Λήμνος, μαζί με τον Άγιο Ευστράτιο, αποτελούν ξεχωριστή επαρχία του Νομού Λέσβου. Έδρα του Επαρχίου είναι ο Δήμος Μύρινας όπου βρίσκονται συγκεντρωμένες οι περισσότερες Δημόσιες Υπηρεσίες (παράρτημα IV). Ο πληθυσμός της Επαρχίας Λήμνου είναι κατανεμημένος σε τέσσερις Δήμους (όπως αυτοί διαμορφώθηκαν από το πρόσφατο σχέδιο νόμου Ι. Καποδίστριας) και στην κοινότητα του Άγιου Ευστρατίου. Σύμφωνα με τα νέα δεδομένα που προέκυψαν ο μόνιμος πληθυσμός των νησιών (17.896 κάτοικοι) κατανέμεται σε σχέση με τον αριθμό των Ο.Τ. Α. ως εξής:

ΔΗΜΟΣ ΜΥΡΙΝΑΣ : με έδρα την Μύρινα και συμμετέχουν τα εξής δημοτικά διαμερίσματα: Κάσπακας, Κορνός, Θάνος και έχει πληθυσμό περίπου 7.500 κατοίκους.

ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΣ ΚΟΥΤΑΛΗΣ : με έδρα τον Κοντιά και συμμετέχουν τα εξής δημοτικά διαμερίσματα: Κοντιάς, Τσιμάνδρια, Ν. Κούταλη, Πεδινό, Αγγαριώνες, Πορτιανού, Καλλιθέα, Λιβαδοχώρι και έχει πληθυσμό περίπου 3.000 κατοίκους.

ΔΗΜΟΣ ΜΟΥΔΡΟΥ : με έδρα τον Μούδρο και συμμετέχουν τα εξής δημοτικά διαμερίσματα: Μούδρος, Κοντοπούλι, Πλάκα, Παναγιά, Καλλιόπη, Ρωμανού, Καμίνια, Ρουσσοπούλι, Σκανδάλη, Φυσίνη, Βάρος, Λύχνα, Αγία Σοφία και έχει πληθυσμό περίπου 2.800 κατοίκους.

ΔΗΜΟΣ ΑΤΣΙΚΗΣ : με έδρα την Ατσική και συμμετέχουν τα εξής δημοτικά διαμερίσματα: Ατσική, Άγιος Δημήτριος, Σαρδές, Δάφνη, Κατάλακο, Καρπάσι και έχει περίπου 3.500 κατοίκους.

ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ : με πληθυσμό 286 κατοίκους.

Τα διοικητικά, οργανωτικά και οικονομικά προβλήματα των Ο.Τ.Α. της Επαρχίας γίνεται προσπάθεια να αντιμετωπιστούν με την αξιοποίηση των θεσμών της διακοινοτικής συνεργασίας (ήδη από το 1988 όλοι οι Ο.Τ.Α. συμμετέχουν στον Αναπτυξιακό Σύνδεσμο Επαρχίας Λήμνου) είτε με την συνένωση Ο.Τ.Α. (πρίν το πρόγραμμα Ι. Καποδίστριας).

Στην περίοδο 1951 – 1991, ο πληθυσμός παρουσίασε μέση ετήσια μείωση της τάξης του $-0,68\%$ με αιχμή την δεκαετία της μετανάστευσης, 1961 – 1971, όπου η μείωση έφτασε το $-20,02\%$, ενώ στην περίοδο 1981 –1991 παρατηρείται αύξηση $12,02\%$ η οποία είναι αποτέλεσμα της επιστροφής των μεταναστών (ΕΣΥΕ-Βάση Δεδομένων Eurisles, 1994).

Αυτό που είχε παρατηρηθεί στις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας (απογραφή 1981) ήταν η σημαντική γήρανση του πληθυσμού των δυο αυτών νησιών, η οποία στην περίπτωση της Λήμνου, ήταν ακόμη μεγαλύτερη στις αγροτικές της περιοχές. Ως κύρια αιτία της γήρανσης του πληθυσμού θεωρείται η μετανάστευση η οποία έπληξε ουσιαστικά τους αγροτικούς οικισμούς και τις παραγωγικές ηλικίες (ΥΠΕΧΩΔΕ, Ε.Χ.Μ. 1993). Η θετική εξέλιξη του πληθυσμού μεταξύ 1981 –1991, στηρίζεται κύρια στην παλιννόστηση των μεταναστών καθώς παρατηρείται στην συγκεκριμένη δεκαετία αρνητική εξέλιξη στην φυσική κίνηση πληθυσμού (μεταξύ γεννήσεων – θανάτων) στην Επαρχία Λήμνου. Συγκεκριμένα από τα ετήσια στοιχεία προκύπτει ότι οι γεννήσεις σε επίπεδο επαρχίας είναι κατά $36,6\%$ λιγότερες από τους θανάτους.

Εκτός από τον πραγματικό πληθυσμό του νησιού είναι σημαντικά μεγάλος και ο αριθμός του στρατού, ενώ έχει εκτιμηθεί ότι ο συνολικός εποχιακός πληθυσμός είναι περίπου 14.000 επισκέπτες από τους οποίους το $42,5\%$ συγκεντρώνεται στην περιοχή της Μύρινας (Πανεπιστήμιο Αιγαίου, 1991).

Από τα στοιχεία (ΕΣΥΕ,1991) προκύπτει ότι ο πληθυσμός της επαρχίας Λήμνου είναι βασικά αγροτικός σε ποσοστό $75,5\%$, ποσοστό που είναι σημαντικά υψηλότερο τόσο σε σχέση με το αντίστοιχο του Νομού, όσο και με αυτό της χώρας.

Η κατανομή του πληθυσμού ανάλογα με το επίπεδο εκπαίδευσης θα περιγραφεί σε σχέση με τις τρεις βαθμίδες εκπαίδευσης και σε σύγκριση με τα ποσοστά του Νομού και της Χώρας.

- Το ποσοστό των πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ($3,68\%$) είναι μεγαλύτερο κατά $0,33\%$ από αυτό του Νομού και πολύ μικρότερο κατά $2,23\%$ από αυτό της Χώρας.

- Το ποσοστό αποφοίτων μέσης εκπαίδευσης (7,93%) είναι μεγαλύτερο κατά 0,36% από αυτό του Νομού και κατά 5,66% μικρότερο από αυτό της Χώρας.
- Το ποσοστό αποφοίτων στοιχειώδους εκπαίδευσης (54,28%) είναι μεγαλύτερο από αυτό του Νομού κατά 6,34% και ακόμα μεγαλύτερο από αυτό της Χώρας κατά 10,41%.

4.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, από το σύνολο του πληθυσμού της επαρχίας μόνο το 31,2% είναι ενεργός και από αυτόν το 83,1% είναι άνδρες και μόνο το 16,9% είναι γυναίκες. Το 25,5% εργάζεται στο μοναδικό ημιαστικό κέντρο της επαρχίας, την Μύρινα και το 73,5% στις αγροτικές περιοχές. Οι άνεργοι είναι μόνο το 0,8% του ενεργού πληθυσμού.

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός

ΚΛΑΔΟΣ	ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΗΜΝΟΥ %	ΕΛΛΑΔΑ %
Γεωργία- Κτηνοτροφία-Αλιεία	47,3	27,43
Βιομηχανία- Βιοτεχνία-Εμπόριο	6,5	19,40
Εμπόριο-Ξενοδοχεία- Μεταφορές- Επικοινωνίες- Τράπεζες-Λοιπές Υπηρεσίες	37,26	43,96
Κατασκευές	8,94	9,21
Σύνολο	100	100

Πηγή: ΕΣΥΕ 1981

Από τον πίνακα διαπιστώνεται πως ο βασικός τομέας της οικονομίας του νησιού είναι ο πρωτογενής και έπεται αυτός των υπηρεσιών σε αντίθεση με το σύνολο της Ελλάδας όπου κυριαρχεί ο τριτογενής τομέας.

4.3.1. Προωτογενής τομέας

A. Γεωργία

Η συνολική έκταση της επαρχίας Λήμνου είναι 521.000 στρέμματα και από αυτά τα 187.141 στρέμματα αποτελούν την γεωργική γη (ΕΣΥΕ, 1992).

Η βασική καλλιέργεια στο νησί της Λήμνου είναι τα σιτηρά που καταλαμβάνουν το 81,5% της γεωργικής γης (στοιχεία Υπουργείου Γεωργίας). Οι αρδευόμενες εκτάσεις είναι 6.375 στρέμματα και αποτελούν το 3,5% της γεωργικής γης.

Από τα στοιχεία του Γραφείου Γεωργικής Ανάπτυξης Λήμνου, η εκτιμώμενη καλλιεργούμενη έκταση σιτηρών για την περίοδο 1993 είναι 100.000 στρέμματα και η παραγωγή είναι 22.000 τόνοι, ενώ τα αντίστοιχα νούμερα για τα σταφύλια είναι 6.500 στρέμματα και 5.850 τόνοι.

Όσον αφορά τα σιτηρά, η ενασχόληση των κατοίκων με την απασχόληση αυτή είναι απόρροια κυρίως της μορφολογίας του εδάφους (πεδινές εκτάσεις) και της έλλειψης επαρκών υδάτινων πόρων. Η μέση στρεμματική εκμετάλλευση είναι περίπου 42 στρέμματα ένδειξη που χαρακτηρίζει την καλλιέργεια ως μη βιώσιμη.

Όσον αφορά την αμπελοκαλλιέργεια και σύμφωνα με στοιχεία της Διεύθυνσης Γεωργίας Λέσβου για το 1993, τα οποία αφορούν την χορήγηση ενισχύσεων, προκύπτει ότι οι συνολικές εκτάσεις των αμπελώνων της Λήμνου είναι περίπου 7.000 στρέμματα και ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων που ενισχύθηκαν ήταν 1.580. Η μέση καλλιεργούμενη έκταση με αμπέλια ήταν 4,4 στρέμματα. Από την συνολική έκταση των αμπελώνων μόνο ένα αμελητέο ποσό (50 στρεμμάτων) είναι αρδευόμενο. Το σύνολο των εμπορεύσιμων σταφυλιών καταλήγει στο οινοποιείο της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Λήμνου (Ε.Α.Σ.Λ.) στο οποίο γίνεται η συστηματική μεταποίησή τους σε κρασί διαφόρων τύπων, για λογαριασμό των παραγωγών. Το σύνολο της παραγωγής σταφυλιών προς συστηματική οινοποίηση το 1993 ήταν 2.498 τόνοι.

B. Κτηνοτροφία

Το εκτιμώμενο ζωικό κεφάλαιο (Γραφείο Γεωργικής Ανάπτυξης Λήμνου) για το έτος 1993, είναι: Βοοειδή 2.500 κεφάλια, Αιγοπρόβατα 65.000 κεφάλια και κυψέλες περίπου 7.000.

Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι περισσότερες ζωϊκές εκμεταλλεύσεις είναι μικρές, οικογενειακής εκτατικής μορφής και η διατροφή τους στηρίζεται στην αυτοφυή βλάστηση των βοσκοτόπων και στις παραγόμενες ζωοτροφές.

Η μελισσοκομία είναι αρκετά ανεπτυγμένη λόγω της ύπαρξης εκτάσεων με θυμάρι και κατ' επέκταση λόγω της υψηλής ποιότητας που ενσωματώνει το προϊόν (μέλι). Σύμφωνα με στοιχεία της Διεύθυνσης Γεωργίας Λέσβου, που αφορούν ενισχύσεις στην μελισσοκομία για το έτος 1993, υπολογίζεται ότι υπάρχουν περίπου 5.000 μελισσοσμήνη και 70 μελισσοκόμοι (44 επιδοτηθέντες) στην επαρχία της Λήμνου.

Γ. Αλιεία

Τα ιχθυοαποθέματα στην θαλάσσια περιοχή των νησιών Λήμνου και Άγιου Ευστράτιου είναι πλούσια. Στην επαρχία υπάρχουν 18 αλιευτικά κέντρα. Οι απασχολούμενοι στην αλιεία είναι περίπου 500 άτομα και ο αλιευτικός στόλος αποτελείται σχεδόν στο σύνολό του από μικρά σκάφη (περίπου 150). Η ετήσια παραγωγή εκτιμάται περίπου σε 500 τόννους αλιευμάτων.

Επίσης στην θαλάσσια περιοχή της επαρχίας Λήμνου λειτουργούν δυο μονάδες μυδοκαλλιέργειας με ουσιαστικά εξαγωγικό προσανατολισμό.

4.3.2. Δευτερογενής τομέας

Η βιομηχανία και η βιοτεχνία της επαρχίας Λήμνου δεν είναι ανεπτυγμένες. Η έλλειψη βιομηχανίας θεωρείται φυσιολογική εξαιτίας της έλλειψης οικονομιών και της επιβάρυνσης του κόστους μεταφοράς τόσο στην προμήθεια πρώτων υλών όσο και στην εξαγωγή του τελικού προϊόντος.

Οι βιοτεχνικές μονάδες και οι μικρές επιχειρήσεις μεταποίησης (π.χ. ξυλουργία, μάρμαρα κ.α.) είναι περίπου 200 (EOMMEX, 1994). Το απασχολούμενο προσωπικό είναι κατά μέσο όρο, στις επιχειρήσεις αυτές, δύο άτομα και το μεγαλύτερο μέρος τους απασχολείται με την μεταποίηση της γεωργικής παραγωγής.

Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Λήμνου

Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η δραστηριότητα και η συμβολή της Ε.Α.Σ.Λ. στην ανάπτυξη του βιοτεχνικού κλάδου της επαρχίας Λήμνου, καθώς συγκεντρώνει, μεταποιεί και εμπορεύεται τον μεγαλύτερο όγκο της γεωργικής παραγωγής. Οι μεταποιητικές δραστηριότητες της Ε.Α.Σ.Λ.

καλύπτουν στο σύνολο την παραγωγή του κρασιού και την εκκόκιση του βάμβακος ενώ έχει στην κατοχή της ένα τυροκομείο και ένα σφαγείο.

4.3.3. Τριτογενής τομέας

A. Τουρισμός

Η μειωμένη τουριστική κίνηση από πλευράς εσωτερικού τουρισμού και η κατασκευή μεγάλων πολυτελών ξενοδοχειακών συγκροτημάτων που απευθύνονται σε υψηλά εισοδήματα, διαμορφώνουν την εικόνα του τουρισμού στην Λήμνο. Οι παραπάνω λόγοι αποτρέπουν τον μαζικό τουρισμό και σε συνάρτηση με τα φυσικά πλεονεκτήματα του νησιού (ακτές, ηλιοφάνεια κ.α.) προσδίδουν ένα ποιοτικό χαρακτήρα.

Οι ήδη υπάρχουσες ξενοδοχειακές μονάδες συγκεντρώνονται σχεδόν στο σύνολό τους μέσα και γύρω από το μοναδικό ημιαστικό κέντρο του νησιού, την Μύρινα, εξαιτίας κυρίως των διευκολύνσεων και υπηρεσιών που προσφέρει ο οικισμός της Μύρινας (ΥΠΕΧΩΔΕ, 1993).

Σύμφωνα με το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας ο (και όσον αφορά την Λήμνο) αριθμός των μονάδων είναι 13, τα υπάρχοντα δωμάτια είναι 540 και οι κλίνες 1108 για το έτος 1992.

Στην περίοδο 1983-1992 παρατηρούμε αύξηση, σχεδόν τριπλασιασμό, της προσφοράς καταλυμάτων και κλινών στην Λήμνο, η οποία όμως δεν συνοδεύεται με παράλληλη αύξηση στις αφίξεις τουριστών στα ξενοδοχεία, καθώς η τουριστική κίνηση σε αυτά δείχνει να κινείται στα ίδια επίπεδα με μικρές διακυμάνσεις, μεταξύ των ετών 1983 και 1991 όπου παρουσιάζεται μείωση της τάξης του 5,6%.

Τα μεγάλα ξενοδοχεία της Λήμνου βασίζονται κυρίως στον τουρισμό που είναι συνυφασμένος με τους τουρίστες των Charters, οι οποίοι αυξάνουν συνεχώς. Το υψηλό εισόδημα που απαιτούν από αυτού του είδους τους τουρίστες, οι μεγάλες και πολυτελείς ξενοδοχειακές μονάδες, τους περιορίζει σε αριθμό και μαζικότητα.

Οι νέες μονάδες που θα λειτουργήσουν σύντομα στην Λήμνο αναμένεται να αυξήσουν τον αριθμό των τουριστών, ιδιαίτερα των αλλοδαπών και αυτών με υψηλό εισόδημα καθώς κινούνται και αυτές στον άξονα παροχής υπηρεσιών υψηλής ποιότητας.

Β. Συγκοινωνίες

Η Λήμνος διαθέτει αεροδρόμιο που πληρεί τις προδιαγραφές για υποδοχή μεγάλων αεροσκαφών. Υπάρχει αεροπορική σύνδεση κατά τους χειμερινούς μήνες με την Αθήνα, την Θεσσαλονίκη, την Μυτιλήνη και την Χίο μέσω Μυτιλήνης. Τους θερινούς μήνες οι πτήσεις αυξάνονται και εμπλουτίζονται με πτήσεις Charter.

Από τα στοιχεία των πραγματοποιηθέντων πτήσεων και την επιβατική κίνηση για τα έτη 1988 έως 1992 προκύπτει ότι:

Τους θερινούς μήνες υπάρχει αύξηση τόσο των πτήσεων, όσο και της επιβατικής κίνησης. Συγκεκριμένα για το 1992 παρατηρείται τριπλασιασμός των πτήσεων Charter έναντι του 1988 και των μετακινηθέντων επιβατών με αυτές, αντίθετα στις πτήσεις εσωτερικού για το 1991 και το 1992 ενώ παρατηρείται αύξηση, ο αριθμός των επιβατών και η πληρότητα των αεροσκαφών έχουν μειωθεί.

Η επιβατική κίνηση στο λιμάνι της Μύρινας αυξάνει κατά την διάρκεια της θερινής περιόδου και σύμφωνα με στοιχεία για τα έτη 1988 έως και 1992, παρατηρείται συνεχής αύξηση των τουριστών τους καλοκαιρινούς μήνες (Μάιος-Οκτώβριος). Στο σύνολό τους οι ακτοπλοϊκές συνδέσεις του νησιού γίνονται από το λιμάνι της Μύρινας ενώ το δεύτερο λιμάνι του νησιού, αυτό του Μούδρου, δεν εξυπηρετεί την επιβατική και την τουριστική κίνηση.

Η ακτοπλοία συνδέει την Λήμνο, μέσω του λιμανιού της Μύρινας, με την Καβάλα, την Θεσσαλονίκη, τον Πειραιά, την Ραφήνα και ενδιάμεσες συνδέσεις τον Άγιο Ευστράτιο, την Μυτιλήνη και την Χίο. Κατά την χειμερινή περίοδο ο αριθμός των ακτοπλοϊκών δρομολογίων μειώνεται σημαντικά.

Γ. Εμπόριο

Το εμπόριο στην επαρχία Λήμνου διεξάγεται ακτοπλοϊκώς μέσω των λιμανιών Μύρινας, Μούδρου και Αγίου Ευστρατίου.

Τα εμπορεύματα που εξάγονται (από την Λήμνο) είναι κυρίως κρασί, σιτηρά, ζωοτροφές και κτηνοτροφικά προϊόντα.

Στον Άγιο Ευστράτιο από πλευράς τουριστικών καταλυμάτων υπάρχει ένας μικρός αριθμός ενοικιαζομένων δωματίων (πέντε από αυτά έχουν κατασκευαστεί με ενίσχυση από το πρόγραμμα LEADER I). Από πλευράς αξιόλογων αρχιτεκτονικά κτιρίων στο νησί, θα πρέπει να επισημανθεί η ύπαρξη του παλαιού διδακτηρίου (κτίριο Ακαδημίας) του οποίου η

αξιοποίηση στάθηκε αδύνατη έως τώρα, παρά την ένταξή του στις αρχές της δεκαετίας του '80 στα Νομαρχιακά προγράμματα

Από το πρόγραμμα VALOREN και μέσω πειραματικής ενέργειας που πραγματοποίησε το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, εγκαταστάθηκε στον Άγιο Ευστράτιο μια ανεμογεννήτρια. Μέσω του ίδιου προγράμματος προβλεπόταν εγκατάσταση και λειτουργία (από την ενέργεια της ανεμογεννήτριας) παγοποιείου που θα εξυπηρετούσε τον Αλιευτικό Συνεταιρισμό.

Η ακτοπλοϊκή σύνδεση του νησιού με άλλα ηπειρωτικά και νησιωτικά λιμάνια (εκτός της Μύρινας) βελτιώθηκε μετά το 1990 οπότε και ολοκληρώθηκε μεγάλο μέρος των λιμενικών έργων.

Από την περιγραφή της υφιστάμενης οικονομικής κατάστασης (και όσον αφορά την επαρχία της Λήμνου) προκύπτει ότι υπάρχουν παραγόμενα προϊόντα τα οποία θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν σε μεγαλύτερη κλίμακα έτσι ώστε να αποδώσουν σημαντικότερα οικονομικά οφέλη στις τοπικές κοινωνίες. Η εικόνα που διαμορφώνεται στηρίζεται σε συγκεκριμένα πρωτογενή προϊόντα που μεταποιούνται επιτόπια και τα οποία έχουν ορισμένα πλεονεκτήματα κυρίως ποιοτικά. Η τουριστική βιομηχανία αποτελεί επίσης ένα προϊόν που μπορεί να επιφέρει θετικές εξελίξεις στην οικονομία της επαρχίας.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον εμφανίζουν τα προϊόντα ονομασίας προέλευσης, ανώτερης ποιότητας. Ο αμπελοοινικός και τυροκομικός κλάδος είναι σε θέση εξαιτίας της σήμανσης που έχουν τα προϊόντα τους και της μικρής παραγόμενης ποσότητάς τους, να διεισδύσουν σε αγορές που καλύπτουν εξειδικευμένη ζήτηση. Με τον τρόπο αυτό μπορούν να ανταγωνιστούν σε μικρές αγορές (εξειδικευμένες), αποφέροντας μεγαλύτερα κέρδη.

Η τουριστική εικόνα της Λήμνου που έχει διαμορφωθεί έχει σαν κύρια χαρακτηριστικά της την σχετικά ανοδική πορεία, την ποιοτική και πολυτελή διάσταση που προσφέρουν οι μεγάλες τουριστικές μονάδες και την μικρή σε αριθμό τουριστική κίνηση από ημεδαπούς τουρίστες. Τα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν μπορεί να μην είναι μεγάλης κλίμακας υπάρχουν όμως σαφώς περιβαλλοντικά οφέλη εξαιτίας της έλλειψης μαζικού τουρισμού.

4.3.4. Προβλήματα της περιοχής δράσης

4.3.4.1. Λήμνος

Η νήσος Λήμνος μπορεί να ακολουθήσει αναπτυξιακή τροχιά βασισμένη σε ένα είδος 'ποιοτικής μεγέθυνσης'. Τα αξιοποιήσιμα παραγόμενα προϊόντα όπως αναφέρθηκε παραπάνω ανήκουν στον κλάδο των μεταποιητικών αγροτικών, τα οποία έχουν σήμανση ή ενσωματώνουν τα χαρακτηριστικά, ονομασίας προέλευσης ανώτερης ποιότητας.

Εως σήμερα, τα προϊόντα αυτά (κρασί, βαμβάκι κ.α.) στηρίζουν το εισόδημα των κατοίκων της Λήμνου αλλά δεν αποφέρουν οφέλη τέτοια, ώστε να υπάρξει η απαιτούμενη ώθηση για ουσιαστική ανάπτυξη του χώρου.

Η εκμετάλλευση των προϊόντων αυτών θα πρέπει να γίνει στην βάση των προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας και χαμηλής ελαστικότητας ζήτησης εξαιτίας της ποιότητάς τους και των μικρών παραγόμενων ποσοτήτων. Απαιτείται όμως η διείσδυσή τους σε εξειδικευμένες αγορές και σύστημα εμπορίας και διακίνησης που να ανταποκρίνεται στην σύγχρονη ανταγωνιστική πραγματικότητα.

Στον πρωτογενή τομέα της Λήμνου, η μικρή έκταση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, οι περιορισμένες αρδευόμενες εκτάσεις, η καλλιέργεια σκληρού σιταριού στο μεγαλύτερο μέρος της έκτασης και η μικρή έκταση των αμπελώνων στην μέση αμπελοκομική εκμετάλλευση δεν επιτρέπουν την ανάπτυξη βιώσιμων εκμεταλλεύσεων, αφού ως βιώσιμες είναι δυνατόν να αναπτυχθούν οι εκμεταλλεύσεις με γεωργική γη πάνω από 100 στρέμματα και στις οποίες η αρδευόμενη έκταση καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της γεωργικής τους γης.

Είναι προφανές ότι η απασχόληση στον γεωργικό τομέα θα διατηρηθεί υπό την προϋπόθεση της ανάπτυξης πολυδραστηριότητας δηλαδή με απασχόληση των γεωργών στους άλλους παραγωγικούς τομείς (τουρισμός, υπηρεσίες κλπ) για συμπλήρωση του εισοδήματός τους.

Επίσης θα πρέπει να τεθεί το θέμα του αναδασμού της γεωργικής γης, το οποίο έχει παραμείνει στάσιμο εδώ και αρκετό χρονικό διάστημα.

Επίσης, τίθεται ως ένα βαθμό, προβληματισμός για την αξιοποίηση των νέων υπό κατασκευή φραγμάτων, καθώς το ήδη υπάρχον θεωρείται ότι δεν αξιοποιείται αποτελεσματικά.

Η οικονομία της Λήμνου χάρη στην Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών ακολούθησε διαρθρωτική και καθετοποιημένη τακτική, μεταποιώντας τα πρωτογενή προϊόντα της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής, η εμπορία και διακίνηση από μέρους της Ε.Α.Σ.Λ. των μεγαλύτερων ποσοτήτων συμπληρώνει το κύκλωμα εκμετάλλευσης αυτών των προϊόντων.

Η έλλειψη πληροφόρησης, η απόσταση και η παραδοσιακή δομή στην οργάνωση και λειτουργία της Ένωσης είναι οι κύριοι λόγοι της μη βέλτιστης αξιοποίησης των προϊόντων που μεταποιεί και διακινεί. Στο σημείο αυτό δεν πρέπει να παραληφθεί η μονοπωλιακή επικράτηση της Ε.Α.Σ.Λ. στο συγκεκριμένο χώρο, γεγονός που θεωρείται αρνητικό τόσο για τις προοπτικές της ίδιας της Ένωσης όσο και για τους παραγωγούς που εκπροσωπεί.

4.3.4.2. Άγιος Ευστράτιος

Όσον αφορά τον Άγιο Ευστράτιο θα πρέπει να πούμε ότι η γεωργική γη και η παραγωγή είναι περιορισμένη (σ' αυτό συμβάλλει και η μορφολογία του εδάφους).

Τα παραγόμενα γεωργικά προϊόντα καλύπτουν μόνο την τοπική κατανάλωση. Η κτηνοτροφία κινείται επίσης σε χαμηλά επίπεδα.

Η αλιεία είναι ένας κλάδος που θα μπορούσε να αποδώσει περισσότερα στην οικονομία του νησιού αλλά παραμένει σε μεγάλο βαθμό αναξιοποίητη εξαιτίας δυο κυρίως λόγων, οι οποίοι άλλωστε επηρεάζουν και το σύνολο των δραστηριοτήτων.

A. Η δύσκολη και μη τακτική ακτοπλοϊκή σύνδεση του νησιού, ιδιαίτερα κατά την χειμερινή περίοδο, η οποία δεν επιτρέπει την εμπορία των αλιευμάτων αλλά και την ανάπτυξη οποιασδήποτε προοπτικής. Συγκεκριμένα, υπάρχει σύνδεση με την Λήμνο με τοπικό δρομολόγιο μικρού σκάφους η οποία στους χειμερινούς μήνες είναι δύσκολη εξαιτίας των δυσμενών καιρικών συνθηκών, ενώ για τους ίδιους λόγους είναι δύσκολη και η σύνδεση του νησιού με τα λιμάνια Ραφήνας και Καβάλας.

B. Η έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού και συγκεκριμένης πολιτικής για τι είδος αυτών των νησιών. Ο πληθυσμός του νησιού το 1961 αριθμούσε 1.061 κατοίκους (ΕΣΥΕ, 1961) για να καταλήξει 286 κάτοικοι το 1991 (ΕΣΥΕ, 1991). Η μετανάστευση αποψίλωσε τον Άγιο Ευστράτιο από αξιόλογο ανθρώπινο δυναμικό και του ανέκοψε τον δρόμο για μια

αναπτυξιακή πορεία. Η έλλειψη μελέτης και συγκεκριμένης πολιτικής και παρέμβασης από μέρους της Πολιτείας για το είδος αυτό των νησιών (μειονεκτικά), αποτελεί σοβαρή αιτία για την δυσμενή κατάσταση στην οποία έχουν υποπέσει.

4.4 Η Ομάδα Τοπικής Δράσης Λήμνου (Ο.Τ.Δ.)

4.4.1 Παρουσίαση της Ομάδας Τοπικής Δράσης

Η Ομάδα Τοπικής Δράσης Λήμνου (ΑΝΕΛ Α.Ε.) συστάθηκε το 1992, για την διαχείριση της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER I, με την μορφή της Δημοτικής Ανώνυμης Εταιρίας. Τα ιδρυτικά μέλη της εταιρίας είναι ο Αναπτυξιακός Σύνδεσμος (Α.Σ.) Λήμνου, η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Λήμνου και ο Δήμος Μυριναίων που κατέχουν σε ίσα μερίδια και το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρίας.

Το νησί της Λήμνου είναι μια αγροτικού κυρίως (με εξαίρεση της ευρύτερης περιοχής της Μύρινας) χαρακτήρα οικονομική ζώνη που τα βασικά της χαρακτηριστικά ανταποκρίνονται πλήρως στους στόχους και τα κριτήρια της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER.

Οι φορείς που συμμετέχουν στην Ο.Τ.Δ. εκπροσωπούν το σύνολο του πληθυσμού ενώ ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εκπροσώπηση των αγροτών με την συμμετοχή της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Λήμνου.

Εκτός από την αντιπροσωπευτικότητα των παραπάνω φορέων πρέπει να τονισθεί η φερεγγυότητα και οι δυνατότητές τους στον συντονισμό της προσπάθειας ολοκληρωμένης τοπικής ανάπτυξης.

- Ο Α.Σ. Λήμνου έχει αναλάβει σημαντικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, εκτελεί έργα μεγάλης σημασίας για την ανάπτυξη του νησιού και εκπροσωπεί όλους τους Ο.Τ.Α. του νησιού.
- Ο Δήμος Μυριναίων έχει αναπτύξει σειρά πρωτοβουλιών σε αναπτυξιακή κατεύθυνση, εκτελεί έργα μεγάλης κλίμακας στην περιοχή του, διατηρεί σειρά υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση των δημοτών και των επισκεπτών και η οικονομική του κατάσταση εμφανίζεται θετική.
- Η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Λήμνου είναι ο κύριος συνεταιριστικός φορέας στην περιοχή με σημαντική εμπειρία στην διαχείριση προγραμμάτων ενώ εκτός από την συγκέντρωση αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, ασκεί σειρά κερδοφόρων παραγωγικών και εμπορικών δραστηριοτήτων.

Με την ίδρυση του φορέα εκτός από τις ανάγκες διαχείρισης – υλοποίησης του προγράμματος καλύφθηκαν αρκετέ ικανοποιητικά οι εξαιρετικά μεγάλες και επείγουσες ανάγκες πληροφόρησης – ενημέρωσης των τοπικών φορέων και των κατοίκων του νησιού ενώ δημιουργήθηκε σε μεγάλο βαθμό η υποδομή που δίνει την δυνατότητα σχεδιασμού και θετικών παρεμβάσεων στην αναπτυξιακή διαδικασία.

Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Λήμνου

Ο Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Επαρχίας Λήμνου συστάθηκε με την αριθμ. 4817/18.5.89 απόφαση του Νομάρχη Λέσβου μετά από σύνομες αποφάσεις των Συμβουλίων των μελών Ο.Τ.Α.

Είναι πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και έχει 34μελές Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο αποτελείται από αιρετούς εκπροσώπους όλων των ΟΤΑ της Λήμνου και του Άγιου Ευστρατίου.

Το Διοικητικό Συμβούλιο εκλέγει Πρόεδρο, Αντιπρόεδρο και τρία μέλη που απαρτίζουν την Εκτελεστική Επιτροπή του Αναπτυξιακού Συνδέσμου.

Ο σκοπός του Συνδέσμου είναι:

Α) Υποβοήθηση των Δήμων και Κοινοτήτων σε θέματα ενημέρωσης και αξιοποίησης των κοινοτικών προγραμμάτων.

Β) Η επιμόρφωση των κατοίκων της περιοχής με στόχο την διεύρυνση της συμμετοχής τους στην ανάπτυξη του τόπου τους.

Γ) Η επίλυση προβλημάτων διακοινοτικού χαρακτήρα με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη του νησιού. Οι πόροι του Αναπτυξιακού Συνδέσμου εξασφαλίζονται από την ετήσια εισφορά των Δήμων και Κοινοτήτων μελών του Αναπτυξιακού Συνδέσμου και την οικονομική ενίσχυση του κράτους.

Οι πρωτοβουλίες που έχει αναλάβει στον μικρό χρόνο λειτουργίας του είναι:

1. Ο Α.Σ.Λ. με πολύ αποτελεσματικό τρόπο λειτουργεί το πρότυπο Σύστημα Διαχείρισης απορριμμάτων σε μια κεντρική χωματερή (Χ.Υ.Τ.) για την συγκέντρωση όλων των απορριμμάτων του νησιού, που ολοκληρώθηκε το 1993 θέτοντας τέλος στο τεράστιο πρόβλημα

διαχείρισης των απορριμμάτων που μέχρι τότε αντιμετωπίζονταν χωριστά από κάθε ΟΤΑ.

2. Προγραμματίζει και πραγματοποιεί σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης – εκπαίδευσης με συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (Ε.Κ.Τ.).
3. Υπέβαλε προτάσεις, αρκετές από τις οποίες υλοποιήθηκαν στα πλαίσια των προγραμμάτων ΜΟΠ – ΣΠΑ, έργων υποδομής που στοχεύουν στην ανάπτυξη του νησιού σε όλους τους τομείς.
4. Πρόσφατα ενεργοποιήθηκε πολύ αποτελεσματικά στην υποβολή προτάσεων στο Περιφερειακό σκέλος του Β' ΚΠΣ και αξίζει να τονισθεί ότι είναι φορέας εκτέλεσης των έργων του ΕΑΠΤΑ ΙΙ όλων των ΟΤΑ του νησιού.

Συνεργάζεται με Πανεπιστημιακές ομάδες για την εκπόνηση μελετών για την προστασία του περιβάλλοντος, έχει δε τεχνική στήριξη από το γραφείο ανάπτυξης της ΤΕΔΚ Νομού Λέσβου.

Δήμος Μυριναίων Λήμνου

Ο Δήμος Μύρινας Λήμνου (μετά τις συνενώσεις) έχει πληθυσμό περίπου 8.000 κάτοικοι δηλαδή το ½ του πληθυσμού του νησιού. Διοικείται από τον Δήμαρχο. Έχει 3μελή Δημοτική Επιτροπή και 15 μέλη Δημοτικό Συμβούλιο. Το Δημοτικό Συμβούλιο εκλέγει πρόεδρο, αντιπρόεδρο και γραμματέα. Έχει οχτώ (8) άτομα διοικητικό προσωπικό και περίπου είκοσι (20) άτομα εργατοτεχνικό.

Ο Δήμος Μύρινας εκμεταλλεύομενος τις δυνατότητες που προσφέρονται μέσα από το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, τα εθνικά προγράμματα, αλλά και με την σωστή διαχείριση των πόρων του εκτελεί σήμερα μεγάλης κλίμακας έργα, ενώ συγχρόνως έχει μια πολύ σημαντική παρουσία σε:

- Πολιτιστικές εκδηλώσεις και προγράμματα
- Διεθνικές ανταλλαγές
- Κατάρτιση, πληροφόρηση μέσα από την εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που παρέχονται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ).

Για την εκτέλεση των έργων συνεργάζεται με την ΤΥΔΚ Λήμνου και Λέσβου, ενώ έχει και την τεχνική υποστήριξη από το Γραφείο ανάπτυξης και προγραμματισμού της ΤΕΔΚ Ν. Λέσβου.

Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Λήμνου

Η σημασία της Ε.Α.Σ. Λήμνου μπορεί να θεωρηθεί εξαιρετικά μεγάλη για την ανάπτυξη του αγροτικού και βιοτεχνικού κλάδου της Λήμνου.

Είναι ο φορέας που συγκεντρώνει, μεταποιεί και εμπορεύεται τον μεγαλύτερο όγκο της αγροτικής παραγωγής.

Οι μεταποιητικές της δραστηριότητες καλύπτουν το σύνολο της παραγωγής κρασιού, την εκκόκιση του βαμβακιού, ενώ έχει στην κατοχή της σύγχρονο βιομηχανικό σφαγείο, τυροκομείο, εκκοκιστήριο βάμβακος, αποθήκες κλπ. Ανεξάρτητα από την αποδοτικότητα των επιμέρους δραστηριοτήτων της, που σε μερικές περιπτώσεις δεν είναι ικανοποιητική, η Ε.Α.Σ. Λήμνου σαν μέλος της ΟΤΔ Λήμνου, πρέπει να εκτιμηθεί σαν μαζικός φορέας που έχει άμεση πρόσβαση μέσω των τοπικών συνεταιρισμών στο σύνολο του αγροτικού πληθυσμού της Λήμνου. Άλλωστε διοικείται από Δ.Σ. εκλεγόμενο με την συμμετοχή εκπροσώπων όλων των Αγροτικών Συνεταιρισμών του νησιού.

4.4.1.1 Προοπτικές διεύρυνσης της Ο.Τ.Δ.

Όπως ήδη επισημάνθηκε η ANEA Α.Ε. μέσω των μετόχων της απευθύνεται στο σύνολο των κατοίκων της Λήμνου και επομένως εξασφαλίζει την μεγαλύτερη δυνατή αντιπροσωπευτικότητα.

Αν και σήμερα δεν εντοπίζεται άμεση προοπτική διεύρυνσης είναι δυνατόν να εξετασθεί τέτοιο ενδεχόμενο αν οργανωθεί στην Λήμνο τμήμα του Επιμελητηρίου Νομού Λέσβου ή άλλων κλαδικών ή επαγγελματικών οργανώσεων που θα είναι δυνατόν να συμβάλλουν στην χάραξη αναπτυξιακής στρατηγικής. Επιπλέον άμεσα θα μπορούσε να λειτουργήσει, κατά περίπτωση μέσω διμερών συμφωνιών με ορισμένους εκπροσώπους οργανώσεων παραγωγικών τάξεων (αλιείς κλπ) για την ανάληψη έργων ή την υποστήριξη συγκεκριμένων δραστηριοτήτων.

4.5 Το επιχειρησιακό Σχέδιο Λήμνου

4.5.1 Το Επιχειρησιακό Σχέδιο Λήμνου (I)

4.5.1.1 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΜΕΤΡΟ 2 : ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Στόχοι του Μέτρου:

Φορέας υλοποίησης αυτού του μέτρου ορίστηκε η Ο.Τ.Δ. Λήμνου.

Στόχος η επένδυση στον ανθρώπινο παράγοντα του νησιού. Οι προτεινόμενες ενέργειες αφορούν την επιμόρφωση και την διάχυση της πληροφόρησης σε όσο το δυνατόν περισσότερα επαγγέλματα και κατηγορίες εργαζομένων. Οι ενέργειες του μέτρου αυτού είχαν σαν στόχο την κάλυψη της τεράστιας έλλειψης της Λήμνου σε επιμορφωτικά κέντρα και φορείς πληροφόρησης.

Εκτίμηση της πορείας του Μέτρου:

Το συγκεκριμένο έργο υπήρξε αρκετά αποδυναμωμένο παρά τις ανάγκες επιμόρφωσης και κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής. Περιορίστηκε σε δυο μόνο προγράμματα κατάρτισης που αφορούσαν στην αμπελοκαλλιέργεια και στον αγροτουρισμό. Η επιλογή των δυο θεμάτων υπήρξε επιτυχής για την ανάπτυξη αγροτουριστικής δράσης. Στους νησιωτικούς χώρους η πληροφορία και η άρση της απομόνωσης μπορούν να επέλθουν σε μεγάλο βαθμό μέσω της κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού. Κατά την γνώμη μου δεν είναι η απουσία των φυσικών πόρων ή η μη συσσώρευση του κεφαλαίου, υπεύθυνες για την υποανάπτυξη της περιοχής, αλλά η μη αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού, που μπορεί με την κατάλληλη κατάρτιση και επιμόρφωση-πληροφόρηση να συμβάλλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη της περιοχής, και το γεγονός αυτό θα πρέπει να επιδιωχθεί στο μέλλον και στην περίπτωση της Επαρχίας Λήμνου.

ΜΕΤΡΟ 3 : ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Στόχοι του Μέτρου:

Φορέας υλοποίησης αυτού του μέτρου ορίστηκε η Ο.Τ.Δ. Λήμνου, ενώ οι δικαιούχοι του μέτρου είναι οι ΟΤΑ και ιδιώτες επιχειρηματίες.

Το μέτρο αυτό είχε δυο διαστάσεις. Στην πρώτη του διάσταση στόχος του μέτρου ήταν η στήριξη ενεργειών και αξιοποίησης της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και η προβολή των αρχαιολογικών χώρων. Χρηματοδοτήθηκαν ενέργειες αναπαλαίωσης παραδοσιακών κτιρίων και δημιουργίας χώρων πολιτιστικών εκδηλώσεων καθώς και η ενίσχυση πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

Στην δεύτερή του διάσταση στόχος του μέτρου ήταν η προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως πολιτιστικού, ιαματικού και κυρίως αγροτουρισμού. Βασικός βέβαια προσανατολισμός του μέτρου, με την προσοχή στην πρώτη του διάσταση, η προώθηση του αγροτουρισμού.

Εκτίμηση της πορείας του Μέτρου:

Η ανάπτυξη αυτού του μέτρου για την περιοχή ήταν περιορισμένη αλλά αρκετά σημαντική. Συγκεκριμένα υλοποιήθηκαν 7 έργα. Οι οικονομικές επιπτώσεις ήταν ουσιαστικές τόσο από πλευράς απασχόλησης όσο και εισοδήματος. Έγιναν έργα αναστήλωσης που είχαν ουσιαστική σημασία για τον χώρο, καθώς σχετίζονταν με την αξιοποίηση ενός ιστορικού χώρου. Στα έργα αυτά έγινε προσπάθεια διατήρησης της αρχιτεκτονικής, ενώ παράλληλα έγιναν παρεμβάσεις για την άνεση των ντόπιων κατοίκων και φιλοξενουμένων.

Τα έργα αυτά, που ήταν έργα υποδομής, είχαν σαν στόχο την (και σε μεγάλο βαθμό κατορθώθηκε) προβολή και τη δημιουργία υποδομής για την διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων καθώς και την ενίσχυση της πολιτιστικής και εθνικής ταυτότητας του τοπικού πληθυσμού.

Παρά την μικρή ένταση και έκταση τα έργα του μέτρου αυτού επέφεραν αλλαγές και συνέβαλαν στην αναπτυξιακή διαδικασία του ακριτικού χώρου της Λήμνου και του Αγίου Ευστρατίου.

Πάντως η γνώμη μου είναι ότι ο Αγροτουρισμός αποτελεί ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας και έχει ιδιαίτερη σημασία για την Λήμνο. Έπρεπε να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στον τομέα αυτό γιατί η Επαρχία Λήμνου εμφανίζει όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις να αναπτυχθεί, αν υπάρξει βέβαια η κατάλληλη μέριμνα και βοήθεια.

Δυσχέρειες:

Δεν υπήρξαν ιδιαίτερες δυσχέρειες εκτός του έργου στον Άγιο Ευστράτιο που αντιμετώπισε προβλήματα με την μεταφορά δομικών υλικών λόγω της συγκοινωνίας.

ΜΕΤΡΟ 4 : Μ.Μ.Ε.

Στόχοι του Μέτρου:

Η φιλοσοφία αυτού του μέτρου ήταν η ενίσχυση για την ίδρυση ή τον εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων υποβοήθησης της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης.

Εκτίμηση της πορείας του Μέτρου:

Στο Μέτρο αυτό υπήρξε εκτέλεση ενός μόνο έργου. Η πορεία του Μέτρου εξαιτίας της μικρής του συμμετοχής σε έργα, υπήρξε απρόσκοπτη. Εδώ είναι εμφανής η απουσία της ενημέρωσης γιατί, ενώ δεν υπήρχε την συγκεκριμένη χρονική περίοδο δυνατότητα ανάπτυξης μεγάλων επιχειρήσεων και βιομηχανίας, έπρεπε να δοθεί μεγάλο βάρος στον τομέα των Μ.Μ.Ε. Αυτό θα βοηθούσε την αναπτυξιακή διαδικασία και θα βελτίωνε το τοπικό εισόδημα με όλες τις θετικές συνέπειες που θα συνεπάγονταν από αυτό. Όμως η ενημέρωση ήταν σχεδόν ανύπαρκτη. Η συμβολή του Μέτρου στην αναπτυξιακή διαδικασία ήταν εύλογα περιορισμένη.

Δυσχέρειες:

Δεν υπήρξαν δυσχέρειες.

ΜΕΤΡΟ 5: ΓΕΩΡΓΙΑ

Στόχοι του Μέτρου:

Στόχος του μέτρου είναι η αξιοποίηση της υπάρχουσας αγροτικής παραγωγής του πρωτογενή τομέα (γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία), ο εκσυγχρονισμός και η ενίσχυση νέων πρωτοβουλιών στον τομέα παραγωγής – τυποποίησης και εμπορίας χαρακτηριστικών τοπικών προϊόντων.

Εκτίμηση της πορείας του Μέτρου:

Στο επιχειρησιακό σχέδιο της Ο.Τ.Δ. Λήμνου το συγκεκριμένο μέτρο αποτελείται από τα πλέον δυναμικά μέτρα. Υπήρξε ο κορμός του συνολικού προγράμματος και στόχευε στην αξιοποίηση των μεταποιημένων αγροτικών προϊόντων. Περιλάμβανε 8 έργα. Το Μέτρο αυτό υλοποιήθηκε με γρήγορους ρυθμούς και οι οικονομικές του επιδράσεις έγιναν σύντομα ορατές στην τοπική οικονομία της Λήμνου. Τα έργα του Μέτρου αυτού θεωρούνται από τα πλέον παραγωγικά του προγράμματος. Οι οικονομικές του επιδράσεις σχετίζονται από μικρές επιχειρήσεις που μεταποιούν πρώτη ύλη προερχόμενη από τον πρωτογενή

τομέα της νήσου Λήμνου όσο και με την απασχόληση και την βελτίωση του τοπικού εισοδήματος.

Μπορούμε να πούμε ότι το συγκεκριμένο Μέτρο πήγε αρκετά καλά και βοήθησε την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας.

Δυσχέρειες:

Δεν αντιμετωπίστηκαν ιδιαίτερες δυσχέρειες.

ΜΕΤΡΟ 6: ΛΟΙΠΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Στόχοι του Μέτρου:

Στόχος η κάλυψη κάποιων πιθανών δράσεων επιχειρήσεων δευτερογενούς τομέα που δύσκολα μπορούσαν να ενταχθούν, σε άλλα μέτρα όπως για παράδειγμα μικρές ναυπηγοεπισκευαστικές μονάδες, εργαστήρια ελέγχου ποιότητας νερού κλπ.

Εκτίμηση της πορείας του Μέτρου:

Στα πλαίσια του Μέτρου αυτού υλοποιήθηκαν 5 έργα από τα οποία τα 2 σχετίζονται με την ανάπτυξη και στήριξη της αλιευτικής δραστηριότητας της Λήμνου. Δύο έργα που υλοποιήθηκαν και είχαν καινοτόμο χαρακτήρα τόσο ως προς την παραγωγή, όσο και προς την διασφάλιση της υγιεινής και καταλληλότητας που σχετίζεται με τους υδάτινους πόρους. Το εκθετήριο που δημιουργήθηκε είχε ως στόχο την προβολή των τοπικών προϊόντων στα πλαίσια της τουριστικής ανάπτυξης. Τα έργα υλοποιήθηκαν χωρίς ιδιαίτερες δυσχέρειες και ο ρόλος τους είναι καθαρά στήριξης των παραγωγικών και κοινωνικών συνθηκών. Σε αυτό το Μέτρο πιστεύω ότι μπορούσαν να υλοποιηθούν περισσότερα έργα καθώς έχει ελεύθερο χαρακτήρα και μπορεί να περιλάβει διαφόρων τομέων έργα. Πάντως και ο αριθμός των έργων που πραγματοποιήθηκαν ήταν αρκετά σημαντικός και βοήθησαν ως ένα βαθμό στην ανάπτυξη της επαρχίας Λήμνου.

ΜΕΤΡΟ 7: ΟΜΑΔΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Στόχοι του Μέτρου:

Στόχος του Μέτρου αυτού ήταν η ενίσχυση της Ο.Τ.Δ. Λήμνου για να διαχειριστεί με τον καλύτερο τρόπο το πρόγραμμα. Επιλέξιμες θεωρούνταν ενέργειες που υποβοήθησαν την καλύτερη οργάνωση και

λειτουργία της εταιρίας, στην ενίσχυσή της με συστήματα πληροφορικής και μηχανολογικό εξοπλισμό καθώς και την στελέχωσή της με το απαραίτητο επιστημονικό προσωπικό. Όλα τα παραπάνω στοχεύουν στο να μπορέσει η Ο.Τ.Δ. να επέμβει στην παροχή τεχνικής στήριξης στους δικαιούχους, στην διαχείριση και στην προβολή του προγράμματος.

Όπως καταλαβαίνουμε για να λειτουργήσει και να προσφέρει τις καλύτερες υπηρεσίες η Ο.Τ.Δ. χρειάζεται τόσο μηχανολογικό εξοπλισμό, όσο και επιστημονικό προσωπικό. Είναι λοιπόν πολύ σημαντικό να στηριχθεί η προσπάθειά της από κάθε άποψη.

Εκτίμηση της πορείας του Μέτρου:

Η στήριξη της ομάδας και η υλικοτεχνική υποδομή που απέκτησε στα πλαίσια του προγράμματος αποτελεί ουσιαστική συνεισφορά στον χώρο της Λήμνου. Οι δυσχέρειες που αντιμετωπίστηκαν κατά την υλοποίηση του προγράμματος και αφορούσαν κύρια στο ανθρώπινο δυναμικό και στην κατάρτισή του οδήγησαν στην απόκτηση εμπειρίας σε σχέση τόσο με την διαχείριση Κοινοτικών Πρωτοβουλιών όσο και με την διαχειριστική διαδικασία γενικότερα.

4.5.2 Το επιχειρησιακό Σχέδιο Λήμνου (II)

4.5.2.1 Διατύπωση προτεραιοτήτων και στόχων του προγράμματος.

Η συνοπτική παρουσίαση των βασικών χαρακτηριστικών της οικονομίας της Επαρχίας Λήμνου και η ανάλυση των προβλημάτων, δίνουν σαφή εικόνα της προβληματικότητας της οικονομίας της και της αναπτυξιακής υστέρησης του νησιού.

Οι μέχρι σήμερα παρεμβάσεις μέσα από τις χρηματοδοτήσεις του Α' ΚΠΣ και των άλλων κοινοτικών πρωτοβουλιών (LEADER I κλπ.) αν και βελτίωσαν την υπάρχουσα κατάσταση κυρίως στον τομέα των υποδομών, εν τούτοις δεν προσέγγισαν ικανοποιητικά τους στόχους που είχαν τεθεί κατά τον σχεδιασμό τους με αποτέλεσμα την διατήρηση της απόστασης που χωρίζει την Λήμνο από τα άλλα περισσότερο ανεπτυγμένα νησιά και την ηπειρωτική χώρα.

Η εικόνα όμως αυτή είναι δυνατόν να αντιστραφεί αν δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην αξιοποίηση των υπάρχουσών δυνατοτήτων ανάπτυξης και την ελαχιστοποίηση των συνεπειών των συγκριτικών μειονεκτημάτων της περιοχής.

Η γεωργική παραγωγή έχει την δυνατότητα αν εκσυγχρονισθεί και με την κατάλληλη επιλογή καλλιεργειών και μεθόδων να διατηρήσει και να αυξήσει την συμμετοχή της στο συνολικό προϊόν του νησιού.

Προϋπόθεση γι' αυτό είναι, η προβολή των τοπικών χαρακτηριστικών προϊόντων, (κρασί, μέλι εξαιρετικής ποιότητας) η εκμηχάνιση των καλλιεργειών, ο εκσυγχρονισμός της τυποποίησης, και η οργάνωση κυρίως της εμπορίας και της προβολής τους.

Επίσης πρέπει να αλλάξει ο παραδοσιακός τρόπος άσκησης των κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων, που εμποδίζει την αξιοποίηση των σημαντικών δυνατοτήτων του κλάδου.

Η θέση της συγκεκριμένης περιοχής , στο κέντρο του Βορείου Αιγαίου, δίνει σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης της αλιευτικής παραγωγής καθώς και της εκμετάλλευσης των αλιευμάτων. Επίσης λόγω των κατάλληλων συνθηκών είναι δυνατόν να αναπτυχθούν σημαντικά οι ιχθυοκαλλιέργειες και οστρακοκαλλιέργειες.

Τέλος θα πρέπει να γίνει προσπάθεια διαφοροποίησης της αγροτικής παραγωγής με την εισαγωγή και ανάπτυξη νέων καλλιεργειών που δεν έχουν καλλιεργηθεί συστηματικά μέχρι τώρα λαμβανομένου υπόψιν στην επιλογή και του κόστους μεταφοράς καθώς και του μικρού μεγέθους της αγοράς).

Σε ότι αφορά τον δευτερογενή τομέα τα ισχυρά αντικίνητρα εμποδίζουν την ανάπτυξη μεγάλων μονάδων στο νησί. Είναι δυνατόν όμως να ενισχυθούν οι υπάρχουσες και να γίνει προσπάθεια για ίδρυση νέων μικρών επιχειρήσεων με κύριο στόχο την αξιοποίηση της παραγωγής τοπικών προϊόντων.

Ο Τουρισμός έκανε δυναμικά βήματα τα τελευταία χρόνια στην περιοχή και το γεγονός αυτό δημιουργεί αυξημένες υποχρεώσεις στην ανάγκη καλύτερου σχεδιασμού της ανάπτυξής του και την αποφυγή των δυσμενών συνεπειών που υπήρξαν σε άλλες περιοχές.

Τα σημαντικά πλεονέκτημα της περιοχής είναι η παρθένα φύση, η ελάχιστη οικιστική επιβάρυνση του χώρου, οι εξαιρετικές παραλίες της και το οικολογικό των βιοτόπων.

Τα στοιχεία αυτά με κατάλληλο προγραμματισμό που περιλαμβάνει χωροταξικό σχεδιασμό, ειδικές προδιαγραφές κατασκευής νέων τουριστικών και αγροτουριστικών μονάδων, μέτρα προστασίας περιβάλλοντος και παράλληλα με την ανάδειξη και προβολή των εξαιρετικής σημασίας αρχαιολογικών τόπων (Πολιόχνη, Ηφαιστεια,) του απολιθωμένου δάσους της Λήμνου, των παραδοσιακών κτιρίων που υπάρχουν δίνουν χαρακτήρα στο αγροτικό τοπίο των νησιών αυτών και

είναι δυνατόν να δημιουργήσουν ένα ελκυστικό τουριστικό πακέτο για την προσέλκυση τουρισμού υψηλής ποιότητας.

Τέλος ο οικοτουρισμός καθώς και ο θαλάσσιος τουρισμός έχουν μεγάλες προοπτικές στο νησί σε συνδυασμό με δράσεις που γίνονται παράλληλα και στα υπόλοιπα νησιά της Περιφέρειας Β. Αιγαίου.

4.5.2.2 Ανάλυση των στόχων σε επιμέρους τομείς δραστηριότητας

Ανακεφαλαιώνοντας για την οικονομική ανάπτυξη, την διατήρηση του πληθυσμού της και την συμπλήρωση του αγροτικού εισοδήματος της περιοχής τέθηκαν οι παρακάτω στόχοι από την Ομάδα Τοπικής Δράσης.

1. Στήριξη και διεύρυνση της αγοράς στην οποία απευθύνονται τα τοπικά αγροτικά προϊόντα.
2. Διαφοροποίηση αγροτικών καλλιεργειών.
3. Διατήρηση του αγροτικού τοπίου των νησιών αυτών.
4. Ανάπτυξη των ήπιων μορφών τουρισμού.

Για την επίτευξη αυτών των στόχων εκδηλώθηκαν συνδυασμένες παρεμβάσεις σε τοπικό επίπεδο σε όλους τους βασικούς τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής και με ενεργό συμμετοχή των τοπικών φορέων της περιοχής.

Οι επιμέρους στόχοι του προγράμματος επιλέχθηκαν μετά από εκτίμηση των προοπτικών και δυνατοτήτων των τομέων και κλάδων παραγωγής και με τέτοιο τρόπο ώστε να δρουν συμπληρωματικά και πολλαπλασιαστικά για την επίτευξη των κυρίαρχων στόχων.

Αναλυτικά οι επιμέρους στόχοι έχουν ως εξής:

- Τεχνική βοήθεια στην εκπόνηση μελετών και έργων απαραίτητων για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος.
- Αξιοποίηση της παραγωγής αγροτικών προϊόντων.
- Ανάπτυξη τοπικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.
- Ενίσχυση της τυποποίησης-εμπορίας των τοπικών προϊόντων.
- Προβολή και διαφήμιση των τοπικών χαρακτηριστικών προϊόντων.
- Αξιοποίηση των δυνατοτήτων προώθησης εναλλακτικών ήπιων μορφών τουρισμού (οικοτουρισμός- αγροτουρισμός).
- Διάσωση-αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.
- Ενίσχυση δραστηριοτήτων στον τομέα του πολιτισμού.

- Επιμόρφωση -επαγγελματική κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού σε παραδοσιακές και νέες τεχνικές.
- Ενεργοποίηση του ενδογενούς δυναμικού.
- Προβολή του νησιού μέσω του δικτύου LEADER, ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας.

4.5.2.3 Ορισμός και διατύπωση υποπρογραμμάτων μέτρων και ενεργειών της πρότασης προγράμματος της "ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΛΗΜΝΟΥ Α.Ε."

ΜΕΤΡΟ 1: ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ

Το φυσικό αντικείμενο αυτού του μέτρου είναι η εκπόνηση διαγνωστικών μελετών (δεν έχει γίνει κάτι τέτοιο στο παρελθόν) που αφορούν την διατύπωση οργανωμένων σχεδίων ανάπτυξης αλιευτικής παραγωγής του αγροτουρισμού και του οικοτουρισμού για την περιοχή. **Φορέας υλοποίησης** είναι η ANEL. Τα **αναμενόμενα αποτελέσματα από την εφαρμογή του μέτρου** υπήρξαν και πραγματοποιήθηκαν με τον καθορισμό στρατηγικής και συγκεκριμένων δράσεων και είχαν σαν αποτέλεσμα την αύξηση του αγροτικού εισοδήματος και την συμπλήρωσή του μέσα από την ανάπτυξη εναλλακτικών ήπιων μορφών τουρισμού. **Περιβαλλοντικές επιπτώσεις** δεν προβλέπονται. **Ωφελούμενοι από την παρέμβαση** είναι όλοι οι κάτοικοι της Επαρχίας Λήμνου. **Συμβάλει στην πραγματοποίηση των στόχων του LEADER** με την υποστήριξη των διαδικασιών σχεδιασμού των αναπτυξιακών παρεμβάσεων – ενεργοποίηση και τεχνική στήριξη του τοπικού δυναμικού. **Υπάρχει συνοχή με άλλες παρεμβάσεις του LEADER** με το σύνολο των ενεργειών που αφορούν την περιοχή της Επαρχίας Λήμνου. **Υπάρχει συνοχή με άλλες παρεμβάσεις του Β' ΚΠΣ** γιατί με την απόκτηση ικανοτήτων υποστήριξης της τοπικής ανάπτυξης συντελεί στην αποτελεσματική υλοποίηση των συναφών δράσεων και έργων του ΠΕΠ Β. Αιγαίου.

ΜΕΤΡΟ 2: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

A) Παροχή τεχνικής στήριξης

Γραφείο στήριξης του προγράμματος

Η ενέργεια αυτή αφορούσε την οργάνωση και λειτουργία της επιχείρησης που έχει σαν στόχο την διαχείριση του προγράμματος LEADER II.

Επίσης η Ο.Τ.Δ. και οι φορείς που συμμετέχουν σε αυτήν ενισχύθηκαν για την απασχόληση με εξωτερικές συνεργασίες του απαραίτητου εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού για την προβολή του προγράμματος και την υποστήριξη των τοπικών πρωτοβουλιών.

Συμπληρωματικά η ενέργεια αυτή έχει σαν στόχο την ανάπτυξη ενός δικτύου σε διαπεριφερειακό κυρίως επίπεδο με την σύνδεση της ANEL με τις Αναπτυξιακές Εταιρίες που υλοποιούν τις παρεμβάσεις στα υπόλοιπα νησιά της Περιφέρειας Β. Αιγαίου (Λέσβο, Χίο, Σάμο, Ικαρία) καθώς και με Τράπεζες Πληροφοριών. Το δίκτυο αυτό θα επεκταθεί και σε τοπικό επίπεδο.

Με το δίκτυο αυτό παρέχεται η απαραίτητη πληροφόρηση στους τοπικούς φορείς για την προβολή, προώθηση των προϊόντων τους.

Στην ενέργεια αυτή τέλος προβλέφθηκε η παροχή υπηρεσιών από τεχνικούς συμβούλους σε υποψήφιους επενδυτές για την ετοιμασία των απαραίτητων φακέλων για την έγκριση επενδυτικών σχεδίων. Φορέας της ενέργειας είναι η ANEL η οποία με εξωτερικές συνεργασίες με ειδικούς στους αντίστοιχους τομείς παρέχει τις προβλεπόμενες υπηρεσίες στήριξης.

B) Αξιοποίηση πρωτογενούς παραγωγής

1. Διαδικασίες χαρακτηρισμού νέων γεωργικών προϊόντων με ονομασία προέλευσης καθώς και ιδιοτύπων γεωργικών προϊόντων και τροφίμων (2082/91).
2. Διαδικασίες ελέγχου και πιστοποίησης (σήμανση ποιότητας).
3. Παραγωγικές επενδύσεις για την παραγωγή, τυποποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων.
4. Επενδύσεις με στόχο την διαφοροποίηση της γεωργικής παραγωγής (αλλαγή καλλιεργειών).

Αφορά ενέργειες που έχουν σαν στόχο την αξιοποίηση της υπάρχουσας παραγωγής γεωργικών προϊόντων, την ενίσχυση του εκσυγχρονισμού των υπάρχουσών μικρών μονάδων και την ενίσχυση νέων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών στον τομέα αυτό.

Στόχος ήταν ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων παραγωγής-τυποποίησης και η οργάνωση της εμπορίας και προβολής.

Επιδιώκεται η κάλυψη των αναγκών της τοπικής αγοράς αλλά και η ενίσχυση των εξαγωγών των προϊόντων της Λήμνου.

Γ. Μικρές επιχειρήσεις, βιοτεχνίες

Το υπομέτρο αφορά ενέργειες που είχαν σαν στόχο την ενίσχυση του εκσυγχρονισμού των υπάρχουσών μικρών μονάδων. Ειδικές δράσεις που μπορούσαν να ενισχυθούν αφορούν την δυνατότητα τυποποίησης της παραγόμενης πέτρας από τα λατομεία της περιοχής και στήριξης των αλιευτικών επιχειρήσεων με την παραγωγή και διάθεση πάγου.

Περιοχή εφαρμογής του μέτρου: Αφορά το σύνολο της περιοχής εφαρμογής του προγράμματος. **Φορείς υλοποίησης** είναι η ANEL, οι Τοπικοί Συνεταιρισμοί, η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Λήμνου, οι ΟΤΑ και ιδιώτες κάτοικοι της Λήμνου. **Αναμενόμενα αποτελέσματα από την εφαρμογή του μέτρου:**

- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών προϊόντων μέσω του εκσυγχρονισμού των συνθηκών παραγωγής, τυποποίησης και διάθεσης καθώς και του ποιοτικού ελέγχου.
- Δημιουργία προϋποθέσεων για την αναγκαία διαφοροποίηση της αγροτικής παραγωγής.
- Αξιοποίηση φυσικών πόρων και δημιουργία συνθηκών συνέχισης παραδοσιακού χαρακτήρα λίθινων κατασκευών καθώς και υποκατάσταση εισαγωγών.
- Στήριξη της αλιευτικής παραγωγής – βελτίωση συνθηκών εμπορίας αλιευμάτων.

Περιβαλλοντικές επιπτώσεις: Όπου είναι απαραίτητο σύμφωνα με την Νομοθεσία εκπονήθηκαν οι απαραίτητες Μ.Π.Ε.

Ωφελούμενοι από την παρέμβαση είναι όλοι οι αγρότες αλλά και έμμεσα όλοι οι κάτοικοι της Επαρχίας Λήμνου.

Συμβολή στην πραγματοποίηση των στόχων του LEADER . Υπάρχει άμεση συνάφεια με τον στόχο αξιοποίησης των τοπικών προϊόντων και των φυσικών πόρων του νησιού.

Συνοχή με άλλες παρεμβάσεις του LEADER . Το μέτρο δρα συμπληρωματικά με τις ενέργειες αναπαλαίωσης παραδοσιακών κτιρίων και αγροτουρισμού (τυποποίηση πέτρας τοπικής προέλευσης) και με τις ενέργειες κατάρτισης.

Συνοχή με άλλες παρεμβάσεις του Β' ΚΠΣ. Το μέτρο λειτουργεί συμπληρωματικά και προσθετικά στις μέχρι σήμερα παρεμβάσεις του ΚΠΣ και στις εισοδηματικές ενισχύσεις του αγροτικού εισοδήματος.

Οι προηγούμενες παρεμβάσεις που χρηματοδοτήθηκαν από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους, είχαν στόχο την ενίσχυση της παραγωγής, του εισοδήματος των κτηνοτρόφων και την εξυγίανση του τοπικού κεφαλαίου.

ΜΕΤΡΟ 3 : ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ

Η σχετική απομόνωση του νησιού και η μικρού μεγέθους οικονομική ανάπτυξη είχαν ένα τουλάχιστον θετικό αποτέλεσμα. Την διατήρηση του εξαιρετικά ευαίσθητου περιβάλλοντος σε βαθμό που σήμερα να αποτελεί τον κυριότερο φυσικό πλούτο της επαρχίας.

Ιδιαίτερα κατά τα τελευταία χρόνια, οπότε και εμφανίζεται με ένταση στα υπόλοιπα νησιά του Αιγαίου τα γνωστά περιβαλλοντικά προβλήματα, στην Λήμνο αρχίζει να γίνεται αντιληπτή η αξία και σχετικά αποδεκτό το κόστος της περιβαλλοντικής προστασίας.

Τα μέτρα όμως και οι πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν, (π.χ. οργάνωση Συστήματος Διαχείρισης Απορριμμάτων), πρέπει να συνεχιστούν και να ενταθούν αφού παράλληλα ασκούνται ισχυρές πιέσεις, λόγω της όψιμης τουριστικής ανάπτυξης, τόσο στο καθεστώς των χρήσεων γης όσο και στον αρχιτεκτονικό χαρακτήρα των οικισμών.

A) Κέντρο Προστασίας Περιβάλλοντος

Για την επιτυχία και αποτελεσματικότητα των ενεργειών του μέτρου 3 και ειδικότερα της παρέμβασης προστασίας των οικοσυστημάτων της περιοχής, προτάθηκε η δημιουργία ενός κέντρου προστασίας περιβάλλοντος, από την Τ.Α. που είχε σαν στόχο την οργάνωση και τον συντονισμό των δράσεων (μελετών και έργων) για την προστασία των ευαίσθητων οικοσυστημάτων που υπάρχουν στην επαρχία.

Επίσης ένα τέτοιο κέντρο, πρέπει να αναλάβει και τις δράσεις που είναι σχετικές με την ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος (διαχείριση απορριμμάτων, νερών, αρχιτεκτονικών παρεμβάσεων κλπ.), και την επιμόρφωση-διάχυση πληροφόρησης σε θέματα της αρμοδιότητάς του προς το κοινό.

B) Προστασία οικοσυστημάτων

Η ενέργεια αυτή είχε σαν στόχο το να προστατέψει και να αναδείξει τα σπάνια οικοσυστήματα της περιοχής, (π.χ. οικοσύστημα ελαφιών) πάντα

μετά από ολοκληρωμένες μελέτες και με ήπιο τρόπο, ώστε να εξασφαλιστεί η προσπέλαση στους ενδιαφερόμενους αλλά και η προστασία τους.

Γ) Ανάδειξη απολιθωμένου δάσους Λήμνου

Το απολιθωμένο δάσος της Λήμνου, εντελώς άγνωστο ακόμα και σε επιστημονικούς κύκλους, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σαν γεωλογικό φαινόμενο εφάμιλλο της Λέσβου. Δεν θα πρέπει όμως να υπάρξει εκμετάλλευση του γιατί υπάρχει άμεσος κίνδυνος καταστροφής του. Επομένως απαιτούνται προσεκτικοί και εξειδικευμένοι χειρισμοί για την ανάδειξη και την εξασφάλιση της διατήρησής του πριν φτάσει στο σημείο να χαρακτηριστεί αξιοποιήσιμος “τουριστικός πόρος” για το νησί.

Δ) Αναπαλαίωση – αξιοποίηση παραδοσιακών κτιρίων

Το πρόγραμμα δίνει μεγάλη σημασία στην προστασία και αξιοποίηση της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και την προστασία και προβολή των αρχαιολογικών χώρων του νησιού σε συνδυασμό με την ενίσχυση των πολιτιστικών και αθλητικών δραστηριοτήτων.

Προβλέπονται έργα αναπαλαίωσης παραδοσιακών κτιρίων για να χρησιμοποιηθούν για την στέγαση πολιτιστικών δραστηριοτήτων και δημιουργία χώρων εκδηλώσεων.

Επίσης προβλέπεται η ενίσχυση τοπικών φορέων και κυρίως της Τ.Α. για την συνέχιση και την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους που συμβάλλουν στην δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού και των επισκεπτών.

Ε) Εργαστήρια παραδοσιακής τεχνικής

Η ενέργεια αυτή αποσκοπούσε στο να βοηθήσει το καλλιτεχνικό ανθρώπινο δυναμικό με την δημιουργία χώρων κατάλληλα διασκευασμένων και εξοπλισμένων για χρήση τους από καλλιτέχνες σαν εργαστήρια. Επίσης πρέπει να τονιστεί η αξία της δημιουργίας αυτών των χώρων και για την εκπαιδευτική-μορφωτική τους διάσταση, καθώς και στην διατήρηση-αξιοποίηση των παραδοσιακών τεχνικών.

Ζ) Πολιτιστικές παρεμβάσεις

Η ενέργεια αυτή αποσκοπούσε στην προβολή του νησιού όχι μόνο τουριστικά, αλλά και σε κύκλους μελετητών, επιστημόνων, καλλιτεχνών κλπ. μέσα από την έκδοση οδηγών, με όλες τις απαραίτητες πληροφορίες και παρουσιάσεις που θα τους κάνουν να διαφέρουν από τα κοινά τουριστικά έντυπα.

Περιοχή εφαρμογής του έργου είναι το σύνολο εφαρμογής του προγράμματος, ενώ **φορείς υλοποίησης** είναι η ANEΛ, η Τοπική Αυτοδιοίκηση αλλά και ιδιώτες στον τομέα των εργαστηρίων παραδοσιακής τεχνικής.

Αναμενόμενα αποτελέσματα από την εφαρμογή του μέτρου: Με την ολοκλήρωση των προτεινόμενων ενεργειών αναμένεται μια σφαιρική και ολοκληρωμένη παρέμβαση του LEADER II στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, με στόχο την προβολή του και κατ' επέκταση την αξιοποίησή του σαν τουριστικού πόρου αλλά κυρίως την διαφύλαξή του με την οριοθέτηση των επιτρεπτών δράσεων που δεν θα το διαταράσσουν.

Παράλληλα επιχειρείται και ανάλογη παρέμβαση στο ανθρωπογενές περιβάλλον.

Περιβαλλοντικές επιπτώσεις δεν προβλέπονται, ενώ **ωφελοούμενοι από την παρέμβαση** είναι όλοι οι κάτοικοι της Επαρχίας Λήμνου.

Συμβολή στην πραγματοποίηση των στόχων του LEADER :

Οι βασικοί στόχοι της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER που είναι η ολοκληρωμένη παρέμβαση στο αντικείμενο, η στήριξη των ενεργειών σε τοπικό επίπεδο και η δημιουργία συνθηκών μακροχρόνιας επιβίωσης των δράσεων εκπληρώνονται μέσα από την ανάλυση των προτεινόμενων ενεργειών στο μέτρο της προστασίας του περιβάλλοντος.

Συνοχή με άλλες παρεμβάσεις του LEADER:

Υπάρχει συνοχή και αλληλοσυμπλήρωση με τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης, τις δράσεις που αφορούν τις ήπιες μορφές τουρισμού, την διακρατική συνεργασία και την κατάρτιση.

Συνοχή με άλλες παρεμβάσεις του Β' ΚΠΣ:

Υπάρχουν κοινές δράσεις ανάμεσα στο LEADER και στο Β' ΚΠΣ. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι στο Β' ΚΠΣ θεωρούνται ως ενέργειες που αντιμετωπίζονται κατά προτεραιότητα, η αξιοποίηση και διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς και η βελτίωση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

ΜΕΤΡΟ 4: ΗΠΙΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η ανάπτυξη εναλλακτικών ήπιων μορφών τουρισμού τα τελευταία χρόνια προέκυψε σαν ανάγκη ικανοποίησης των τάσεων επαναπροσδιορισμού της έννοιας τουρισμού και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος σε σχέση με παραδοσιακά προϊόντα, και το φυσικό περιβάλλον. Κυρίαρχος στόχος των εναλλακτικών μορφών τουρισμού ο σεβασμός στους τοπικούς πληθυσμούς, το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον και η συμπληρωματικότητα στην τοπική οικονομία.

A) Αγροτουρισμός

Ο αγροτουρισμός είναι μορφή συμπληρωματική επιχειρηματικής δράσης των κατοίκων και ιδιαίτερα των αγροτών, που σήμερα μόλις, εμφανίζεται ως δυνατότητα στην Λήμνο.

Κύριες αιτίες για την καθυστέρηση αυτή είναι:

- Έλλειψη πληροφόρησης και ενεργοποίησης
- Ανεπάρκεια μηχανισμών τεχνικής στήριξης
- Η μεγάλη κατά κανόνα ηλικία των αγροτών
- Η ανεπαρκής κατάρτιση και η έλλειψη επιχειρηματικότητας
- Ο εντοπισμός της τουριστικής ζήτησης στην ευρύτερη περιοχή
- Το μικρό μέγεθος των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και η ελλιπής κτιριακή και κοινωνική υποδομή.

Η πρώτη παρέμβαση στον τομέα του αγροτουρισμού έγινε μέσω της LEADER I και ορισμένων πρωτοβουλιών της Τ.Α. που είχαν κύριο στόχο την ενημέρωση μέσω περιορισμένου αριθμού σεμιναρίων που απευθύνονταν σε νέους αγρότες της Λήμνου.

Πλεονεκτήματα-Δυνατότητες Λήμνου για αγροτουριστική ανάπτυξη:

- Κατάσταση φυσικού περιβάλλοντος
- Διατήρηση παραδοσιακών μεθόδων παραγωγής
- Χαμηλή τουριστική κίνηση εκτός "κέντρου"
- Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα αρχιτεκτονική στον αγροτικό χώρο
- Μεγάλο μήκος κατάλληλων ακτών
- Διάσπαρτοι αρχαιολογικοί χώροι

Μέσω του LEADER II προγραμματίστηκε για πρώτη φορά στην περιοχή μια ολοκληρωμένη παρέμβαση που είχε σαν στόχο στην αξιοποίηση αυτών των πλεονεκτημάτων για την ορθολογική αξιοποίηση των αγροτουριστικών δυνατοτήτων.

B) Οικοτουρισμός

Ο οικοτουρισμός σαν μορφή τουρισμού είναι αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης μεταξύ τουρισμού και περιβάλλοντος με τελικό στόχο την μεγαλύτερη φροντίδα για το φυσικό περιβάλλον. Στα πλαίσια της ενέργειας αυτής του μέτρου 4 υποστηρίχθηκαν πρωτοβουλίες ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και συμφιλίωσης των τουριστών με την προστασία της φύσης καθώς και ανάπτυξη δικτύων για διεθνικές ανταλλαγές στον τομέα αυτόν.

Κύριος στόχος του φορέα υλοποίησης Α.Σ. είναι η αξιοποίηση των οικοτουριστικών δυνατοτήτων της επαρχίας Λήμνου με την προσέλκυση

τουριστών ειδικού ενδιαφέροντος και επίσκεψή τους στο θαλάσσιο οικοσύστημα της περιοχής.

Παράλληλα έγινε προσπάθεια από τον Α.Σ. σε συνεργασία με το πανεπιστήμιο Αιγαίου για την ένταξη του τοπίου της Λήμνου σε προγράμματα διατήρησης του αγροτικού τοπίου μικρής κλίμακας της Ε.Ε.

Η ενέργεια αυτή συμπληρωματικά στοχεύει στην δημιουργία συστήματος κράτησης αγροτουριστικών καταλυμάτων και στην κατά το δυνατόν ομοιόμορφη διασπορά των επισκεπτών στο νησί. Το σύστημα κράτησης δωματίων εγκατεστημένο στο τουριστικό γραφείο του Α.Σ. βρίσκεται σε μόνιμη επαφή με όσα καταλύματα εντάχθηκαν στο πρόγραμμα και λειτουργεί σαν συνδετικός κρίκος με το εσωτερικό-εξωτερικό για διενέργεια κρατήσεων, προβολή των καταλυμάτων στην τουριστική αγορά, διασύνδεση των αγροτουριστικών ενεργειών με την δημιουργία-προσφορά πακέτων τουριστικών υπηρεσιών κλπ.

Για όλες τις παραπάνω παρεμβάσεις προβλέπονταν ειδικές ενέργειες που αφορούσαν στην τεχνική στήριξη, στην ανταλλαγή τεχνογνωσίας, στην κατάρτιση των ατόμων που τις υλοποίησαν και στην διαφήμισή τους.

Γ) Θαλάσσιος τουρισμός – Πολιτιστικός τουρισμός

Στην ενέργεια αυτή προβλέπονταν ενέργειες που υλοποιήθηκαν για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού στην περιοχή μέσω της ίδρυσης επιχειρήσεων μεταφοράς και κατάδυσης τουριστών σε θαλάσσιες περιοχές ιδιαίτερου ενδιαφέροντος. Επίσης στην ίδια ενέργεια προβλέπονταν παρεμβάσεις στον πολιτιστικό τουρισμό με διοργανώσεις συνεδρίων με θεματική τον πολιτισμό της περιοχής.

Η περιοχή εφαρμογής του μέτρου είναι το σύνολο της περιοχής εφαρμογής του προγράμματος, ενώ **φορείς υλοποίησης** είναι η ANEA, η Τ.Α. και ιδιώτες. **Αναμενόμενα αποτελέσματα από την εφαρμογή του μέτρου:** Με την ολοκλήρωση των προτεινόμενων ενεργειών αναμένεται μια ολοκληρωμένη και σφαιρική παρέμβαση του LEADER II στον τομέα των εναλλακτικών ήπιων μορφών τουρισμού, με στόχο την προβολή των τοπικών χαρακτηριστικών προϊόντων, διάσωση-αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και κατ' επέκταση την ενεργοποίηση του ενδογενούς δυναμικού. **Περιβαλλοντικές επιπτώσεις** δεν προβλέπονται ενώ, **ωφελοούμενοι από την παρέμβαση** είναι όλοι οι κάτοικοι της Επαρχίας Λήμνου.

Συμβολή στην πραγματοποίηση των στόχων του LEADER: Ο στόχος της ενίσχυσης για εναλλακτικές μορφές τουρισμού αποτελεί κύριο στόχο του προγράμματος, συνδέεται με τον στόχο της αξιοποίησης της παραγωγής τοπικών προϊόντων αποβλέποντας τελικά στην πολύπλευρη ανάπτυξη και σύνδεση του τουρισμού με τις διάφορες υπάρχουσες αξιόλογες δραστηριότητες της περιοχής.

Συνοχή με άλλες παρεμβάσεις του LEADER: Υπάρχει συνοχή και αλληλοσυμπλήρωση με τα προγράμματα αξιοποίησης των τοπικών προϊόντων, διατήρησης και βελτίωσης του περιβάλλοντος και την κατάρτιση. Άλλωστε στον αγροτουρισμό, οι αγροτικές δραστηριότητες είναι αναπόσπαστο μέρος του. Ακόμα και για τις άλλες μορφές ειδικού τουρισμού οι παραγωγικές δραστηριότητες αποτελούν την βάση για την διαμόρφωση της τουριστικής ζήτησης.

Συνοχή με άλλες παρεμβάσεις του Β' ΚΠΣ

Ειδικό πρόγραμμα ανάπτυξης τουρισμού που αποτελεί ολόκληρο υποπρόγραμμα του ΠΕΠ.

ΜΕΤΡΟ 5: ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Ιδιαίτερη έμφαση δίνει η πρόταση της Ο.Τ.Δ. για το LEADER στην επένδυση στον ανθρώπινο παράγοντα.

Η Λήμνος σήμερα διαθέτει Ι.Ε.Κ. με τις εξής ειδικότητες:

1. Οικονομικό και διοικητικό στέλεχος επιχειρήσεων
2. Στέλεχος προσχολικής αγωγής
3. Στέλεχος νοσηλευτικής χειρουργείου
4. Στέλεχος νοσηλευτικής τραυματολογίας
5. Στέλεχος φοροτεχνικού γραφείου

αλλά δεν διαθέτει ούτε κέντρο μαθητείας του ΟΑΕΔ, ούτε κέντρο επαγγελματικής Γεωργικής Εκπαίδευσης με δυσμενή αποτελέσματα που είναι εμφανή στην οικονομία του τόπου.

Η έλλειψη εξειδίκευσης είναι φανερή τόσο στην αγορά εργασίας όσο και στο χαμηλό επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών.

Ιδιαίτερα στην γεωργία και κτηνοτροφία η ενημέρωση των αγροτών για τις σύγχρονες μεθόδους παραγωγής, εμπορίας και διάθεσης των προϊόντων τους ή για τις δυνατότητες παραγωγής εναλλακτικών καλλιεργειών.

Επίσης η άγνοια των κρατικών και κοινοτικών πολιτικών και πρωτοβουλιών, τους στερεί την δυνατότητα να χρηματοδοτηθούν με ευνοϊκούς όρους ώστε να πραγματοποιήσουν τις απαιτούμενες επενδύσεις, εκσυγχρονισμούς και αναδιαρθρώσεις που είναι απαραίτητες για την βελτίωση και αύξηση της παραγωγής τους και την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων τους.

Με τον τρόπο που είναι διαρθρωμένη η οικονομία του νησιού (γεωργοκτηνοτροφική) μπορούσαν να δημιουργηθούν σχολές γεωπονικής,

θερμοκηπιακών καλλιέργειών, ανθοκομίας κ.α. που έχουν άμεση σχέση με την ντόπια παραγωγή.

Για τους παραπάνω λόγους αλλά και για την καλύτερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων του LEADER η Ο.Τ.Δ. προτίθεται να οργανώσει τις απαραίτητες υποδομές κατάρτισης και εξειδίκευσης.

Τέλος επιδιώχθηκε η συνεχής επιμόρφωση των στελεχών της ίδιας της Ο.Τ.Δ. Λήμνου που ήταν απαραίτητη για την αποτελεσματική διαχείριση και υλοποίηση του LEADER και επίσης έγιναν ειδικές σειρές μαθημάτων μικρής διάρκειας με την συμμετοχή των τελικών δικαιούχων, ώστε να εξασφαλιστεί ενιαίος τρόπος δράσης κατά τομέα παρέμβασης.

Η περιοχή εφαρμογής του μέτρου είναι το σύνολο της περιοχής εφαρμογής του προγράμματος, ενώ **φορείς υλοποίησης** των υποδομών και των προγραμμάτων κατάρτισης είναι η ANEL και η Τ.Α.

Αναμενόμενα αποτελέσματα από την εφαρμογή του μέτρου:

Βελτίωση της επαγγελματικής κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής.

Περιβαλλοντικές επιπτώσεις δεν προβλέπονται, ενώ **ωφελοούμενοι από την παρέμβαση** ήταν όλοι οι κάτοικοι της Επαρχίας Λήμνου.

Συμβολή στην πραγματοποίηση των στόχων του LEADER:

Ο στόχος της ενίσχυσης για την επαγγελματική κατάρτιση αποτελούσε επί μέρους στόχο του Προγράμματος, που συνέβαλλε όμως αποφασιστικά στην επίτευξη των κύριων στόχων του Προγράμματος.

Συνοχή με άλλες παρεμβάσεις του LEADER:

Υπήρχε συνοχή και αλληλοσυμπλήρωση με τα προγράμματα αξιοποίησης των τοπικών προϊόντων, διατήρησης και βελτίωσης του περιβάλλοντος.

Συνοχή με άλλες παρεμβάσεις του Β' ΚΠΣ:

Ενέργειες κατάρτισης στο ΠΕΠ.

ΜΕΤΡΟ 6: ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Μέσα στο Μέτρο αυτό εντάχθηκαν δράσεις κατάρτισης σχεδίων συνεργασίας της ΟΤΔ και των τοπικών φορέων με άλλα κράτη της Ε.Ε. για την παροχή υπηρεσιών σε όλους τους τομείς της αγροτικής ανάπτυξης της περιοχής.

Περιοχή εφαρμογής του μέτρου είναι το σύνολο της περιοχής εφαρμογής του προγράμματος, ενώ **φορείς υλοποίησης** είναι η ANEL και η Τ.Α.

Αναμενόμενα αποτελέσματα από την εφαρμογή του μέτρου: Με την ολοκλήρωση των προτεινόμενων ενεργειών αναμένεται μια ολοκληρωμένη και σφαιρική παρέμβαση του LEADER II στην αξιοποίηση των τοπικών προϊόντων και στην επισήμανση και ανάδειξη δραστηριοτήτων πολιτισμού, καλλιτεχνικής δημιουργίας, καλλιέργειας του πνεύματος και ανταλλαγής εμπειριών μέσω διακρατικών συνεργασιών (πολιτιστικά δίκτυα).

Περιβαλλοντικές επιπτώσεις δεν προβλεπόταν, ενώ **ωφελοούμενοι από την παρέμβαση** είναι όλοι οι κάτοικοι της Επαρχίας Λήμνου.

Συμβολή στην πραγματοποίηση των στόχων του LEADER:

Συμβάλλει στην επίτευξη του βασικού στόχου της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER που είναι η ενίσχυση ανταλλαγής των εμπειριών σε όλη την Ε.Ε. και της από κοινού υλοποίησης ορισμένων σχεδίων.

Συνοχή με άλλες παρεμβάσεις του LEADER:

Υπάρχει συνοχή και αλληλοσυμπλήρωση με τα προγράμματα αξιοποίησης τοπικών προϊόντων, διατήρησης και βελτίωσης του περιβάλλοντος και τις δράσεις που αφορούν τις ήπιες μορφές τουρισμού.

Συνοχή με άλλες παρεμβάσεις του Β' ΚΠΣ:

Δεν υπάρχουν κοινές δράσεις ανάμεσα στο LEADER και στο Β' ΚΠΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

5.1 Απολογιστικά στοιχεία

Το Επιχειρησιακό Σχέδιο Λήμνου (I)

Εκτίμηση της πορείας του προγράμματος

Το Leader I αποσκοπούσε μέσα από μικρές ενέργειες σε όλους τους τομείς της τοπικής οικονομίας, να πετύχει μια συνολική παρέμβαση οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και μορφωτική για το νησί, λαμβάνοντας υπόψη και την συνέχιση αυτών των ενεργειών μετά το πέρας του προγράμματος. Σήμερα μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι δυνατόν να γίνουν κάποιες παρατηρήσεις, όσον αφορά την επίτευξη των στόχων. Μικρή παρέμβαση του μέτρου του αγροτουρισμού, με μια μόνο πρόταση και αποχή των ιδιωτών από το μέτρο. Μικρή παρέμβαση στον τομέα των υπηρεσιών μικρής ακτίνας δράσης. Αρκετά καλή παρέμβαση στο μέτρο 5 (ΓΕΩΡΓΙΑ), για ενέργειες μεταποίησης τοπικών προϊόντων. Ικανοποιητικός αριθμός προτάσεων στο μέτρο 6 (λοιπές ενέργειες). Μικρή παρέμβαση του μέτρου 2 (κατάρτιση), με ενέργειες που στο σύνολό τους δεν υπερβαίνουν το 1,5% του συνολικού προϋπολογισμού του Leader I. Το Leader I αποτέλεσε το πρώτο πείραμα εφαρμογής της τοπικής ανάπτυξης που αποσκοπεί στην συνολική παρέμβαση σε μια περιοχή με κινητοποίηση του ενδογενούς δυναμικού και διαχείριση των παρεμβάσεων σε τοπικό επίπεδο. Το σημαντικότερο όφελος από την εφαρμογή της πρωτοβουλίας ήταν η γνωριμία του τοπικού πληθυσμού με τις κοινοτικές παρεμβάσεις και η τόνωση του επενδυτικού κλίματος μέσω της ενημέρωσης γενικότερα. Η πορεία του προγράμματος υπήρξε θετική τόσο για τους επενδυτές, καθώς υλοποιήθηκε απρόσκοπτα το επιχειρησιακό σχέδιο, όσο και για την ΟΤΔ, η οποία απέκτησε διαχειριστική εμπειρία και προοπτικές σε θέματα τεχνικής στήριξης.

Δυσχέρειες

Σαν καινούριος θεσμός αντιμετώπισε πολλά εμβρυακά προβλήματα που ξεκίνησαν από τους ίδιους τους κρατικούς μηχανισμούς όπως τράπεζες,

νομοθετικά κενά κλπ. Από πλευράς τοπικών δυσχερειών αναφέρονται οι παρακάτω:

- Η αρχική δυσπιστία του τοπικού πληθυσμού ως προς την υλοποίηση του σχεδίου, γεγονός το οποίο στην συνέχεια αντιστράφηκε.
- Ως προς την υλοποίηση, οι ελλείψεις συγκοινωνίες και η απομόνωση δημιούργησαν κατά καιρούς προβλήματα με την επάρκεια δομικών υλικών με συνέπεια καθυστερήσεις στην εκτέλεση έργων.
- Στην έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού για την στελέχωση και την συνεργασία με την ΟΤΑ με στόχο την απρόσκοπτη λειτουργία και εκτέλεση του σχεδίου.
- Αδυναμία ή αδιαφορία των φορέων ή των ιδιωτών να συντάξουν προτάσεις χρηματοδότησης για σημαντικές δράσεις. Είναι χαρακτηριστική η απουσία των ιδιωτών από κάποια μέτρα.

Αυτό μπορεί να οφείλεται σε αδυναμία τεχνικής στήριξης του μηχανισμού σύνταξης των προτάσεων, προβολής των στόχων και των δυνατοτήτων παρέμβασης του προγράμματος.

- Μεγάλη έλλειψη καινοτόμων προτάσεων για προώθηση κάποιων ενεργειών πέρα από τα συνηθισμένα που μπορεί να οφείλεται σε έλλειψη επιχειρηματικού κόσμου σύγχρονης αντίληψης και κατ' επέκταση τονίζει την αξία της κατάρτισης και της ενημέρωσης.
- Η εκπροσώπηση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι πολύ μικρή, γεγονός που δείχνει την αδυναμία παρέμβασης των ΟΤΑ κυρίως λόγω μεγέθους και οικονομικής ανέχειας.
- Πολύ μικρή παρουσία αγροτών, τοπικών συνεταιρισμών, με πιθανή αιτία την ελλιπή προβολή του προγράμματος.

Τα παραπάνω οδηγούν στον εντοπισμό αδυναμιών που μπορεί να εξαλειφθούν σε μεγάλο βαθμό στο πρόγραμμα LEADER II, μέσα από τις παρακάτω ενέργειες:

- Στρατηγικός σχεδιασμός σε επίπεδο νησιών (Άγιος Ευστράτιος, Λήμνος)
- Προβολή
- Τεχνική στήριξη επενδυτών
- Ενεργοποίηση μαζικών φορέων
- Κατάρτιση-επιμόρφωση-Πληροφόρηση

5.2 Η ΕΡΕΥΝΑ

5.2.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στην παρούσα έρευνα καταγράφονται οι γνώμες και οι απόψεις ενός δείγματος πληθυσμού 100 ανθρώπων που προέρχονται από όλες τις περιοχές της Λήμνου και από διάφορα κοινωνικοοικονομικά στρώματα.

Η επιλογή του δείγματος του πληθυσμού που συμμετείχε στην έρευνα έγινε με τέτοιο τρόπο ώστε οι πληροφορίες, οι εκτιμήσεις και τα συμπεράσματα που λάβαμε να έχουν ισχύ για το σύνολο του πληθυσμού στον οποίο ανήκει το δείγμα (περιοχή νήσου Λήμνου).

5.2.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ* (βασικές παρατηρήσεις)

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου ήταν ενιαίες και αφορούσε τόσο το LEADER I, όσο και το LEADER II.

Από τις απαντήσεις που δόθηκαν προκύπτουν τα εξής αποτελέσματα:

Καταρχήν θα πρέπει να πούμε ότι το **50%** των ερωτηθέντων της έρευνας ήταν άνδρες και το υπόλοιπο **50%** ήταν γυναίκες. Αυτό έγινε για να υπάρχει μια ισορροπία μεταξύ των δυο φύλων και από τις απαντήσεις τους να βγούν αντικειμενικά συμπεράσματα.

Ηλικία ερωτηθέντων (άνδρες-γυναίκες):

Ηλικία	Ποσοστό
Μέχρι 40 ετών	82%
40 ετών και άνω	18%

Πληθυσμός τόπου κατοικίας:

---

* βλέπε παραρτήματα

Πληθυσμός	Ποσοστό
Κάτω από 500 άτομα	6%
500 έως 2.000	26%
2.000 έως 10.000	68%
10.000 και άνω	0%

Γεωγραφική θέση τόπου κατοικίας:

Θέση	Ποσοστό
Ορεινή	4%
Ημιορεινή	38%
Πεδινή	10%
Παραθαλάσσια	48%

Οικογενειακή κατάσταση ερωτηθέντων:

Κατάσταση	Ποσοστό
Άγαμος-η	70%
Έγγαμος-η	28%
Χήρος-α	2%
Διαζευγμένος-η	0%

Οικονομικό επίπεδο οικογένειας:

Επίπεδο	Ποσοστό
Φτωχό	2%
Μέτριο	56%
Καλό	38%
Πολύ καλό	4%

Επάγγελμα που ασκεί (άνδρες):

Επάγγελμα	Ποσοστό
Τεχνίτης (Επαγγελματίας ή υπάλληλος)	22%
Επιστήμονας (Δημόσιος ή Ιδιωτικός υπάλληλος)	6%
Φοιτητής/Σπουδαστής	8%
Μικροεπιχειρηματίας (με δικό του κατάστημα)	8%
Συνταξιούχος	2%
Άλλα	4%

Επάγγελμα που ασκεί (γυναίκες):

Επάγγελμα	Ποσοστό
Επιστήμονας (Δημόσιος ή Ιδιωτικός υπάλληλος)	8%
Ανειδίκευτη εργάτρια ή υπάλληλος	4%
Φοιτητής/Σπουδαστής	6%
Αγρότισσα	10%
Οικιακά	12%
Άνεργη	2%
Άλλα	8%

Μορφωτικό επίπεδο ερωτούμενου:

Επίπεδο	Ποσοστό
Δεν έχει πάει καθόλου σχολείο	0%
Τελείωσε το δημοτικό	12%
Απόφοιτος Γυμνασίου	20%
Απόφοιτος Λυκείου ή Μέσης Τεχνικής Σχολής	56%
Πτυχιούχος Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	12%

Όσον αφορά τις προβλέψεις των ερωτηθέντων σχετικά με το μέλλον του τόπου τους σε ορισμένες δραστηριότητες (γεωργικές, κτηνοτροφικές, αλιευτικές, τουριστικές, εμπορικές, άλλες) δόθηκαν οι εξής απαντήσεις:

Για τις **γεωργικές εργασίες** το 22% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι θα πάνε χειρότερα, το 24% ότι μάλλον θα πάνε χειρότερα, το 44% ότι μάλλον θα πάνε καλύτερα και το 10% ότι σίγουρα θα πάνε καλύτερα.

Για τις **κτηνοτροφικές εργασίες** το 20% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι θα πάνε χειρότερα, το 22% ότι μάλλον θα πάνε χειρότερα, το 40% ότι μάλλον θα πάνε καλύτερα και το 18% ότι σίγουρα θα πάνε καλύτερα.

Για τις **αλιευτικές εργασίες** το 30% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι θα πάνε χειρότερα, το 38% ότι μάλλον θα πάνε χειρότερα, το 24% ότι μάλλον θα πάνε καλύτερα και το 8% ότι σίγουρα θα πάνε καλύτερα.

Για τις **τουριστικές εργασίες** το 2% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι θα πάνε χειρότερα, το 0% ότι μάλλον θα πάνε χειρότερα, το 40% ότι μάλλον θα πάνε καλύτερα και το 58% ότι σίγουρα θα πάνε καλύτερα.

Για τις **εμπορικές εργασίες** το 8% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι θα πάνε χειρότερα, το 6% ότι μάλλον θα πάνε χειρότερα, το 56% ότι μάλλον θα πάνε καλύτερα και το 30% ότι σίγουρα θα πάνε καλύτερα.

Πέρα από όλες αυτές τις δραστηριότητες, για τις **λοιπές εργασίες** το 6% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι θα πάνε χειρότερα, το 16% ότι μάλλον θα πάνε χειρότερα, το 50% ότι μάλλον θα πάνε καλύτερα και το 28% ότι σίγουρα θα πάνε καλύτερα.

Επίσης από την έρευνα προκύπτει ότι ένα ποσοστό 22% των ερωτηθέντων δεν είναι καθόλου ευχαριστημένοι από τις συνθήκες διαβίωσης στην περιοχή, το 34% είναι λίγο ευχαριστημένοι, το 40% είναι αρκετά ευχαριστημένοι και μόλις ένα ποσοστό της τάξης του 4% είναι πολύ ευχαριστημένοι από τις συνθήκες διαβίωσης της περιοχής.

Όσον αφορά την ερώτηση για το ποιοι παράγοντες θα μπορούσαν στο μέλλον να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσης της περιοχής, οι απαντήσεις των ερωτηθέντων κινήθηκαν στα εξής πλαίσια:

- Δημιουργία έργων υποδομής (νοσοκομείο, λιμάνι, οδικό δίκτυο, αθλητικές εγκαταστάσεις)

- Καλύτερες συγκοινωνίες (αεροπορικές, ακτοπλοϊκές)
- Προώθηση προϊόντων του νησιού
- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- Κρατική μέριμνα για την ευαίσθητη αυτή περιοχή
- Αξιοποίηση περισσότερων κοινοτικών προγραμμάτων
- Δημιουργία διαφόρων σχολών (Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. – Ι.Ε.Κ.)
- Ανάπτυξη του δευτερογενή τομέα
- Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου
- Δημιουργία πολιτιστικών κέντρων και χώρων ψυχαγωγίας και αναβάθμιση των ήδη υπαρχόντων
- Βελτίωση παροχής υπηρεσιών
- Τοποθέτηση περισσότερου πράσινου σε όλη την περιοχή

Στην ερώτηση εάν και κατά πόσον οι ερωτηθέντες είναι ευχαριστημένοι από τους τρόπους ψυχαγωγίας στην περιοχή τους είχαμε τα εξής αποτελέσματα:

ΚΑΘΟΛΟΥ ευχαριστημένοι 30%
ΛΙΓΟ ευχαριστημένοι 38%
ΑΡΚΕΤΑ ευχαριστημένοι 28%
ΠΟΛΥ ευχαριστημένοι 4%

Σημαντικά συμπεράσματα μπορούν να βγούν από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων στην ερώτηση που τους θέσαμε, να μας αναφέρουν τρεις από τους σημαντικότερους τρόπους ψυχαγωγίας τους. Οι απαντήσεις είχαν ως εξής:

- Τηλεόραση-Ραδιόφωνο	48%
- Περίπατος-Εκδρομές	42%
- Αθλητισμός	38%
- Κυνήγι-Ψάρεμα	38%
- Κέντρα διασκέδασης (καφετέρια, μπαρ)	32%
- Διάβασμα	18%
- Λοιπά (κινηματογράφος, ζωγραφική)	8%

Στην ερώτηση που θέσαμε εάν εργάζονται ή όχι είχαμε τα εξής αποτελέσματα:

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ 68%
ΜΗ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ 32%

Από το 32% των μη εργαζομένων το 6% ήταν στρατιώτες, το 10% ήταν φοιτητές/σπουδαστές, το 6% ασχολούνταν με τα οικιακά, το 4% μας ανέφερε ότι δεν υπάρχει στην περιοχή αντικείμενο εργασίας, σύμφωνα με

τις γνώσεις ή την εμπειρία που έχω, ένα 4% επίσης μας ανέφερε ότι δεν υπάρχουν τα αναγκαία κεφάλαια για την έναρξη κατάλληλης επαγγελματικής απασχόλησης, ενώ το υπόλοιπο 2% των ερωτηθέντων μας ανέφερε ότι δεν εργάζεται για διάφορους άλλους λόγους τους οποίους δεν προσδιόρισε.

Στην ερώτηση αν ορισμένοι φορείς μπορούν να δώσουν βοήθεια ή λύση στα προβλήματα απασχόλησης ή αυτοαπασχόλησης για την περιοχή είχαμε τις εξής απαντήσεις:

	ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ
Δημοτικές ή κοινοτικές αρχές	18%	14%	58%	10%
Συμβούλια περιοχής	34%	24%	26%	16%
Νομαρχία	10%	16%	48%	26%
Κράτος (Νόμοι, Υπουργία)	10%	18%	20%	52%
Αναπτυξιακή εταιρία	20%	6%	30%	44%
Προγράμ. Ε.Ε.	8%	6%	26%	60%

Όσον αφορά το είδος της απασχόλησης που μπορεί να υλοποιηθεί και δεν έχει υλοποιηθεί ως τώρα οι απαντήσεις των ερωτηθέντων κινήθηκαν στα εξής πλαίσια:

- Καλλιέργειες με βαμβάκι
- Καλλιέργειες με ελαιόδεντρα
- Καλλιέργειες με καρποφόρα δέντρα
- Αξιοποίηση της μεγάλης παραγωγής σιταριού
- Δημιουργία εργοστασίου εμφιάλωσης νερού
- Εξαγωγή παραδοσιακών προϊόντων
- Σύγχρονη μονάδα παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων
- Χειμερινός τουρισμός
- Θερμοκήπια
- Ιχθυοκαλλιέργειες
- Ξυλογλυπτική – Αγιογραφία

Από την έρευνα βγαίνει το συμπέρασμα ότι το 70% των ερωτηθέντων δεν γνωρίζει την ύπαρξη συγκεκριμένων κοινοτικών προγραμμάτων που εφαρμόζονται ή πρόκειται να εφαρμοστούν στην περιοχή, ενώ μόνο ένα ποσοστό 30% δήλωσε ότι είναι γνώστης των προγραμμάτων αυτών και μας

ανέφεραν ότι τα προγράμματα αυτά είναι το LEADER, το INTEREG και το SANDER.

Επίσης από την έρευνα βγαίνει το συμπέρασμα ότι το 70% των ερωτηθέντων γνωρίζει την ύπαρξη της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER. Από αυτούς πιστεύουν ότι η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER αναφέρετε με σειρά προτεραιότητας στα εξής:

- Αγροτουρισμός, τουρισμός
- Τεχνική υποστήριξη στην αγροτική ανάπτυξη
- Μικρομεσαίες επιχειρήσεις
- Αξιοποίηση και εμπορία τοπικών γεωργικών, αλιευτικών και βιομηχανικών προϊόντων
- Λειτουργία και εξοπλισμός φορέα

ενώ ένα ποσοστό περίπου 30% ανέφερε ότι δεν γνωρίζει την ύπαρξη της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER.

Επίσης από την έρευνα βγαίνει το συμπέρασμα ότι ένα ποσοστό 56% των ερωτηθέντων είναι διατεθειμένο να γίνει δικαιούχος του συγκεκριμένου προγράμματος, ενώ ένα ποσοστό περίπου 44% των ερωτηθέντων μας ανέφερε ότι δεν θα τους ενδιέφερε να γίνουν δικαιούχοι του συγκεκριμένου προγράμματος.

Επίσης θα πρέπει να αναφέρουμε ότι από αυτούς που ήθελαν να γίνουν δικαιούχοι του συγκεκριμένου προγράμματος, με σειρά προτεραιότητας θα ήταν πρόθυμοι να συμμετάσχουν στις εξής δραστηριότητες:

Αγροτουρισμός	54%
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	16%
Επαγγελματική κατάρτιση	12%
Αξιοποίηση και εμπορία τοπικών γεωργικών, αλιευτικών και βιομηχανικών προϊόντων	8%
Τεχνική υποστηρίζει στην αγροτική ανάπτυξη	4%
Λειτουργία και εξοπλισμός φορέα	2%

Από την έρευνα βγαίνει επίσης ένα πολύ σημαντικό συμπέρασμα το οποίο είναι το εξής: το 96% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να συντελέσουν στην ανάπτυξη της περιοχής τους, και μόνο ένα 4% πιστεύει ότι τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν μπορούν να συντελέσουν στην ανάπτυξη της περιοχής τους. Την άποψή τους αυτή την στηρίζουν στο εξής: μας ανέφεραν ότι τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αξιοποιούνται κυρίως προς όφελος του κεφαλαίου και όχι προς όφελος των αναγκών της πλειοψηφίας του λαού.

Δόθηκαν στους ερωτηθέντες πέντε διαφορετικές κατηγορίες απασχόλησης, που η κάθε μία περιείχε διάφορα συναφή αντικείμενα απασχόλησης. Οι πέντε κατηγορίες απασχόλησης είναι οι εξής: **ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΑΓΡΟΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ, ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ, ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ.**

Ζητήσαμε από τους ερωτηθέντες να μας κατατάξουν με σειρά προτεραιότητας και βάζοντας αύξοντα αριθμό ποια από τα αντικείμενα απασχόλησης της κάθε κατηγορίας δεν θα μπορούσαν να είναι αντικείμενα απασχόλησης για αυτούς ή για κάποιους άλλους στην περιοχή.

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν είναι τα εξής:

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ :

1. Θρησκευτικός τουρισμός
2. Χειμερινός-Ανοιξιάτικος-Φθινοπωρινός τουρισμός
3. Φυσιολατρικός τουρισμός
4. Περιηγητικός τουρισμός
5. Ενοικίαση αλόγων, γαϊδουριών για περιπάτους τουριστών
6. Διοργάνωση εκδρομών

ΑΓΡΟΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ:

1. Αποξηραμένα άνθη και φυτά
2. Καλαθοπλεκτική – Ψάθινα είδη (π.χ. καπέλα)
3. Παραδοσιακή αλλαντοποιία
4. Βιολογικές καλλιέργειες
5. Φυτά για μαγειρική (π.χ. ρίγανη)
6. Παραδοσιακά γαλακτοκομικά
7. Αποξήρανση φρούτων (π.χ. σύκα)
8. Παραδοσιακά ποτά (π.χ. ρακί)

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ:

1. Πήλινα αντικείμενα ή διακοσμητικά
2. Αγιογραφία
3. Ξυλογλυπτική
4. Προϊόντα αργαλειού
5. Κεντήματα

ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ:

1. Ζωγραφική σε γυαλί, πέτρα κ.λ.π.
2. Θεατρικές ομάδες
3. Διατήρηση καρναβαλιού
4. Διατήρηση παραδοσιακών τρόπων πανηγυριών

ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ:

1. Α΄ Βοήθειες
2. Φύλαξη παιδιών εργαζομένων
3. Γηροκομικές απασχολήσεις ή με άτομα με ειδικές ανάγκες ή με παιδιά.

Από όλα τα παραπάνω ζητήσαμε από τους ερωτηθέντες να μας πουν με βαθμό σπουδαιότητας με ποια αντικείμενα θα ήταν διατεθειμένοι να ασχοληθούν. Τα αποτελέσματα γι' αυτό το ερώτημα και όσον αφορά τους άντρες είναι τα εξής:

1. Διοργάνωση εκδρομών
2. Βιολογικές καλλιέργειες
3. Παραδοσιακά ποτά
4. Περιηγητικός τουρισμός
5. Θεατρικές ομάδες
6. Ξυλογλυπτική
7. Διατήρηση καρναβαλιού
8. Ζωγραφική σε γυαλί, πέτρα κ.λ.π.

Τα αντίστοιχα αποτελέσματα για τις γυναίκες ήταν τα εξής:

1. Φύλαξη παιδιών εργαζομένων
2. Α΄ Βοήθειες
3. Θεατρικές ομάδες
4. Κεντήματα
5. Αγιογραφία
6. Ζωγραφική σε γυαλί, πέτρα κ.λ.π.
7. Ξυλογλυπτική
8. Πήλινα αντικείμενα ή διακοσμητικά

Όσον αφορά τώρα τις δυσκολίες που πιστεύουν ότι θα συναντήσουν για την υλοποίηση της δραστηριότητας που έχουν επιλέξει παραπάνω, οι απαντήσεις τόσο για τους άντρες όσο και για τις γυναίκες είναι περίπου οι ίδιες και είναι οι εξής:

- Έλλειψη κονδυλίων
- Έλλειψη αντίστοιχης σχολής για να σπουδάσω το αντικείμενο που με ενδιαφέρει καθώς και έλλειψη αντίστοιχων επιμορφωτικών σεμιναρίων

- Νοοτροπία κατοίκων
- Έλλειψη εθελοντικής συμμετοχής ατόμων σε διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις
- Έλλειψη των απαραίτητων συνθηκών για την δημιουργία διάφορων πολιτιστικών εκδηλώσεων
- Μεγάλος ανταγωνισμός σε ορισμένους ενδιαφέροντες τομείς απασχόλησης.

5.2.3 Συμπεράσματα – Προτάσεις

Κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι το LEADER (I και II) βοήθησε και βοηθάει στην ανάπτυξη της Λήμνου σε κάθε επίπεδο. Κατασκευάστηκαν πολλά αναπτυξιακά έργα, άλλα μεγαλύτερης και άλλα μικρότερης εμβέλειας που όλα όμως συνέβαλαν με τον δικό τους τρόπο στον αρχικό στόχο της Ο.Τ.Δ. που ήταν να βοηθήσουν την επαρχία της Λήμνου να ξεφύγει από την μιζέρια και την απομόνωση.

Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι όσον αφορά το LEADER I δεν υπήρξε και τόσο καλή διαχείριση των κονδυλίων, δεν υπήρξε δηλαδή η απαιτούμενη διαφάνεια. Αυτό μπορεί να αποδοθεί στην απειρία που υπήρχε στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου του φορέα διαχείρισης του προγράμματος (ΑΝ.Ε.Λ.) καθώς τα περισσότερα από αυτά τα μέλη δεν είχαν άμεση σχέση και επαφή με το αντικείμενο το οποίο κλήθηκαν να υπηρετήσουν.

Επίσης θα πρέπει να τονίσουμε ότι δεν υπήρχε η απαιτούμενη συνεργασία με τους Ο.Τ.Α. οι οποίοι επιθυμούσαν να γίνουν δικαιούχοι του προγράμματος, έδειχναν ενδιαφέρον στην αρχή και έκαναν τις απαραίτητες ενέργειες (αιτήσεις) αλλά στην συνέχεια έδειχναν τρομερή αδιαφορία επί του συγκεκριμένου θέματος με αποτέλεσμα να χάνονται σημαντικά χρηματικά ποσά που σε διαφορετική περίπτωση θα μπορούσαν να βοηθήσουν σημαντικά την όλη αναπτυξιακή διαδικασία.

Αυτή η κατάσταση ως ένα βαθμό μπορεί να χαρακτηριστεί δικαιολογημένη γιατί το LEADER για την Λήμνο ήταν ένας θεσμός καινούριος, καινοτόμος και δύσκολος να αφομοιωθεί από τους ανθρώπους που κλήθηκαν να το υπηρετήσουν.

Τώρα όσον αφορά το LEADER II τα πράγματα είναι καλύτερα από κάθε άποψη για την περιοχή της Λήμνου. Δεν έγιναν τα λάθη του παρελθόντος. Το πρόγραμμα τώρα είχε αφομοιωθεί και υπήρξε πλήρης διαφάνεια όσον αφορά την διαχείριση των κονδυλίων. Υπήρξε 100% απορρόφηση των κονδυλίων για τα έργα που είχαν σχεδιαστεί.

Βασικό ρόλο σε αυτό το γεγονός έπαιξαν δυο πράγματα:

1. τώρα υπήρχε μεγαλύτερη εμπειρία από αυτή του LEADER I και δεν επαναλήφθηκαν τα ίδια λάθη και
2. τώρα αναπτύχθηκαν καλύτερες δημόσιες σχέσεις με πρόσωπα που είναι πολύ κοντά στο αντικείμενο και έχουν προσβάσεις σε καίριες υπηρεσίες και πηγές πληροφοριών.

Ένας πολύ σημαντικός παράγοντας της όλης υπόθεσης είναι η ενημέρωση η οποία κρίνεται σε μεγάλο βαθμό ανεπαρκής. Δεν υπήρξε δηλαδή η κατάλληλη ενημέρωση προς τους πολίτες από τα τοπικά μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η ενημέρωση γινόταν από άτομο σε άτομο, κάποιος είχε ακούσει κάτι το έλεγε σε κάποιον άλλο. Με αυτό τον τρόπο όμως δεν ενημερώθηκε σωστά το κοινό της επαρχίας Λήμνου.

Οι ενδιαφερόμενοι στην αρχή της όλης διαδικασίας δεν είχαν και τις καλύτερες σχέσεις με τους ανθρώπους της Ο.Τ.Δ. Δεν ήθελαν να μούν σε αυτή την επίπονη και χρονοβόρα διαδικασία που έπρεπε να ακολουθηθεί σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που είχε θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο τέλος και με το πέρασμα του χρόνου όλα αυτά τα μικροπροβλήματα ξεπεράστηκαν αφού έγινε συνείδηση ότι για πάρουν κάποια χρήματα έπρεπε να εφαρμοστούν οι διαδικασίες όπως ορίζει η Ε.Ε.

Πάντως από την όλη διαδικασία βγαίνει το συμπέρασμα ότι οι ανθρώπινες σχέσεις βελτιώθηκαν και ενισχύθηκαν, ειδικά των ανθρώπων που είχαν κοινό θέμα συζήτησης μεταξύ τους (το πρόγραμμα LEADER), και μέσα από τους προβληματισμούς και συζητήσεις τους βρέθηκαν πιο κοντά ο ένας στον άλλον και οι διαπροσωπικές τους σχέσεις βελτιώθηκαν. Επαναλαμβάνουμε πάντως ότι ο αριθμός των ατόμων αυτών ήταν πολύ μικρός και δεν αναφέρονταν στο σύνολο του κοινού της επαρχίας Λήμνου, όπως θα έπρεπε.

Πολύ σημαντικό γεγονός το οποίο θα πρέπει να τονίσουμε είναι και το εξής:

Όλοι οι ενδιαφερόμενοι για το LEADER δεν έχουν δυνατότητα απευθείας επαφής και αίτησης συμμετοχής προς τις αρμόδιες υπηρεσίες της Κομισιόν. Οι ενδιαφερόμενοι τοπικοί και περιφερειακοί φορείς θα πρέπει να απευθυνθούν στις αρμόδιες ελληνικές υπηρεσίες και συγκεκριμένα στο Υπουργείο Γεωργίας – Διεύθυνση Προγραμματισμού και Γεωργικών Διαρθρώσεων οι οποίες με την σειρά τους θα αξιολογήσουν τις αιτήσεις και θα υποβάλλουν τις προτάσεις τους προς την Κομισιόν.

Αυτό είναι πολύ σημαντικό γιατί έτσι γίνεται η καλύτερη δυνατή αξιολόγηση από το Υπ. Γεωργίας, το οποίο με τα κατάλληλα στελέχη και υπηρεσίες που διαθέτει αξιολογεί και κατατάσσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις αιτήσεις των περιφερειών όλης της χώρας, δίνει βαρύτητα και προτεραιότητα στις αιτήσεις των περιοχών που πιστεύει ότι χρήζουν μεγαλύτερης βοήθειας (ορεινών και μειονεκτικών περιοχών) και καταθέτει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για όλη την χώρα με το οποίο μειώνονται οι ανισότητες που υπάρχουν ανάμεσα στις διάφορες περιοχές της χώρας.

Από εδώ και μπρος πρέπει να τεθούν νέοι στόχοι για το μέλλον αφού είναι σίγουρο ότι το LEADER II θα εξελιχθεί σε LEADER III και θα συνεχίσει να παρέχει την βοήθειά του.

Μεγάλο βάρος κατά την γνώμη μου πρέπει να δοθεί στην εξειδίκευση τόσο των στελεχών της Ο.Τ.Δ. όσο και των απλών παραγωγών, γιατί το επίπεδο γνώσεων γύρω από το συγκεκριμένο αντικείμενο φάνηκε ότι είναι πολύ χαμηλό. Έτσι θα υπάρξει ενίσχυση των προσόντων τους και κατά συνέπεια αύξηση της ποιότητας των υπηρεσιών και προϊόντων που παράγουν.

Επίσης θα πρέπει να εισχωρήσουν νέες τεχνολογίες που θα βοηθήσουν στην αύξηση της ποιότητας και της ποσότητας της παραγωγής και θα κάνουν τα νέα προϊόντα περισσότερο ανταγωνιστικά σε σχέση με των άλλων περιοχών.

Κατά την γνώμη μου θα πρέπει να δοθεί έμφαση στα λεγόμενα "παραδοσιακά" επαγγέλματα όπου με την εφαρμογή τους σε τοπικό επίπεδο έχουν την προοπτική να καταστούν πόλοι προσέλκυσης τουλάχιστον του ντόπιου πληθυσμού. Αυτό το γεγονός θα έχει σαν συνέπεια να μειωθεί η ανεργία και η μετανάστευση των νέων κυρίως ανθρώπων να περιοριστεί δραστικά.

Βασικός στόχος λοιπόν θα πρέπει να είναι η συνολική ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού με την βελτίωση της ποιότητας της απασχόλησης, την πρόληψη της ανεργίας και την άρση της αίσθησης του αποκλεισμού της περιοχής.

Όσον αφορά τον αγροτουρισμό υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για να αναπτυχθεί αρκεί να δοθεί η απαραίτητη προσοχή και η κατάλληλη βοήθεια. Υπάρχουν πολλά παραδοσιακά κτίσματα που έχουν μεγάλη αρχιτεκτονική και αρχαιολογική αξία και τα οποία μπορούν με τις κατάλληλες διορθωτικές παρεμβάσεις και σε συνδυασμό με τις ανεκμετάλλευτες μέχρι τώρα εναλλακτικές μορφές τουρισμού (π.χ. ιαματικός τουρισμός) να αποτελέσουν πόλο έλξης επισκεπτών στην περιοχή.

Επίσης αποτελεί ανάγκη, στο μέλλον να δοθεί πολύ μεγάλο βάρος όσον αφορά τις Μ.Μ.Ε. και ιδιαίτερα αυτές που θα μπορούν να μεταποιοούν την πρώτη ύλη του (ιδιαίτερα ανεπτυγμένο στην περιοχή) πρωτογενή τομέα. Προσωπικά πιστεύω ότι αν επιτευχθεί αυτό το γεγονός, θα υπάρξει πολύ μεγάλο αντίκτυπο στην οικονομία και γενικά στις συνθήκες διαβίωσης στην περιοχή καθώς α) θα απορροφά και θα εκμεταλλεύεται όλη την πρώτη ύλη του πρωτογενή τομέα και β) θα απασχολεί προσωπικό για την λειτουργία των επιχειρήσεων αυτών, μειώνοντας κατά συνέπεια το ποσοστό της ανεργίας στην περιοχή. Δηλαδή οι Μ.Μ.Ε. και η ΓΕΩΡΓΙΑ είναι δυο τομείς που συνδέονται άμεσα μεταξύ τους και πρέπει να αντιμετωπιστούν σαν δυο αλληλένδετοι τομείς.

Θα πρέπει να τονίσουμε ότι για να υπάρξουν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα ανάπτυξης της περιοχής θα πρέπει να υπάρχει άμεση και συνεχή συνεργασία της Ο.Τ.Δ. και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η Τ.Α. ξέρει καλύτερα από τον καθένα τα προβλήματα που υπάρχουν στην περιοχή και σίγουρα έχει να προτείνει λύσεις για την επίλυσή τους. Εφόσον λοιπόν υπάρχει στενή συνεργασία αυτών των δυο φορέων θα είναι πολύ πιο εύκολη η επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει αυτή η πραγματικά ευαίσθητη περιοχή.

Θεωρούμε σκόπιμο πάντως να αναφέρουμε πως το συμπέρασμα που αποκομίσαμε από την εμπλοκή μας στην όλη διαδικασία, είναι ότι μέχρι τώρα συνεργασία στενή και εποικοδομητική ανάμεσα στην Ο.Τ.Δ. και στην Τ.Α. δεν υπήρξε. Πέρα από κάποια μικρά έργα που πραγματοποιήθηκαν και από κάποιες σπασμωδικές κινήσεις που έγιναν, γόνιμη συνεργασία δεν πραγματοποιήθηκε.

Τέλος θα πρέπει να πούμε ότι αποτελεί επιτακτική ανάγκη να δοθεί έμφαση στον **ανθρώπινο παράγοντα**. Είναι ανάγκη ο κάθε άνθρωπος της περιοχής να έχει το δικαίωμα να προτείνει και να συμμετέχει παράλληλα στην διαδικασία ανάπτυξης του ίδιου του τόπου. Ο κάθε άνθρωπος που βιώνει την πραγματικότητα θα πρέπει να προτείνει ιδέες καινοτόμες και να βρίσκει λύσεις στα προβλήματα που τον απασχολούν. Ο άνθρωπος της υπαίθρου πέρα από ένα καλύτερο εισόδημα έχει ανάγκη από την προβολή του τόπου του και μια καλύτερη ποιότητα ζωής.

Αυτά θα τα κερδίσει μόνο μέσα από την ίδια του την συμμετοχή στα προβλήματα του τόπου του, μόνο έτσι θα κερδίσει ένα καλύτερο αύριο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

LEADER I

Αποτελέσματα μέτρου 2: (ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ)

Αριθμός έργων σε σχέση με την ιδιότητα του φορέα:

ΙΔΙΟΤΗΤΑ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ
Ιδιώτες	Γεωργός	
	Ατομική	
Προσωπικές Εταιρίες	Ο.Ε.	
	Ε.Ε.	
Ε.Π.Ε.		
Α.Ε.		
Συνεταιρισμός		
Ομάδα		2
Ο.Τ.Α.		
Άλλη		

Αριθμός έργων σε σχέση με την φύση του έργου:

ΦΥΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ
Νέα παραγωγική μονάδα	
Επέκταση υφιστάμενης μονάδας	
Ανανέωση εξοπλισμού	
Οργάνωση λειτουργίας υφιστάμενης μονάδας	
Δημιουργία υποδομής	
Άλλη	2

Αριθμός έργων κατά κατηγορία:

Τεχνική βοήθεια σχετικά με την τοπική ανάπτυξη – Αναπτυξιακές μελέτες	
Τεχνική βοήθεια στους φορείς σχεδίων ανάπτυξης	
Τεχνική βοήθεια σε ήδη ισχύουσες δραστηριότητες	
Τεχνική βοήθεια - Άλλο	
Επαγγελματική κατάρτιση – Τοπική ανάπτυξη	
Επαγγελματική κατάρτιση – Πληροφορική	
Επαγγελματική κατάρτιση – Αγροτουρισμό	1
Επαγγελματική κατάρτιση – Στελέγωση Επιχειρήσεων	
Επαγγελματική κατάρτιση – Νέα ή παραδοσιακά επαγγέλματα	1
Επαγγελματική κατάρτιση – Νέες καλλιέργειες	
Επαγγελματική κατάρτιση – Βιολογικές καλλιέργειες	
Επαγγελματική κατάρτιση – Άλλο	
Αγροτουρισμός – Επενδύσεις μεμονωμένων ατόμων & συνεταιρισμών	
Αγροτουρισμός – Δημόσια έργα υποδομής	
Αγροτουρισμός – Εξοικονόμηση κτιρίων & αγροτικών οικισμών	
Αγροτουρισμός – Προώθηση πωλήσεων	
Αγροτουρισμός – Έρευνα αγοράς	
Αγροτουρισμός – Δημιουργία συστημάτων κράτησης δωματίων	
Αγροτουρισμός – Μέτρα για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου	
Αγροτουρισμός – Ο.Τ.Α. – παρεμβάσεις	
Αγροτουρισμός – Άλλα μέτρα	
Μ.Μ.Ε. Συνδεδεμένες με γεωργικές και δασοκομικές δραστηριότητες στο αρχικό στάδιο	
Μ.Μ.Ε. Συνδεδεμένες με γεωργικές και δασοκομικές δραστηριότητες στο τελικό στάδιο	
Μ.Μ.Ε. Υπηρεσίες στον αγροτικό τομέα	
Μ.Μ.Ε. – Ο.Τ.Α. – παρεμβάσεις	
Μ.Μ.Ε. Άλλα μέτρα	
Εμπορία – Καθιέρωση ταυτότητας των προϊόντων	
Εμπορία – Έλεγχος ποιότητας	
Εμπορία – Βελτίωση τεχνολογίας παραγωγής και μεταποίησης	
Εμπορία – Οργάνωση σταδίων παραγωγής	
Εμπορία – Ανάπτυξη πολιτικής προώθησης	
Εμπορία – Άλλα μέτρα	
Άλλα μέτρα – Διαμορφώσεις, αναπλάσεις	
Άλλα μέτρα – Ανάδειξη χώρων	
Άλλα μέτρα – Οδοποιία	
Άλλα μέτρα – προστασία περιβάλλοντος	
Άλλα μέτρα – Έλεγχος προϊόντων	
Άλλα μέτρα – Προβολή – προώθηση – υποστήριξη ανάπτυξης	
Άλλα μέτρα - Άλλα	

Επίδραση μέτρου στην απασχόληση:

Νέες θέσεις εργασίας	5
Μόνιμες	
Εποχιακές	1
Διατήρηση θέσεων εργασίας	1

⁵ Αναφέρει σχετικό αριθμό θέσεων εργασίας

Ποσοτικοί και φυσικοί δείκτες Μέτρου:

1. Μελέτες	
1.1. Υποδομές – περιβάλλον	
1.2. Παραγωγικό δυναμικό (Φυσικούς – ανθρωπίνους πόρους)	
1.3. Έρευνα αγοράς	
2. Καταλύματα	
2.1. Αριθμός καταλυμάτων	
2.2. Αριθμός νέων δωματίων	
2.3. Αριθμός νέων κλινών	
2.4. Διανυκτερεύσεις (Ετησίως)	
2.5. Τουριστική περίοδος σε μήνες (πρίν)	
2.6. Τουριστική περίοδος σε μήνες (μετά)	
3. Δημιουργία υποδομών	
3.1. Δίκτυο τηλεματικής	
3.2. Γραφεία	
3.3. Προβολή περιοχής – Προγράμματος – υποστήριξη ανάπτυξης – εκδόσεις κ.λ.π.	
3.4. Διαμορφώσεις αναπλάσεις	
3.5. Ανάδειξη χώρων	
3.6. Προστασία περιβάλλοντος	
3.7. Οδοποιία (σε km)	
3.8. Μονοπάτια – διαδρομές (σε km)	
4. Οργάνωση παραγωγής	
4.1. Βελτίωση και έλεγχος ποιότητας προϊόντων	
4.2. Σχεδιασμός νέου προϊόντος	
5. Προβολή – Προώθηση προϊόντων	
5.1. Ανάπτυξη δικτύου διανομής	
5.2. Συμμετοχή σε εκθέσεις	
5.3. Φυλλάδια – Έντυπα	
5.4. Τυποποίηση και νέα συσκευασία	
5.5. Συμβόλαια συνεργασίας	
6. Επαγγελματική κατάρτιση	
6.1. Άνδρες <25 ετών	
6.2. Άνδρες >25 ετών	
6.3. Γυναίκες <25 ετών	
6.4. Γυναίκες >25 ετών	
6.5. Ώρες κατάρτισης	

^ο αριθμό προϊόντων

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΜΕΤΡΟΥ*

Α. Επιπτώσεις στο παραγωγικό περιβάλλον	
Αύξηση αγροτικού και τοπικού εισοδήματος	+
Στήριξη της απασχόλησης	
Βελτίωση της παραγωγικότητας με χρήση σύγχρονης τεχνολογίας	
Ορθολογική τουριστική παρέμβαση μέσα από ενιαία στρατηγική	
Τουριστική ανάπτυξη ήπιας μορφής	+
Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου (σε ημέρες)	
Βελτίωση ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών	
Προώθηση τοπικών προϊόντων	
Στήριξη και προβολή τουριστικών προϊόντων	
Αύξηση συμπληρωματικού εισοδήματος	
Σύνδεση εκπαίδευσης με την πράξη	
Αύξηση επισκεπτών στην περιοχή	
Τουριστική προβολή περιοχής	
Αξιοποίηση έργων υπ. δομής του Κ.Π.Σ.	
Προβολή τοπικού προγράμματος	
Αξιοποίηση τοπικής αγροτικής παραγωγής	+
Οργανωμένη προσφορά υπηρεσιών	
Στήριξη πρωτοβουλιών των γυναικών	
Στήριξη Μ.Μ.Ε. με έμφαση στον εκσυγχρονισμό, την παραγωγικότητα και την καινοτομία	
Αύξηση ανταγωνιστικότητας των Μ.Μ.Ε.	
Αξιοποίηση συγκριτικού πλεονεκτήματος της περιοχής	+
Αξιοποίηση κτηνοτροφικής παραγωγής και στήριξη κτηνοτρόφων	
Στήριξη παραγωγής νέων προϊόντων και υπηρεσιών	+
Βελτίωση χρονοαποστάσεων και μείωση διάρκειας μετακινήσεων	
Αύξηση επιβατικής κίνησης	
Αύξηση εμπορευματικής κίνησης	
Αύξηση τοπικού εισοδήματος	
Αύξηση αναλογίας κλινών ανά 1000 κατοίκους	
Αύξηση αριθμού θέσεων εργασίας	
Νέα συμβόλαια συνεργασίας	
Εφαρμογή προγραμμάτων προώθησης	
Αύξηση ενδιαφέροντος των κατοίκων για πληροφόρηση και αξιοποίηση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων	
Β. Επιπτώσεις στο φυσικό – πολιτιστικό περιβάλλον	
Ανάδειξη και αξιοποίηση τουριστικών πόρων	+
Αναβάθμιση περιοχής	
Καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης	+
Αξιοποίηση περιοχών φυσικού κάλλους	
Διατήρηση και προβολή τουριστικής κληρονομιάς	
Προστασία περιβάλλοντος και βελτίωση ποιότητας ζωής	
Αξιοποίηση παραδοσιακής κληρονομιάς	
Αναβίωση παραδοσιακών μεθόδων παραγωγής	
Προστασία χλωρίδας και πανίδας της περιοχής	
Προβολή φυσικών και ιστορικών πλεονεκτημάτων της περιοχής	
Γ. Επιπτώσεις στο κοινωνικό περιβάλλον	
Συγκράτηση του πληθυσμού στον αγροτικό χώρο	+
Στήριξη κοινωνικών δραστηριοτήτων	
Βελτίωση κοινωνικής υποδομής	
Σύνδεση μεταναστών με τον τόπο καταγωγής τους	
Ενίσχυση αθλητικών δραστηριοτήτων	
Συγκράτηση τοπικού πληθυσμού και αναβίωση οικισμών με την δημιουργία αναπτυξιακού κλίματος	
Βελτίωση συνθηκών ζωής στους ορεινούς οικισμούς	
Αύξηση ατόμων που καταρτίζονται για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα από την διαφοροποίηση της εργασίας και τις νέες ανάγκες που προκύπτουν από τη διαδικασία κατευθυνόμενης ανάπτυξης	+
Αύξηση πολιτιστικής κίνησης και ανάδειξη πολιτιστικής ταυτότητας	
Ενθάρρυνση τοπικών πρωτοβουλιών	

* οι δείκτες επιπτώσεων απεικονίζονται με + στο σημείο που αντιστοιχεί.

Αποτελέσματα Μέτρου 3: (ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ)

Αριθμός έργων σε σχέση με την ιδιότητα του φορέα:

ΙΔΙΟΤΗΤΑ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ
Ιδιώτες	Γεωργός	
	Αγρική	1
Προσωπικές Εταιρίες	Ο.Ε.	
	Ε.Ε.	
Ε.Π.Ε.		
Α.Ε.		
Συνεταιρισμός		
Ομάδα		
Ο.Τ.Α.		6
Άλλη		

Αριθμός έργων σε σχέση με την φύση του έργου:

ΦΥΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ
Νέα παραγωγική μονάδα	6
Επέκταση υφιστάμενης μονάδας	
Ανανέωση εξοπλισμού	
Οργάνωση λειτουργίας υφιστάμενης μονάδας	
Δημιουργία υποδομής	1
Άλλη	

Αριθμός έργων κατά κατηγορία:

Τεχνική βοήθεια σχετικά με την τοπική ανάπτυξη – Αναπτυξιακές μελέτες	
Τεχνική βοήθεια στους φορείς σχεδίων ανάπτυξης	
Τεχνική βοήθεια σε ήδη ισχύουσες δραστηριότητες	
Τεχνική βοήθεια - Άλλο	
Επαγγελματική κατάρτιση – Τοπική ανάπτυξη	
Επαγγελματική κατάρτιση – Πληροφορική	
Επαγγελματική κατάρτιση – Αγροτουρισμό	
Επαγγελματική κατάρτιση – Στελέχωση Επιχειρήσεων	
Επαγγελματική κατάρτιση – Νέα ή παραδοσιακά επαγγέλματα	
Επαγγελματική κατάρτιση – Νέες καλλιέργειες	
Επαγγελματική κατάρτιση – Βιολογικές καλλιέργειες	
Επαγγελματική κατάρτιση – Άλλο	
Αγροτουρισμός – Επενδύσεις μεμονωμένων ατόμων & συνεταιρισμών	1
Αγροτουρισμός – Δημόσια έργα υποδομής	1
Αγροτουρισμός – Αξιοποίηση κτιρίων & αγροτικών οικισμών	4
Αγροτουρισμός – Προώθηση πωλήσεων	
Αγροτουρισμός – Έρευνα αγοράς	
Αγροτουρισμός – Δημιουργία συστημάτων κράτησης δωματίων	
Αγροτουρισμός – Μέτρα για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου	
Αγροτουρισμός – Ο.Τ.Δ – παρεμβάσεις	
Αγροτουρισμός – Άλλα μέτρα	
Μ.Μ.Ε. Συνδεδεμένες με γεωργικές και δασοκομικές δραστηριότητες στο αρχικό στάδιο	
Μ.Μ.Ε. Συνδεδεμένες με γεωργικές και δασοκομικές δραστηριότητες στο τελικό στάδιο	
Μ.Μ.Ε. Υπηρεσίες στον αγροτικό τομέα	
Μ.Μ.Ε. – Ο.Τ.Δ – παρεμβάσεις	
Μ.Μ.Ε. Άλλα μέτρα	
Εμπορία – Καθιέρωση ταυτότητας των προϊόντων	5
Εμπορία – Έλεγχος ποιότητας	
Εμπορία – Βελτίωση τεχνολογιών παραγωγής και μεταποίησης	
Εμπορία – Οργάνωση σταδίων παραγωγής	
Εμπορία – Ανάπτυξη πολιτικής προώθησης	
Εμπορία – άλλα μέτρα	
Άλλα μέτρα – Διαμορφώσεις, αναπλάσεις	
Άλλα μέτρα – Ανάδειξη χώρων	
Άλλα μέτρα – Οδοποιία	
Άλλα μέτρα – προστασία περιβάλλοντος	
Άλλα μέτρα – Έλεγχος προϊόντων	
Άλλα μέτρα – Προβολή – προώθηση – υποστήριξη ανάπτυξης	1
Άλλα μέτρα - Άλλα	

Επίδραση μέτρου στην απασχόληση:

Νέες θέσεις εργασίας	11
Μόνιμες	1
Εποχιακές	6
Διατήρηση θέσεων εργασίας	

¹¹ Αναφέρει σχετικό αριθμό προϊόντων

Ποσοτικοί και φυσικοί δείκτες Μέτρου:

1. Μελέτες	
1.1. Υποδομές – περιβάλλον	
1.2. Παραγωγικό δυναμικό (Φυσικούς – ανθρώπινους πόρους)	
1.3. Έρευνα αγοράς	
2. Καταλύματα	
2.1. Αριθμός καταλυμάτων	+
2.2. Αριθμός νέων δωματίων	+
2.3. Αριθμός νέων κλινών	+
2.4. Διανυκτερεύσεις (Έτησίως)	
2.5. Τουριστική περίοδος σε μήνες (πρίν)	
2.6. Τουριστική περίοδος σε μήνες (μετά)	
3. Δημιουργία υποδομών	
3.1. Δίκτυο τηλεματικής	
3.2. Γραφεία	
3.3. Προβολή περιοχής – Προγράμματος – υποστήριξη ανάπτυξης – εκδόσεις κ.λ.π.	
3.4. Διαμορφώσεις αναπλάσεις	
3.5. Ανάδειξη χώρων	
3.6. Προστασία περιβάλλοντος	
3.7. Οδοποιία (σε km)	
3.8. Μονοπάτια – διαδρομές (σε km)	
4. Οργάνωση παραγωγής	12
4.1. Βελτίωση και έλεγχος ποιότητας προϊόντων	
4.2. Σχεδιασμός νέου προϊόντος	
5. Προβολή – Προώθηση προϊόντων	
5.1. Ανάπτυξη δικτύου διανομής	
5.2. Συμμετοχή σε εκθέσεις	
5.3. Φυλλάδια – Έντυπα	
5.4. Τυποποίηση και νέα συσκευασία	
5.5. Συμβόλαια συνεργασίας	
6. Επαγγελματική κατάρτιση	
6.1. Άνδρες <25 ετών	
6.2. Άνδρες >25 ετών	
6.3. Γυναίκες <25 ετών	
6.4. Γυναίκες >25 ετών	
6.5. Ώρες κατάρτισης	

* Οι ποσοτικοί και φυσικοί δείκτες του Μέτρου απεικονίζονται με + στο σημείο που αντιστοιχεί
¹² αριθμό προϊόντων

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΜΕΤΡΟΥ

Α. Επιπτώσεις στο παραγωγικό περιβάλλον	
Αύξηση αγροτικού και τοπικού εισοδήματος	+
Στήριξη της απασχόλησης	+
Βελτίωση της παραγωγικότητας με χρήση σύγχρονης τεχνολογίας	
Ορθολογική τουριστική παρέμβαση μέσα από ενιαία στρατηγική	
Τουριστική ανάπτυξη ήπιας μορφής	+
Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου (σε ημέρες)	
Βελτίωση ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών	
Πρωώθηση τοπικών προϊόντων	
Στήριξη και προβολή τουριστικών προϊόντων	
Αύξηση συμπληρωματικού εισοδήματος	+
Σύνδεση εκπαίδευσης με την πράξη	
Αύξηση επισκεπτών στην περιοχή	
Τουριστική προβολή περιοχής	
Αξιοποίηση έργων υποδομής του Κ.Π.Σ.	
Προβολή τοπικού προγράμματος	
Αξιοποίηση τοπικής αγροτικής παραγωγής	
Οργανωμένη προσφορά υπηρεσιών	+
Στήριξη πρωτοβουλιών των γυναικών	
Στήριξη Μ.Μ.Ε. με έμφαση στον εκσυγχρονισμό, την παραγωγικότητα και την καινοτομία	
Αύξηση ανταγωνιστικότητας των Μ.Μ.Ε.	
Αξιοποίηση συγκριτικού πλεονεκτήματος της περιοχής	
Αξιοποίηση κτηνοτροφικής παραγωγής και στήριξη κτηνοτρόφων	
Στήριξη παραγωγής νέων προϊόντων και υπηρεσιών	
Βελτίωση χρονοαποστάσεων και μείωση διάρκειας μετακινήσεων	
Αύξηση επιβατικής κίνησης	
Αύξηση εμπορευματικής κίνησης	
Αύξηση τοπικού εισοδήματος	+
Αύξηση αναλογίας κλινών ανά 1000 κατοίκους	+
Αύξηση αριθμού θέσεων εργασίας	
Νέα συμβόλαια συνεργασίας	
Εφαρμογή προγραμμάτων προώθησης	
Αύξηση ενδιαφέροντος των κατοίκων για πληροφόρηση και αξιοποίηση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων	
Β. Επιπτώσεις στο φυσικό - πολιτιστικό περιβάλλον	
Ανάδειξη και αξιοποίηση τουριστικών πόρων	+
Αναβάθμιση περιοχής	
Καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης	
Αξιοποίηση περιοχών φυσικού κάλλους	
Διατήρηση και προβολή τουριστικής κληρονομιάς	
Προστασία περιβάλλοντος και βελτίωση ποιότητας ζωής	+
Αξιοποίηση παραδοσιακής κληρονομιάς	+
Αναβίωση παραδοσιακών μεθόδων παραγωγής	
Προστασία χλωρίδας και πανίδας της περιοχής	
Προβολή φυσικών και ιστορικών πλεονεκτημάτων της περιοχής	
Γ. Επιπτώσεις στο κοινωνικό περιβάλλον	
Συγκράτηση του πληθυσμού στον αγροτικό χώρο	+
Στήριξη κοινωνικών δραστηριοτήτων	+
Βελτίωση κοινωνικής υποδομής	
Σύνδεση μεταναστών με τον τόπο καταγωγής τους	
Ενίσχυση αθλητικών δραστηριοτήτων	
Συγκράτηση τοπικού πληθυσμού και αναβίωση οικισμών με την δημιουργία αναπτυξιακού κλίματος	
Βελτίωση συνθηκών ζωής στους ορεινούς οικισμούς	
Αύξηση ατόμων που καταρτίζονται για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα από την διαφοροποίηση της εργασίας και τις νέες ανάγκες που προκύπτουν από τη διαδικασία κατευθυνόμενης ανάπτυξης	
Αύξηση πολιτιστικής κίνησης και ανάδειξη πολιτιστικής ταυτότητας	+
Ενθάρρυνση τοπικών πρωτοβουλιών	

* οι δείκτες επιπτώσεων αλεικονίζονται με + στο σημείο που αντιστοιχεί.

Αποτελέσματα Μέτρου 4: (Μ.Μ.Ε.)

Αριθμός έργων σε σχέση με την ιδιότητα του φορέα:

ΙΔΙΟΤΗΤΑ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ
Ιδιώτες	Γεωργός	
	Ατομική	1
Προσωπικές Εταιρίες	Ο.Ε.	
	Ε.Ε.	
Ε.Π.Ε.		
Α.Ε.		
Συνεταιρισμός		
Ομάδα		
Ο.Τ.Α.		
Άλλη		

Αριθμός έργων σε σχέση με την φύση του έργου:

ΦΥΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ
Νέα παραγωγική μονάδα	
Επέκταση υφιστάμενης μονάδας	1
Ανανέωση εξοπλισμού	
Οργάνωση λειτουργίας υφιστάμενης μονάδας	
Δημιουργία υποδομής	
Άλλη	

Αριθμός έργων κατά κατηγορία:

Τεχνική βοήθεια σχετικά με την τοπική ανάπτυξη – Αναπτυξιακές μελέτες	
Τεχνική βοήθεια στους φορείς σχεδίων ανάπτυξης	
Τεχνική βοήθεια σε ήδη ισχύουσες δραστηριότητες	
Τεχνική βοήθεια - Άλλο	
Επαγγελματική κατάρτιση – Τοπική ανάπτυξη	
Επαγγελματική κατάρτιση – Πληροφορική	
Επαγγελματική κατάρτιση – Αγροτουρισμό	
Επαγγελματική κατάρτιση – Στελέχωση Επιχειρήσεων	
Επαγγελματική κατάρτιση – Νέα ή παραδοσιακά επαγγέλματα	
Επαγγελματική κατάρτιση – Νέες καλλιέργειες	
Επαγγελματική κατάρτιση – Βιολογικές καλλιέργειες	
Επαγγελματική κατάρτιση – Άλλο	
Αγροτουρισμός – Επενδύσεις μεμονωμένων απόμων & συνεταιρισμών	
Αγροτουρισμός – Δημόσια έργα υποδομής	
Αγροτουρισμός – Αξιοποίηση κτηρίων & αγροτικών οικισμών	
Αγροτουρισμός – Προώθηση πωλήσεων	
Αγροτουρισμός – Έρευνα αγοράς	
Αγροτουρισμός – Δημιουργία συστημάτων κράτησης δωματίων	
Αγροτουρισμός – μέτρα για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου	
Αγροτουρισμός – Ο.Τ.Δ – παρεμβάσεις	
Αγροτουρισμός – Άλλα μέτρα	
Μ.Μ.Ε. Συνδεδεμένες με γεωργικές και δασοκομικές δραστηριότητες στο αρχικό στάδιο	
Μ.Μ.Ε. Συνδεδεμένες με γεωργικές και δασοκομικές δραστηριότητες στο τελικό στάδιο	
Μ.Μ.Ε. Υπηρεσίες στον αγροτικό τομέα	
Μ.Μ.Ε. – Ο.Τ.Δ. – παρεμβάσεις	
Μ.Μ.Ε. Άλλα μέτρα	
Εμπορία – Καθιέρωση ταυτότητας των προϊόντων	
Εμπορία – Έλεγχος ποιότητας	
Εμπορία – Βελτίωση τεχνολογιών παραγωγής και μεταποίησης	
Εμπορία – Οργάνωση σταδίων παραγωγής	
Εμπορία – Ανάπτυξη πολιτικής προώθησης	
Εμπορία – Άλλα μέτρα	
Άλλα μέτρα – Διαμορφώσεις, αναπλάσεις	
Άλλα μέτρα – Ανάδειξη χώρων	
Άλλα μέτρα – Οδοποιία	
Άλλα μέτρα – προστασία περιβάλλοντος	
Άλλα μέτρα – Έλεγχος προϊόντων	
Άλλα μέτρα – Προβολή – προώθηση – υποστήριξη ανάπτυξης	1
Άλλα μέτρα – Άλλα	

Επίδραση μέτρου στην απασχόληση:

Νέες θέσεις εργασίας	17
Μόνιμες	1
Εποχιακές	
Διατήρηση θέσεων εργασίας	

¹⁷ Αναφέρει σχετικό αριθμό θέσεων εργασίας

Ποσοτικοί και φυσικοί δείκτες Μέτρου:

1. Μελέτες	
1.1. Υποδομές – Περιβάλλον	
1.2. Παραγωγικό δυναμικό (Φυσικούς – ανθρώπινους πόρους)	
1.3. Έρευνα αγοράς	
2. Καταλύματα	
2.1. Αριθμός καταλυμάτων	+
2.2. Αριθμός νέων δωματίων	+
2.3. Αριθμός νέων κλινών	+
2.4. Διανυκτερεύσεις (Έτησίως)	
2.5. Τουριστική περίοδος σε μήνες (πρίν)	
2.6. Τουριστική περίοδος σε μήνες (μετά)	
3. Δημιουργία υποδομών	
3.1. Δίκτυο τηλεματικής	
3.2. Γραφεία	
3.3. Προβολή περιοχής – Προγράμματος – υποστήριξη ανάπτυξης – εκδόσεις κ.λ.π.	
3.4. Διαμορφώσεις αναπλάσεις	
3.5. Ανάδειξη χώρων	
3.6. Προστασία περιβάλλοντος	
3.7. Οδοποιία (σε km)	
3.8. Μονοπάτια – διαδρομές (σε km)	
4. Οργάνωση παραγωγής	18
4.1. Βελτίωση και έλεγχος ποιότητας προϊόντων	
4.2. Σχεδιασμός νέου προϊόντος	
5. Προβολή –Πρωώθηση προϊόντων	
5.1. Ανάπτυξη δικτύου διανομής	
5.2. Συμμετοχή σε εκθέσεις	
5.3. Φυλλάδια – Έντυπα	
5.4. Τυποποίηση και νέα συσκευασία	
5.5. Συμβόλαια συνεργασίας	
6. Επαγγελματική κατάρτιση	
6.1. Άνδρες <25 ετών	
6.2. Άνδρες >25 ετών	
6.3. Γυναίκες <25 ετών	
6.4. Γυναίκες >25 ετών	
6.5. Ωρες κατάρτισης	

* Οι ποσοτικοί και φυσικοί δείκτες του Μέτρου απεικονίζονται με + στο σημείο που αντιστοιχεί
¹⁸ αριθμό προϊόντων

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΜΕΤΡΟΥ

A. Επιπτώσεις στο παραγωγικό περιβάλλον	
Αύξηση αγροτικού και τοπικού εισοδήματος	+
Στήριξη της απασχόλησης	
Βελτίωση της παραγωγικότητας με χρήση σύγχρονης τεχνολογίας	
Ορθολογική τουριστική παρέμβαση μέσα από ενιαία στρατηγική	
Τουριστική ανάπτυξη ήπιας μορφής	
Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου (σε ημέρες)	
Βελτίωση ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών	
Προώθηση τοπικών προϊόντων	
Στήριξη και προβολή τουριστικών προϊόντων	
Αύξηση συμπληρωματικού εισοδήματος	
Σύνδεση εκπαίδευσης με την πράξη	
Αύξηση επισκεπτών στην περιοχή	
Τουριστική προβολή περιοχής	
Αξιοποίηση έργων υπ. δομής του Κ.Π.Σ.	
Προβολή τοπικού προγράμματος	
Αξιοποίηση τοπικής αγροτικής παραγωγής	
Οργανωμένη προσφορά υπηρεσιών	
Στήριξη πρωτοβουλιών των γυναικών	
Στήριξη Μ.Μ.Ε. με έμφαση στον εκσυγχρονισμό, την παραγωγικότητα και την καινοτομία	
Αύξηση ανταγωνιστικότητας των Μ.Μ.Ε.	+
Αξιοποίηση συγκριτικού πλεονεκτήματος της περιοχής	
Αξιοποίηση κτηνοτροφικής παραγωγής και στήριξη κτηνοτρόφων	
Στήριξη παραγωγής νέων προϊόντων και υπηρεσιών	
Βελτίωση χρονοαποστάσεων και μείωση διάρκειας μετακινήσεων	
Αύξηση επιβατικής κίνησης	
Αύξηση εμπορευματικής κίνησης	
Αύξηση τοπικού εισοδήματος	
Αύξηση αναλογίας κλινών ανά 1000 κατοίκους	
Αύξηση αριθμού θέσεων εργασίας	
Νέα συμβόλαια συνεργασίας	
Εφαρμογή προγραμμάτων προώθησης	
Αύξηση ενδιαφέροντος των κατοίκων για πληροφόρηση και αξιοποίηση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων	
B. Επιπτώσεις στο φυσικό - πολιτιστικό περιβάλλον	
Ανάδειξη και αξιοποίηση τουριστικών πόρων	
Αναβάθμιση περιοχής	
Καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης	
Αξιοποίηση περιοχών φυσικού κάλλους	
Διατήρηση και προβολή τουριστικής κληρονομιάς	
Προστασία περιβάλλοντος και βελτίωση ποιότητας ζωής	
Αξιοποίηση παραδοσιακής κληρονομιάς	
Αναβίωση παραδοσιακών μεθόδων παραγωγής	
Προστασία χλωρίδας και πανίδας της περιοχής	
Προβολή φυσικών και ιστορικών πλεονεκτημάτων της περιοχής	
Γ. Επιπτώσεις στο κοινωνικό περιβάλλον	
Συγκράτηση του πληθυσμού στον αγροτικό χώρο	
Στήριξη κοινωνικών δραστηριοτήτων	
Βελτίωση κοινωνικής υποδομής	
Σύνδεση μεταναστών με τον τόπο καταγωγής τους	
Ενίσχυση αθλητικών δραστηριοτήτων	
Συγκράτηση τοπικού πληθυσμού και αναβίωση οικισμών με την δημιουργία αναπτυξιακού κλίματος	
Βελτίωση συνθηκών ζωής στους ορεινούς οικισμούς	
Αύξηση ατόμων που καταρτίζονται για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα από την διαφοροποίηση της εργασίας και τις νέες ανάγκες που προκύπτουν από τη διαδικασία κατευθυνόμενης ανάπτυξης	
Αύξηση πολιτιστικής κίνησης και ανάδειξη πολιτιστικής ταυτότητας	
Ενθάρρυνση τοπικών πρωτοβουλιών	

* οι δείκτες επιπτώσεων αλεικονίζονται με + στο σημείο που αντιστοιχεί.

Αποτελέσματα Μέτρου 5: (ΓΕΩΡΓΙΑ)

Αριθμός έργων σε σχέση με την ιδιότητα του φορέα:

ΙΔΙΟΤΗΤΑ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ
Ιδιώτες	Γεωργός	1
	Ατομική	3
Προσωπικές Εταιρίες	Ο.Ε.	3
	Ε.Ε.	
Ε.Π.Ε.		
Α.Ε.		
Συνεταιρισμός		1
Ομάδα		
Ο.Τ.Α.		
Άλλη		

Αριθμός έργων σε σχέση με την φύση του έργου:

ΦΥΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ
Νέα παραγωγική μονάδα	1
Επέκταση υφιστάμενης μονάδας	1
Ανανέωση εξοπλισμού	5
Οργάνωση λειτουργίας υφιστάμενης μονάδας	1
Δημιουργία υποδομής	
Άλλη	

Αριθμός έργων κατά κατηγορία:

Τεχνική βοήθεια σχετικά με την τοπική ανάπτυξη – Αναπτυξιακές μελέτες	
Τεχνική βοήθεια στους φορείς σχεδίων ανάπτυξης	
Τεχνική βοήθεια σε ήδη ισχύουσες δραστηριότητες	
Τεχνική βοήθεια - Άλλο	
Επαγγελματική κατάρτιση – Τοπική ανάπτυξη	
Επαγγελματική κατάρτιση – Πληροφορική	
Επαγγελματική κατάρτιση – Αγροτουρισμό	
Επαγγελματική κατάρτιση – Στελέχωση Επιχειρήσεων	
Επαγγελματική κατάρτιση – Νέα ή παραδοσιακά επαγγέλματα	
Επαγγελματική κατάρτιση – Νέες καλλιέργειες	
Επαγγελματική κατάρτιση – Βιολογικές καλλιέργειες	
Επαγγελματική κατάρτιση – Άλλο	
Αγροτουρισμός – Ενδύσεις μεμονωμένων ατόμων & συνεταιρισμών	
Αγροτουρισμός – Δημόσια έργα υποδομής	
Αγροτουρισμός – Αξιοποίηση κτιρίων & αγροτικών οικισμών	
Αγροτουρισμός – Προώθηση πωλήσεων	
Αγροτουρισμός – Έρευνα αγοράς	
Αγροτουρισμός – Δημιουργία συστημάτων κράτησης δωματίων	
Αγροτουρισμός – μέτρα για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου	
Αγροτουρισμός – Ο.Τ.Α. – παρεμβάσεις	
Αγροτουρισμός – Άλλα μέτρα	
Μ.Μ.Ε. Συνδεδεμένες με γεωργικές και δασοκομικές δραστηριότητες στο αρχικό στάδιο	1
Μ.Μ.Ε. Συνδεδεμένες με γεωργικές και δασοκομικές δραστηριότητες στο τελικό στάδιο	7
Μ.Μ.Ε. Υπηρεσίες στον αγροτικό τομέα	
Μ.Μ.Ε. – Ο.Τ.Α. – παρεμβάσεις	
Μ.Μ.Ε. Άλλα μέτρα	
Εμπορία – Καθιέρωση ταυτότητας των προϊόντων	
Εμπορία – Έλεγχος ποιότητας	
Εμπορία – Βελτίωση τεχνολογιών παραγωγής και μεταποίησης	
Εμπορία – Οργάνωση σταδίων παραγωγής	
Εμπορία – Ανάπτυξη πολιτικής προώθησης	
Εμπορία – άλλα μέτρα	
Άλλα μέτρα – Διαμορφώσεις, αναπλάσεις	
Άλλα μέτρα – Ανάδειξη χώρων	
Άλλα μέτρα – Οδοποιία	
Άλλα μέτρα – προστασία περιβάλλοντος	
Άλλα μέτρα – Έλεγχος προϊόντων	
Άλλα μέτρα – Προβολή – προώθηση – υποστήριξη ανάπτυξης	1
Άλλα μέτρα – Άλλα	

Επίδραση μέτρου στην απασχόληση:

Νέες θέσεις εργασίας	29
Μόνιμες	+
Εποχιακές	
Διατήρηση θέσεων εργασίας	+

²⁹ Αναφέρει σχετικό αριθμό θέσεων εργασίας

Ποσοτικοί και φυσικοί δείκτες Μέτρου:

1. Μελέτες	
1.1. Υποδομές – Περιβάλλον	
1.2. Παραγωγικό δυναμικό (Φυσικούς – ανθρώπινους πόρους)	
1.3. Έρευνα αγοράς	
2. Καταλύματα	
2.1. Αριθμός καταλυμάτων	
2.2. Αριθμός νέων δωματίων	
2.3. Αριθμός νέων κλινών	
2.4. Διανυκτερεύσεις (Έτησίως)	
2.5. Τουριστική περίοδος σε μήνες (πρίν)	
2.6. Τουριστική περίοδος σε μήνες (μετά)	
3. Δημιουργία υποδομών	
3.1. Δίκτυο τηλεματικής	
3.2. Γραφεία	
3.3. Προβολή περιοχής – Προγράμματος – υποστήριξη ανάπτυξης – εκδόσεις κ.λ.π.	
3.4. Διαμορφώσεις αναπλάσεις	
3.5. Ανάδειξη χώρων	
3.6. Προστασία περιβάλλοντος	
3.7. Οδοποιία (σε km)	
3.8. Μονοπάτια – διαδρομές (σε km)	24
4. Οργάνωση παραγωγής	
4.1. Βελτίωση και έλεγχος ποιότητας προϊόντων	+
4.2. Σχεδιασμός νέου προϊόντος	
5. Προβολή – Προώθηση προϊόντων	
5.1. Ανάπτυξη δικτύου διανομής	
5.2. Συμμετοχή σε εκθέσεις	+
5.3. Φυλλάδια – Έντυπα	
5.4. Τυποποίηση και νέα συσκευασία	+
5.5. Συμβόλαια συνεργασίας	+
6. Επαγγελματική κατάρτιση	
6.1. Άνδρες <25 ετών	
6.2. Άνδρες >25 ετών	
6.3. Γυναίκες <25 ετών	
6.4. Γυναίκες >25 ετών	
6.5. Ώρες κατάρτισης	

* Οι ποσοτικοί και φυσικοί δείκτες του Μέτρου απεικονίζονται με + στο σημείο που αντιστοιχεί
²⁴ αριθμό προϊόντων

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΜΕΤΡΟΥ*

A. Επιπτώσεις στο παραγωγικό περιβάλλον	
Αύξηση αγροτικού και τοπικού εισοδήματος	+
Στήριξη της απασχόλησης	+
Βελτίωση της παραγωγικότητας με χρήση σύγχρονης τεχνολογίας	+
Ορθολογική τουριστική παρέμβαση μέσα από ενιαία στρατηγική	
Τουριστική ανάπτυξη ήπιας μορφής	
Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου (σε ημέρες)	
Βελτίωση ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών	
Πρωώθηση τοπικών προϊόντων	+
Στήριξη και προβολή τουριστικών προϊόντων	
Αύξηση συμπληρωματικού εισοδήματος	
Σύνδεση εκπαίδευσης με την πράξη	
Αύξηση επισκεπτών στην περιοχή	
Τουριστική προβολή περιοχής	
Αξιοποίηση έργων υποδομής του Κ.Π.Σ.	
Προβολή τοπικού προγράμματος	
Αξιοποίηση τοπικής αγροτικής παραγωγής	
Οργανωμένη προσφορά υπηρεσιών	
Στήριξη πρωτοβουλιών των γυναικών	
Στήριξη Μ.Μ.Ε. με έμφαση στον εκσυγχρονισμό, την παραγωγικότητα και την καινοτομία	+
Αύξηση ανταγωνιστικότητας των Μ.Μ.Ε.	+
Αξιοποίηση συγκριτικού πλεονεκτήματος της περιοχής	+
Αξιοποίηση κτηνοτροφικής παραγωγής και στήριξη κτηνοτρόφων	
Στήριξη παραγωγής νέων προϊόντων και υπηρεσιών	
Βελτίωση χρονοαποστάσεων και μείωση διάρκειας μετακινήσεων	
Αύξηση επιβατικής κίνησης	
Αύξηση εμπορευματικής κίνησης	
Αύξηση τοπικού εισοδήματος	+
Αύξηση αναλογίας κλινών ανά 1000 κατοίκους	
Αύξηση αριθμού θέσεων εργασίας	+
Νέα συμβόλαια συνεργασίας	
Εφαρμογή προγραμμάτων προώθησης	
Αύξηση ενδιαφέροντος των κατοίκων για πληροφόρηση και αξιοποίηση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων	
B. Επιπτώσεις στο φυσικό - πολιτιστικό περιβάλλον	
Ανάδειξη και αξιοποίηση τουριστικών πόρων	
Αναβάθμιση περιοχής	
Καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης	
Αξιοποίηση περιοχών φυσικού κάλλους	
Διατήρηση και προβολή τουριστικής κληρονομιάς	
Προστασία περιβάλλοντος και βελτίωση ποιότητας ζωής	
Αξιοποίηση παραδοσιακής κληρονομιάς	
Αναβίωση παραδοσιακών μεθόδων παραγωγής	
Προστασία χλωρίδας και πανίδας της περιοχής	
Προβολή φυσικών και ιστορικών πλεονεκτημάτων της περιοχής	
Γ. Επιπτώσεις στο κοινωνικό περιβάλλον	
Συγκράτηση του πληθυσμού στον αγροτικό χώρο	+
Στήριξη κοινωνικών δραστηριοτήτων	
Βελτίωση κοινωνικής υποδομής	
Σύνδεση μεταναστών με τον τόπο καταγωγής τους	
Ενίσχυση αθλητικών δραστηριοτήτων	
Συγκράτηση τοπικού πληθυσμού και αναβίωση οικισμών με την δημιουργία αναπτυξιακού κλίματος	
Βελτίωση συνθηκών ζωής στους ορεινούς οικισμούς	
Αύξηση ατόμων που καταρτίζονται για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα από την διαφοροποίηση της εργασίας και τις νέες ανάγκες που προκύπτουν από τη διαδικασία κατευθυνόμενης ανάπτυξης	
Αύξηση πολιτιστικής κίνησης και ανάδειξη πολιτιστικής ταυτότητας	
Ενθάρρυνση τοπικών πρωτοβουλιών	

* οι δείκτες επιπτώσεων απεικονίζονται με + στο σημείο που αντιστοιχεί.

Αποτελέσματα Μέτρου 6: (ΛΟΙΠΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ)

Αριθμός έργων σε σχέση με την ιδιότητα του φορέα:

ΙΔΙΟΤΗΤΑ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ
Ιδιώτες	Γεωργός	
	Ατομική	
Προσωπικές Εταιρίες	Ο.Ε.	
	Ε.Ε.	
Ε.Π.Ε.		
Α.Ε.		
Συνεταιρισμός		1
Ομάδα		
Ο.Τ.Α.		4
Άλλη		

Αριθμός έργων σε σχέση με την φύση του έργου:

ΦΥΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ
Νέα παραγωγική μονάδα	
Επέκταση υφιστάμενης μονάδας	
Ανανέωση εξοπλισμού	
Οργάνωση λειτουργίας υφιστάμενης μονάδας	1
Δημιουργία υποδομής	3
Άλλη	1

Αριθμός έργων κατά κατηγορία:

Τεχνική βοήθεια σχετικά με την τοπική ανάπτυξη – Αναπτυξιακές μελέτες	
Τεχνική βοήθεια στους φορείς σχεδίων ανάπτυξης	
Τεχνική βοήθεια σε ήδη ισχύουσες δραστηριότητες	
Τεχνική βοήθεια - Άλλο	
Επαγγελματική κατάρτιση – Τοπική ανάπτυξη	
Επαγγελματική κατάρτιση – Πληροφορική	
Επαγγελματική κατάρτιση – Αγροτουρισμό	
Επαγγελματική κατάρτιση – Στελέχωση Επιχειρήσεων	
Επαγγελματική κατάρτιση – Νέα ή παραδοσιακά επαγγέλματα	
Επαγγελματική κατάρτιση – Νέες καλλιέργειες	
Επαγγελματική κατάρτιση – Βιολογικές καλλιέργειες	
Επαγγελματική κατάρτιση – Άλλο	
Αγροτουρισμός – Επενδύσεις μεμονωμένων ατόμων & συνεταιρισμών	
Αγροτουρισμός – Δημόσια έργα υποδομής	
Αγροτουρισμός – Αξιοποίηση κτηρίων & αγροτικών οικισμών	
Αγροτουρισμός – Προώθηση πωλήσεων	
Αγροτουρισμός – Έρευνα αγοράς	
Αγροτουρισμός – Δημιουργία συστημάτων κράτησης δωματίων	
Αγροτουρισμός – μέτρα για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου	
Αγροτουρισμός – Ο.Τ.Δ. – παρεμβάσεις	
Αγροτουρισμός – Άλλα μέτρα	
Μ.Μ.Ε. Συνδεδεμένες με γεωργικές και δασοκομικές δραστηριότητες στο αρχικό στάδιο	
Μ.Μ.Ε. Συνδεδεμένες με γεωργικές και δασοκομικές δραστηριότητες στο τελικό στάδιο	
Μ.Μ.Ε. Υπηρεσίες στον αγροτικό τομέα	
Μ.Μ.Ε. – Ο.Τ.Δ. – παρεμβάσεις	
Μ.Μ.Ε. Άλλα μέτρα	
Εμπορία – Καθιέρωση ταυτότητας των προϊόντων	
Εμπορία – Έλεγχος ποιότητας	1
Εμπορία – Βελτίωση τεχνολογιών παραγωγής και μεταποίησης	
Εμπορία – Οργάνωση σταδίων παραγωγής	
Εμπορία – Ανάπτυξη πολιτικής προώθησης	
Εμπορία – άλλα μέτρα	
Άλλα μέτρα – Διαμορφώσεις, αναπλάσεις	
Άλλα μέτρα – Ανάδειξη χώρων	
Άλλα μέτρα – Οδοποιία	
Άλλα μέτρα – προστασία περιβάλλοντος	1
Άλλα μέτρα – Έλεγχος προϊόντων	
Άλλα μέτρα – Προβολή – προώθηση – υποστήριξη ανάπτυξης	1
Άλλα μέτρα – Άλλα	2

Επίδραση μέτρου στην απασχόληση:

Νέες θέσεις εργασίας	²⁹
Μόνιμες	+
Εποχιακές	
Διατήρηση θέσεων εργασίας	

²⁹ Αναφέρει σχετικό αριθμό θέσεων εργασίας

Ποσοτικοί και φυσικοί δείκτες Μέτρου:

1. ΜΕΛΕΤΕΣ	
1.1. Υποδομές – Περιβάλλον	
1.2. Παραγωγικό δυναμικό (Φυσικούς – ανθρώπινους πόρους)	
1.3. Έρευνα αγοράς	
2. Καταλύματα	
2.1. Αριθμός καταλυμάτων	
2.2. Αριθμός νέων δωματίων	
2.3. Αριθμός νέων κλινών	
2.4. Διανυκτερεύσεις (Ετησίως)	
2.5. Τουριστική περίοδος σε μήνες (πριν)	
2.6. Τουριστική περίοδος σε μήνες (μετά)	
3. Δημιουργία υποδομών	
3.1. Δίκτυο τηλεματικής	
3.2. Γραφεία	
3.3. Προβολή περιοχής – Προγράμματος – υποστήριξη ανάπτυξης – εκδόσεις κ.λ.π.	+
3.4. Διαμορφώσεις αναπλάσεις	
3.5. Ανάδειξη χώρων	
3.6. Προστασία περιβάλλοντος	+
3.7. Οδοποιία (σε km)	
3.8. Μονοπάτια – διαδρομές (σε km)	
4. Οργάνωση παραγωγής	30
4.1. Βελτίωση και έλεγχος ποιότητας προϊόντων	+
4.2. Σχεδιασμός νέου προϊόντος	
5. Προβολή – Προώθηση προϊόντων	
5.1. Ανάπτυξη δικτύου διανομής	
5.2. Συμμετοχή σε εκθέσεις	
5.3. Φυλλάδια – Έντυπα	
5.4. Τυποποίηση και νέα συσκευασία	
5.5. Συμβόλαια συνεργασίας	
6. Επαγγελματική κατάρτιση	
6.1. Άνδρες <25 ετών	
6.2. Άνδρες >25 ετών	
6.3. Γυναίκες <25 ετών	
6.4. Γυναίκες >25 ετών	
6.5. Ώρες κατάρτισης	

* Οι ποσοτικοί και φυσικοί δείκτες του Μέτρου απεικονίζονται με + στο σημείο που αντιστοιχεί
³⁰ αριθμό προϊόντων

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΜΕΤΡΟΥ

Α. Επιπτώσεις στο παραγωγικό περιβάλλον	
Αύξηση αγροτικού και τοπικού εισοδήματος	
Στήριξη της απασχόλησης	+
Βελτίωση της παραγωγικότητας με χρήση σύγχρονης τεχνολογίας	
Ορθολογική τουριστική παρέμβαση μέσα από ενιαία στρατηγική	
Τουριστική ανάπτυξη ήπιας μορφής	
Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου (σε ημέρες)	
Βελτίωση ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών	+
Προώθηση τοπικών προϊόντων	+
Στήριξη και προβολή τουριστικών προϊόντων	
Αύξηση συμπληρωματικού εισοδήματος	
Σύνδεση εκπαίδευσης με την πράξη	
Αύξηση επισκεπτών στην περιοχή	
Τουριστική προβολή περιοχής	
Αξιοποίηση έργων υποδομής του Κ.Π.Σ.	
Προβολή τοπικού προγράμματος	
Αξιοποίηση τοπικής αγροτικής παραγωγής	
Οργανωμένη προσφορά υπηρεσιών	
Στήριξη πρωτοβουλιών των γυναικών	
Στήριξη Μ.Μ.Ε. με έμφαση στον εκσυγχρονισμό, την παραγωγικότητα και την καινοτομία	
Αύξηση ανταγωνιστικότητας των Μ.Μ.Ε.	
Αξιοποίηση συγκριτικού πλεονεκτήματος της περιοχής	
Αξιοποίηση κτηνοτροφικής παραγωγής και στήριξη κτηνοτρόφων	
Στήριξη παραγωγής νέων προϊόντων και υπηρεσιών	
Βελτίωση χρονοαποστάσεων και μείωση διάρκειας μετακινήσεων	
Αύξηση επιβατικής κίνησης	
Αύξηση εμπορευματικής κίνησης	
Αύξηση τοπικού εισοδήματος	
Αύξηση αναλογίας κλινών ανά 1000 κατοίκους	
Αύξηση αριθμού θέσεων εργασίας	
Νέα συμβόλαια συνεργασίας	
Εφαρμογή προγραμμάτων προώθησης	
Αύξηση ενδιαφέροντος των καταίκων για πληροφόρηση και αξιοποίηση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων	
Β. Επιπτώσεις στο φυσικό - πολιτιστικό περιβάλλον	
Ανάδειξη και αξιοποίηση τουριστικών πόρων	
Αναβάθμιση περιοχής	
Καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης	
Αξιοποίηση περιοχών φυσικού κάλλους	
Διατήρηση και προβολή τουριστικής κληρονομιάς	
Προστασία περιβάλλοντος και βελτίωση ποιότητας ζωής	
Αξιοποίηση παραδοσιακής κληρονομιάς	
Αναβίωση παραδοσιακών μεθόδων παραγωγής	
Προστασία χλωρίδας και πανίδας της περιοχής	
Προβολή φυσικών και ιστορικών πλεονεκτημάτων της περιοχής	
Γ. Επιπτώσεις στο κοινωνικό περιβάλλον	
Συγκράτηση του πληθυσμού στον αγροτικό χώρο	
Στήριξη κοινωνικών δραστηριοτήτων	
Βελτίωση κοινωνικής υποδομής	
Σύνδεση μεταναστών με τον τόπο καταγωγής τους	
Ενίσχυση αθλητικών δραστηριοτήτων	
Συγκράτηση τοπικού πληθυσμού και αναβίωση οικισμών με την δημιουργία αναπτυξιακού κλίματος	
Βελτίωση συνθηκών ζωής στους ορεινούς οικισμούς	
Αύξηση ατόμων που καταρτίζονται για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα από την διαφοροποίηση της εργασίας και τις νέες ανάγκες που προκύπτουν από τη διαδικασία κατευθυνόμενης ανάπτυξης	
Αύξηση πολιτιστικής κίνησης και ανάδειξη πολιτιστικής ταυτότητας	
Ενθάρρυνση τοπικών πρωτοβουλιών	+

* οι δείκτες επιπτώσεων απεικονίζονται με + στο σημείο που αντιστοιχεί.

Αποτελέσματα Μέτρου 7: (ΟΜΑΔΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ)

Αριθμός έργων σε σχέση με την ιδιότητα του φορέα:

ΙΔΙΟΤΗΤΑ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ
Ιδιώτες	Γεωργός	
	Ατομική	
Προσωπικές Εταιρίες	Ο.Ε.	
	Ε.Ε.	
Ε.Π.Ε.		
Α.Ε.		
Συνεταιρισμός		
Ομάδα		1
Ο.Τ.Α.		
Άλλη		

Αριθμός έργων σε σχέση με την φύση του έργου:

ΦΥΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ
Νέα παραγωγική μονάδα	
Επέκταση υφιστάμενης μονάδας	
Ανανέωση εξοπλισμού	
Οργάνωση λειτουργίας υφιστάμενης μονάδας	
Δημιουργία υποδομής	1
Άλλη	

Αριθμός έργων κατά κατηγορία:

Τεχνική βοήθεια σχετικά με την τοπική ανάπτυξη – Αναπτυξιακές μελέτες	
Τεχνική βοήθεια στους φορείς σχεδίων ανάπτυξης	
Τεχνική βοήθεια σε ήδη ισχύουσες δραστηριότητες	
Τεχνική βοήθεια – Άλλο	
Επαγγελματική κατάρτιση – Τοπική ανάπτυξη	
Επαγγελματική κατάρτιση – Πληροφορική	
Επαγγελματική κατάρτιση – Αγροτουρισμό	
Επαγγελματική κατάρτιση – Στελέχωση Επιχειρήσεων	
Επαγγελματική κατάρτιση – Νέα ή παραδοσιακά επαγγέλματα	
Επαγγελματική κατάρτιση – Νέες καλλιέργειες	
Επαγγελματική κατάρτιση – Βιολογικές καλλιέργειες	
Επαγγελματική κατάρτιση – Άλλο	
Αγροτουρισμός – Επενδύσεις μεμονωμένων ατόμων & συνεταιρισμών	
Αγροτουρισμός – Δημόσια έργα υποδομής	
Αγροτουρισμός – Αξιοποίηση κτηρίων & αγροτικών οικισμών	
Αγροτουρισμός – Προώθηση πωλήσεων	
Αγροτουρισμός – Έρευνα αγοράς	
Αγροτουρισμός – Δημιουργία συστημάτων κράτησης δωματίων	
Αγροτουρισμός – μέτρα για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου	
Αγροτουρισμός – Ο.Τ.Δ. – παρεμβάσεις	
Αγροτουρισμός – Άλλα μέτρα	
Μ.Μ.Ε. Συνδεδεμένες με γεωργικές και δασοκομικές δραστηριότητες στο αρχικό στάδιο	
Μ.Μ.Ε. Συνδεδεμένες με γεωργικές και δασοκομικές δραστηριότητες στο τελικό στάδιο	
Μ.Μ.Ε. Υπηρεσίες στον αγροτικό τομέα	
Μ.Μ.Ε. – Ο.Τ.Δ. – παρεμβάσεις	
Μ.Μ.Ε. Άλλα μέτρα	
Εμπορία – Καθιέρωση ταυτότητας των προϊόντων	
Εμπορία – Έλεγχος ποιότητας	
Εμπορία – Βελτίωση τεχνολογιών παραγωγής και μεταποίησης	
Εμπορία – Οργάνωση σταδίων παραγωγής	
Εμπορία – Ανάπτυξη πολιτικής προώθησης	
Εμπορία – άλλα μέτρα	
Άλλα μέτρα – Διαμορφώσεις, αναπλάσεις	
Άλλα μέτρα – Ανάδειξη χώρων	
Άλλα μέτρα – Οδοποιία	
Άλλα μέτρα – προστασία περιβάλλοντος	
Άλλα μέτρα – Έλεγχος προϊόντων	
Άλλα μέτρα – Προβολή – προώθηση – υποστήριξη ανάπτυξης	1
Άλλα μέτρα – Άλλα	

Επίδραση μέτρου στην απασχόληση:

Νέες θέσεις εργασίας	³⁵
Μόνιμες	+
Εποχιακές	
Διατήρηση θέσεων εργασίας	

³⁵ Αναφέρει σχετικό αριθμό θέσεων εργασίας.

Ποσοτικοί και φυσικοί δείκτες Μέτρου:

1. Μελέτες	
1.1. Υποδομές – Περιβάλλον	
1.2. Παραγωγικό δυναμικό (Φυσικούς – ανθρώπινους πόρους)	
1.3. Έρευνα αγοράς	
2. Καταλύματα	
2.1. Αριθμός καταλυμάτων	
2.2. Αριθμός νέων δωματίων	
2.3. Αριθμός νέων κλινών	
2.4. Διανυκτερεύσεις (Ετησίως)	
2.5. Τουριστική περίοδος σε μήνες (πρίν)	
2.6. Τουριστική περίοδος σε μήνες (μετά)	
3. Δημιουργία υποδομών	
3.1. Δίκτυο τηλεματικής	
3.2. Γραφεία	
3.3. Προβολή περιοχής – Προγράμματος – υποστήριξη ανάπτυξης – εκδόσεις κ.λ.π.	+
3.4. Διαμορφώσεις αναπλάσεις	
3.5. Ανάδειξη χώρων	
3.6. Προστασία περιβάλλοντος	
3.7. Οδοποιία (σε km)	
3.8. Μονοπάτια – διαδρομές (σε km)	
4. Οργάνωση παραγωγής	³⁶
4.1. Βελτίωση και έλεγχος ποιότητας προϊόντων	
4.2. Σχεδιασμός νέου προϊόντος	
5. Προβολή – Προώθηση προϊόντων	
5.1. Ανάπτυξη δικτύου διανομής	
5.2. Συμμετοχή σε εκθέσεις	
5.3. Φυλλάδια – Έντυπα	
5.4. Τυποποίηση και νέα συσκευασία	
5.5. Συμβόλαια συνεργασίας	
6. Επαγγελματική κατάρτιση	
6.1. Άνδρες <25 ετών	
6.2. Άνδρες >25 ετών	
6.3. Γυναίκες <25 ετών	
6.4. Γυναίκες >25 ετών	
6.5. Ώρες κατάρτισης	

* Οι ποσοτικοί και φυσικοί δείκτες του Μέτρου απεικονίζονται με + στο σημείο που αντιστοιχεί

³⁶ αριθμό προϊόντων

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΜΕΤΡΟΥ*

Α. Επιπτώσεις στο παραγωγικό περιβάλλον	
Αύξηση αγροτικού και τοπικού εισοδήματος	
Στήριξη της απασχόλησης	
Βελτίωση της παραγωγικότητας με χρήση σύγχρονης τεχνολογίας	
Ορθολογική τουριστική παρέμβαση μέσα από ενιαία στρατηγική	
Τουριστική ανάπτυξη ήπιας μορφής	
Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου (σε ημέρες)	
Βελτίωση ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών	
Πρωώθηση τοπικών προϊόντων	
Στήριξη και προβολή τουριστικών προϊόντων	
Αύξηση συμπληρωματικού εισοδήματος	
Σύνδεση εκπαίδευσης με την πράξη	
Αύξηση επισκεπτών στην περιοχή	
Τουριστική προβολή περιοχής	
Αξιοποίηση έργων υποδομής του Κ.Π.Σ.	
Προβολή τοπικού προγράμματος	
Αξιοποίηση τοπικής αγροτικής παραγωγής	
Οργανωμένη προσφορά υπηρεσιών	+
Στήριξη πρωτοβουλιών των γυναικών	
Στήριξη Μ.Μ.Ε. με έμφαση στον εκσυγχρονισμό, την παραγωγικότητα και την καινοτομία	
Αύξηση ανταγωνιστικότητας των Μ.Μ.Ε.	
Αξιοποίηση συγκριτικού πλεονεκτήματος της περιοχής	
Αξιοποίηση κτηνοτροφικής παραγωγής και στήριξη κτηνοτρόφων	
Στήριξη παραγωγής νέων προϊόντων και υπηρεσιών	
Βελτίωση χρονοαποστάσεων και μείωση διάρκειας μετακινήσεων	
Αύξηση επιβατικής κίνησης	
Αύξηση εμπορευματικής κίνησης	
Αύξηση τοπικού εισοδήματος	
Αύξηση αναλογίας κλινών ανά 1000 κατοίκους	
Αύξηση αριθμού θέσεων εργασίας	
Νέα συμβόλαια συνεργασίας	
Εφαρμογή προγραμμάτων πρωώθησης	
Αύξηση ενδιαφέροντος των κατοίκων για πληροφόρηση και αξιοποίηση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων	
Β. Επιπτώσεις στο φυσικό - πολιτιστικό περιβάλλον	
Ανάδειξη και αξιοποίηση τουριστικών πόρων	
Αναβάθμιση περιοχής	
Καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης	
Αξιοποίηση περιοχών φυσικού κάλλους	
Διατήρηση και προβολή τουριστικής κληρονομιάς	
Προστασία περιβάλλοντος και βελτίωση ποιότητας ζωής	
Αξιοποίηση παραδοσιακής κληρονομιάς	
Αναβίωση παραδοσιακών μεθόδων παραγωγής	
Προστασία χλωρίδας και πανίδας της περιοχής	
Προβολή φυσικών και ιστορικών πλεονεκτημάτων της περιοχής	
Γ. Επιπτώσεις στο κοινωνικό περιβάλλον	
Συγκράτηση του πληθυσμού στον αγροτικό χώρο	
Στήριξη κοινωνικών δραστηριοτήτων	
Βελτίωση κοινωνικής υποδομής	
Σύνδεση μεταναστών με τον τόπο καταγωγής τους	
Ενίσχυση αθλητικών δραστηριοτήτων	
Συγκράτηση τοπικού πληθυσμού και αναβίωση οικισμών με την δημιουργία αναπτυξιακού κλίματος	
Βελτίωση συνθηκών ζωής στους ορεινούς οικισμούς	
Αύξηση ατόμων που καταρτίζονται για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα από την διαφοροποίηση της εργασίας και τις νέες ανάγκες που προκύπτουν από τη διαδικασία κατευθυνόμενης ανάπτυξης	
Αύξηση πολιτιστικής κίνησης και ανάδειξη πολιτιστικής ταυτότητας	
Ενθάρρυνση τοπικών πρωτοβουλιών	+

* οι δείκτες επιπτώσεων απεικονίζονται με + στο σημείο που αντιστοιχεί

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

LEADER ΙΙ

Ο συνολικός αριθμός των υποβληθέντων αιτήσεων (για να ενταχθούν έργα στο LEADER ΙΙ) και των προϋπολογισμών τους, όπως απορρέει από τα τεχνικά δελτία αυτών, ανά δράση, ενέργεια και μέτρο καθώς και ο αντίστοιχος προϋπολογισμός του επιχειρησιακού σχεδίου της ΑΝ. Ε. Λ. Α.Ε. είναι ο ακόλουθος:

ΜΕΤΡΟ 3: ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ενέργεια 1. Αγροτουρισμός

Δράση 1: Δημιουργία συστήματος κράτησης αγροτουριστικών καταλυμάτων

Αριθμός αιτήσεων: 4
Συνολικός προϋπολογισμός: 17.972.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 5.000.000

Δράση 2: Αναστήλωση παλαιών οικημάτων (ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας) και αξιοποίησή τους ως αγροτουριστικά καταλύματα.

Αριθμός αιτήσεων: 40
Συνολικός προϋπολογισμός: 985.844.700
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 130.000.000

Ενέργεια 2. Οικοτουρισμός

Δράση 1: Προβολή μέσω οικοτουριστικού οδηγού των οικολογικών πόρων της Λήμνου και του Αγίου Ευστρατίου.

Αριθμός αιτήσεων: 3
Συνολικός προϋπολογισμός: 17.360.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 15.000.000

Δράση 2: Σήμανση περιοχών με οικολογικό ενδιαφέρον

Αριθμός αιτήσεων: 1
Συνολικός προϋπολογισμός: 10.000.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 10.000.000

Δράση 3: Βελτίωση διαδρομών περιήγησης και αναψυχής.

Αριθμός αιτήσεων: 4
Συνολικός προϋπολογισμός: 29.000.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 10.000.000

Ενέργεια 3. Θαλάσσιος τουρισμός

Δράση 1: Περιηγητικά σκάφη με γυάλινο πυθμένα και καταδυτικοί εξοπλισμοί.

Αριθμός αιτήσεων: 4
Συνολικός προϋπολογισμός: 61.730.166
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 15.000.000

ΜΕΤΡΟ 3: ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΑΙΤΗΣΕΩΝ: 56

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: 1.121.906.866

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: 185.000.000

ΜΕΤΡΟ 4: ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, ΒΙΟΤΕΧΝΙΕΣ, ΥΠΗΡ. ΠΑΡ. ΜΙΚΡΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ.

Ενέργεια 1. Μικρές επιχειρήσεις-βιοτεχνίες.

Δράση 1: Επεξεργασία και τυποποίηση τοπικής πέτρας και δομικών υλικών.

Αριθμός αιτήσεων: 3

Συνολικός προϋπολογισμός: 52.500.000

Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 25.000.000

Δράση 2: Παραγωγή πάγου.

Αριθμός αιτήσεων: 1

Συνολικός προϋπολογισμός: 10.000.000

Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 10.000.000

Δράση 3: Επιχειρήσεις παραδοσιακών κατασκευών ξύλου και σιδήρου.

Αριθμός αιτήσεων: 5

Συνολικός προϋπολογισμός: 72.423.000

Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 28.300.000

Δράση 4: Εργαστήρια παραδοσιακής τεχνικής.

Αριθμός αιτήσεων: 2

Συνολικός προϋπολογισμός: 36.965.448

Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 15.000.000

Δράση 5: Καινοτόμες βιοτεχνίες προηγμένης τεχνολογίας.

Αριθμός αιτήσεων: 2

Συνολικός προϋπολογισμός: 30.000.000

Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 10.000.000

ΜΕΤΡΟ 4: ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, ΒΙΟΤΕΧΝΙΕΣ, ΥΠΗΡ. ΠΑΡ. ΜΙΚΡΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ.

ΣΥΝΟΛΟ ΑΙΤΗΣΕΩΝ: 13

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: 201.888.448

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: 88.300.000

ΜΕΤΡΟ 5: ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΤΟΠΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ, ΔΑΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ.

Ενέργεια 1. Τύπου 866/90.

Δράση 1: Μελισσοκομία (επεξεργασία-τυποποίηση).

Αριθμός αιτήσεων: 3
Συνολικός προϋπολογισμός: 23.163.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 10.000.000

Δράση 2: Αλιεία (επεξεργασία-τυποποίηση).

Αριθμός αιτήσεων: 2
Συνολικός προϋπολογισμός: 53.500.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 30.000.000

Δράση 3: Τυροκομεία, μηχανολογικός εξοπλισμός με στόχο την βελτίωση της ποιότητας.

Αριθμός αιτήσεων: 2
Συνολικός προϋπολογισμός: 135.950.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 65.000.000

Δράση 4: Αρτοποιεία-Ζαχαροπλαστική (μηχανολογικός εξοπλισμός).

Αριθμός αιτήσεων: 3
Συνολικός προϋπολογισμός: 34.695.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 10.000.000

Ενέργεια 2. Βιολογικές καλλιέργειες.

Δράση 1: Αρωματικά φυτά (έρευνα-επέκταση καλλιέργειας-επεξεργασία-τυποποίηση).

Αριθμός αιτήσεων: 1
Συνολικός προϋπολογισμός: 22.000.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 20.000.000

Δράση 2: Άλλες καλλιέργειες-τυποποίηση.

Αριθμός αιτήσεων: 1
Συνολικός προϋπολογισμός: 43.245.100
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 10.000.000

Ενέργεια 3. Προβολή-Λοιπές παρεμβάσεις στον αγροτικό τομέα.

Δράση 1: Νέα γεωργικά προϊόντα για ονομασία προέλευσης.

Αριθμός αιτήσεων: -
Συνολικός προϋπολογισμός: -
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 5.000.000

Δράση 2: Διαδικασίες ελέγχου-πιστοποίησης αγροτικών προϊόντων.

Αριθμός αιτήσεων: 1
Συνολικός προϋπολογισμός: 5.000.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 5.000.000

Δράση 3: Προβολή-Προώθηση τυροκομικών προϊόντων (ονομασία προέλευσης).

Αριθμός αιτήσεων: 1
Συνολικός προϋπολογισμός: 13.000.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 15.000.000

ΜΕΤΡΟ 5: ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΤΟΠΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ, ΔΑΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ.

ΣΥΝΟΛΟ ΑΙΤΗΣΕΩΝ: 14
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: 330.553.100
ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: 170.000.000

ΜΕΤΡΟ 6: ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ.

Ενέργεια 1. Φυσικό περιβάλλον.

Δράση 1: προστασία οικοσυστημάτων.

Αριθμός αιτήσεων: 1
Συνολικός προϋπολογισμός: 36.000.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 25.000.000

Δράση 2: Ανάδειξη απολιθωμένου δάσους.

Αριθμός αιτήσεων: 3
Συνολικός προϋπολογισμός: 32.815.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 10.000.000

Ενέργεια 2. Δομημένο περιβάλλον.

Δράση 1: Αναπαλαίωση, αξιοποίηση ιστορικών κτιρίων.

Αριθμός αιτήσεων: 5
Συνολικός προϋπολογισμός: 209.802.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 55.000.000

Δράση 2: Υποδομή και αναπαλαίωση παραδοσιακών πλατειών.

Αριθμός αιτήσεων: 9
Συνολικός προϋπολογισμός: 38.480.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 15.000.000

Δράση 3: Παραδοσιακά ναυπηγεία (καρνάγια).

Αριθμός αιτήσεων: 1
Συνολικός προϋπολογισμός: 22.000.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 20.000.000

Ενέργεια 3. Πολιτιστικό περιβάλλον.

Δράση 1: Εκδόσεις.

Αριθμός αιτήσεων: 4
Συνολικός προϋπολογισμός: 7.000.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 5.000.000

Δράση 2: Μουσεία.

Αριθμός αιτήσεων: 6
Συνολικός προϋπολογισμός: 86.142.000
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 17.000.000

Δράση 3: πολιτιστικές παρεμβάσεις και εξοπλισμός σε πολιτιστικό, αρχειακό και μουσειακό υλικό.

Αριθμός αιτήσεων: 10
Συνολικός προϋπολογισμός: 58.494.700
Προβλεπόμενος προϋπολογισμός: 21.200.000

ΜΕΤΡΟ 6: ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ.

ΣΥΝΟΛΟ ΑΙΤΗΣΕΩΝ: 39
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: 490.733.700
ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: 168.200.000

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΤΡΩΝ 3.4.5.6.

ΣΥΝΟΛΟ ΑΙΤΗΣΕΩΝ: 122
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: 2.145.082.144
ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: 684.000.000

ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΟΓΡΑΦΗ LEADER II

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Β. ΑΙΓΑΙΟΥ

ΟΜΑΔΑ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΗΜΝΟΥ Α.Ε.

ΑΝ.Ε.Λ. Α.Ε.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑ ΜΕΤΡΟ, ΔΡΑΣΗ ΚΑΙ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

ΜΕΤΡΟ 1 (Κωδικός 01)

σε εκ.δρχ.

Δράση / Υποδράση	Έργο	Δικαιούχ./ Περιοχή	Συν. κόστος	Συν. Επιλέξ. κόστος	Δημ. Δαπάνη (Επιχ.)	Κοινοτική συμμετοχή	Εθνική συμμετοχή				Ιδιωτική συμμετοχή	Ίδια συμμετοχή
							Σύνολο	Κρατική	Νομαρχ.	Άλλοι		
Κωδικός - Τίτλος	Κωδικός-Τίτλος						8=9+10+11	9	10	11	12	13=10+11+12
1	2	3	4	5=6+13	6=7+9	7						
ΥΠΟΜΕΤΡΟ ΕΓΤΠΕ-Π			34,140	34,140	33,078	26,462	6,616	6,616	0	0	1,062	1,062
01-01 Λειτουργικές δαπάνες		ΑΝ.Ε.Λ. Α.Ε.	30,600	30,600	30,600	24,480	6,120	6,120				0
01-01-01 Προσωπικό	01-01-01 Προσωπικό		17,946	17,946	17,946	14,357	14,357	3,589				0
01-01-02 Λειτουργικά	01-01-02 Λειτουργικά		4,050	4,050	4,050	3,240	3,240	0,810				0
01-01-03 Αναλώσιμα	01-01-03 Αναλώσιμα		1,200	1,200	1,200	0,960	0,960	0,240				0
01-01-04 Μετακινήσεις	01-01-04 Μετακινήσεις		2,166	2,166	2,166	1,733	1,733	0,433				0
01-01-05 Δημοσιεύσεις	01-01-05 Δημοσιεύσεις		3,254	3,254	3,254	2,603	2,603	0,651				0
01-01-06 Αποζημιώσεις Δ Σ	01-01-06 Αποζημιώσεις Δ Σ		1,984	1,984	1,984	1,587	1,587	0,397				0
01-02 Εξοπλισμός		ΑΝ.Ε.Λ. Α.Ε.	3,540	3,54	2,48	1,982	0,496	0,496			1,062	1,062
01-02-01 Μηχανολογικός	01-02-01 Μηχανολογικός		3,097	3,097	2,168	1,735	0,434	0,434			0,929	0,929
01-02-02 Λοιπός	01-02-02 Λοιπός		0,442	0,442	0,310	0,248	0,062	0,062			0,133	0,133
ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΤΡΟΥ			34,140	34,140	33,078	26,462	6,616	6,616			1,062	1,062

ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER II

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Β. ΑΙΓΑΙΟΥ

ΟΜΑΔΑ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΗΜΝΟΥ Α.Ε.

ΑΝ.Ε.Λ. Α.Ε.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑ ΜΕΤΡΟ ,ΔΡΑΣΗ ΚΑΙ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

ΜΕΤΡΟ 2 (Κωδικός 02)

σε εκ.δρχ.

Δράση / Υποδράση Κωδικός - Τίτλος	Έργο Κωδικός-Τίτλος	Δικαιούχ./ Περιοχή	Συν. κόστος	Συν. Επιλέξ. κόστος	Δημ. Δαπάνη (Επιχ.)	Κοινοτική συμμετοχή	Εθνική συμμετοχή				Ιδιωτική συμμετοχή	Ίδια συμμετοχή
							Σύνολο	Κρατική	Νομαρχ	Άλλοι		
1	2	3	4	5=6+13	6=7+9	7	8=9+10+11	9	10	11	12	13=10+11+12
ΥΠΟΜΕΤΡΟ ΕΚΤ			18,000	18,000	12,600	10,080	2,520	2,520	0	0	5,400	5,400
02-04 Κατάρτιση σε θέματα μικρών επιχειρήσεων - παραδοσιακές τέχνες	02-04-01 Κατάρτιση σε παραδοσιακά επαγγέλματα		9,000	9,000	6,300	5,040	1,260	1,260			2,700	2,700
	02-04-02 Κατάρτιση στην χειροτεχνία και αγγειοπλαστική		9,000	9,000	6,300	5,040	1,260	1,260			2,700	2,700
ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΤΡΟΥ			18,000	18,000	12,600	10,080	2,520	2,520	0	0	5,400	5,400

ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER II

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Β. ΑΙΓΑΙΟΥ

ΟΜΑΔΑ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΗΜΝΟΥ Α.Ε.

ΑΝ.Ε.Λ. Α.Ε.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑ ΜΕΤΡΟ ΔΡΑΣΗ ΚΑΙ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

ΜΕΤΡΟ 3 (Κωδικός 03)

σε εκ.δρχ.

Δράση / Υποδράση Κωδικός - Τίτλος	Έργο Κωδικός-Τίτλος	Δικαιούχ./ Περιοχή	Συν κόστος	Συν. Επιλέξ. κόστος	Δημ. Δαπάνη (Επιχ.)	Κοινοτική συμμετοχή	Εθνική συμμετοχή				Ιδιωτική συμμετοχή	Ίδια συμμετοχή
							Σύνολο	Κρατική	Νομαρ	Άλλοι		
1	2	3	4	5=6+13	6=7+9	7	8=9+10+11	9	10	11	12	13=10+11+12
ΥΠΟΜΕΤΡΟ ΕΓΤΠΕ-Π			150,538	145,000	87,000	69,600	17,400	17,400	0	0	58,000	58,000
03-01 Δημιουργία εκσυγχρονισμός επέκταση αγροτουριστικών καταλυμάτων	03-01-01 Αναπαλαίωση-επισκευή παραδοσιακού αγροτουριστικού καταλύματος " Πέτρινο "	Παπαλέξη Χαρίκλεια Ρεπανίδι	10,048	10,048	6,029	4,823	1,206	1,206			4,019	4,019
	03-01-02 Αναπαλαίωση οικήματος για αγροτουριστικά καταλύματα	Κοινότητα Ρωμανού Ρωμανού	16,000	16,000	9,600	7,680	1,920	1,920			6,400	6,400
	03-01-03 Παραδοσιακό κατάλυμα	Ο Βαγιάκου-Σπυρ. Μακρυγιάννης Κάσπακα	29,938	25,000	15,000	12,000	3,000	3,000			10,000	10,000
	03-01-04 Ανακαίνιση-διασκευή παλαιού οικήματος	Κοινότητα Αττικής Αττική	12,702	12,702	7,621	6,097	1,524	1,524			5,081	5,081
	03-01-05 Αναπαλαίωση οικήματος για αγροτουριστικά καταλύματα	Δημήτριος Μπούρδος Κάσπακα	17,030	17,000	10,200	8,160	2,040	2,040			6,800	6,800
	03-01-06 Αναπαλαίωση επισκευή παλαιού οικήματος και αξιοποίησή τους ως αγροτουριστικό καταλύματος	Αφοί Ποριάζη ΟΕ Πορτιανού	18,000	18,000	10,800	8,640	2,160	2,160			7,200	7,200

ΜΕΤΡΟ 3 (Κωδικός 03)

σε εκ.δρχ.

Δράση / Υποδράση	Έργο	Δικαιούχ./ Περιοχή	Συν. κόστος	Συν. Επιλέξ. κόστος	Δημ. Δαπάνη (Επιχ.)	Κοινοτική συμμετοχή	Εθνική συμμετοχή				Ιδιωτική συμμετοχή	Ίδια συμμετοχή
							Σύνολο	Κρατική	Νομαρχ.	Άλλοι		
Κωδικός - Τίτλος	Κωδικός-Τίτλος						8=9+10+11	9	10	11	12	13=10+11+12
1	2	3	4	5=6+13	6=7+9	7						
	03-01-07 Αναπαλαίωση οικήματος και αξιοποίηση του σε αγροτουριστικά καταλύματα	Φωτεινή Γκαράλη Αιτική	17,000	17,000	10,200	8,160	2,040	2,040			6,800	6,800
	03-01-08 Αναστήλωση - επισκευή παλαιού παραδο- στακού οικήματος	Γεώργιος Σακούλιας Κοντιάς	14,250	14,250	8,550	6,840	1,710	1,710			5,700	5,700
03-02	Εναλλακτικές μορφές τουρισμού											
03-02-08	Νέες μορφές τουρισμού	Περιγηγητικό σκάφος με γύαλινο πυθμένα	16,000	15,000	9,000	7,200	1,800	1,800			6,000	6,000
	ΥΠΟΜΕΤΡΟ ΕΤΠΑ		19,360	19,360	11,616	9,293	2,323	2,323	0	0	7,744	7,744
03-14	Προβολή , προώθηση τουριστικά πακέτα , συστήματα κράτησης δωματίων, περίπτερα τουριστικών πληροφοριών	03-14-01 Δημιουργία συστήμα- τος κράτησης αγροτουριστικών καταλυμάτων	5,000	5,000	3,000	2,400	0,600	0,600			2,000	2,000
		03-14-02 Προβολή μέσω οικουριστικού οδηγού των οικολογικών πόρων Λήμνου & Αγίου Ευστρατίου	12,100	12,100	7,260	5,808	1,452	1,452			4,840	4,840
		03-14-03 Προβολή μέσω οικουριστικού οδηγού των οικολογικών πόρων Λήμνου	2,260	2,260	1,356	1,085	0,271	0,271			0,904	0,904
	ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΤΡΟΥ		170,298	164,360	98,616	78,893	19,723	19,723	0	0	66,744	66,744

ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER II

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Β. ΑΙΓΑΙΟΥ

ΟΜΑΔΑ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΗΜΝΟΥ Α.Ε.

ΑΝ.Ε.Λ. Α.Ε.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑ ΜΕΤΡΟ ,ΔΡΑΣΗ ΚΑΙ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

ΜΕΤΡΟ 4 (Κωδικός 04)

σε εκ.δρχ.

Δράση / Υποδράση	Έργο	Δικαιούχ / Περιοχή	Συν κόστος	Συν Επιλέξ. κόστος	Δημ Δαπάνη (Επιχ.)	Κοινοτική συμμετοχή	Εθνική συμμετοχή				Ιδιωτική συμμετοχή	Ίδια συμμετοχή
							Σύνολο	Κρατική	Νομαρχ	Άλλοι		
Κωδικός - Τίτλος	Κωδικός-Τίτλος		4	5=6+13	6=7+9	7	8=9+10+11	9	10	11	12	13=10+11+12
1	2	3	4	5=6+13	6=7+9	7	8=9+10+11	9	10	11	12	13=10+11+12
ΥΠΟΜΕΤΡΟ ΕΤΠΑ			96,000	96,000	57,600	46,080	11,520	11,520	0	0	38,400	38,400
04-02 Εκσυγχρονισμός επέκταση μονάδων οικοτεχνίας, χειροτεχνίας και ειδών λαϊκής τέχνης	Υπο προκήρυξη		15,000	15,000	9,000	7,200	1,800	1,800			6,000	6,000
04-03- Νέες Βιοτεχνίες - μικρές επιχειρήσεις	04-03-01 Παραγωγή πάγου	Κωνίνος Κουτούκης	10,000	10,000	6,000	4,800	1,200	1,200			4,000	4,000
04-04 Εκσυγχρονισμός -επέκταση βιοτεχνιών - μικρών επιχειρήσεων	04-04-01 Εξοπλισμός σε μηχάνημα για κατασκευή παραδοσιακού κικλιδώματος	Κωνίνος Ελευθεράκης	2,750	2,750	1,650	1,320	0,330	0,330			1,100	1,100
	04-04-02 Εκσυγχρονισμός μονάδος παραγωγής	Παναγιώτης Καφές	8,750	8,750	5,250	4,200	1,050	1,050			3,500	3,500
	04-04-03 Αγορά μηχανημάτων για ξυλουργικό εργαστήριο	Ιωάννης Κατωμερίτης	7,750	7,750	4,650	3,720	0,930	0,930			3,100	3,100
	04-04-04 Παραδοσιακά Λημνιακά Έπιπλα	Αναστάσιος Βαλάκος	14,835	14,835	8,901	7,121	1,780	1,780			5,934	5,934
	04-04-05 Εκσυγχρονισμός μονάδος παραγωγής πλαστικών κουφωμάτων	ΦΙΑ Φεργαδιώτης ΕΠΕ	10,000	10,000	6,000	4,800	1,200	1,200			4,000	4,000

ΜΕΤΡΟ 4 (Κωδικός 04)

σε εκ.δρχ.

Δράση / Υποδράση Κωδικός - Τίτλος	Έργο Κωδικός-Τίτλος	Δικαιούχ./ Περιοχή	Συν κόστος	Συν. Επιλέξ κόστος	Δημ Δαπάνη (Επιχ.)	Κοινοτική συμμετοχή	Εθνική συμμετοχή				Ιδιωτική συμμετοχή	Ιδια συμμετοχή
							Σύνολο	Κρατική	Νομαρχ	Άλλοι		
1	2	3	4	5=6+13	6=7+9	7	8=9+10+11	9	10	11	12	13=10+11+12
04-05 Αξιοποίηση τοπικών φυσικών πόρων	04-05-01 Επιχείρηση επεξεργασίας και τυποποίησης τοπικής πέτρας	Κ. Πινάκος & Σια Ο.Ε.	17,000	17,000	10,200	8,160	2,040	2,040			6,800	6,800
	04-05-02 Επιχείρηση επεξεργασίας και τυποποίησης τοπικής πέτρας	Χαράλαμπος Κολόζος	9,915	9,915	5,949	4,759	1,190	1,190			3,966	3,966
ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΤΡΟΥ			96,000	96,000	57,600	46,080	11,520	11,520	0	0	38,400	38,400

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑ ΜΕΤΡΟ ,ΔΡΑΣΗ ΚΑΙ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

ΜΕΤΡΟ 5 (Κωδικός 05)

σε εκ.δρχ.

Δράση / Υποδράση	Έργο	Δικαιούχ./ Περιοχή	Συν. κόστος	Συν. Επιλέξ. κόστος	Δημ. Δαπάνη (Επιχ.)	Κοινοτική συμμετοχή	Εθνική συμμετοχή				Ιδιωτική συμμετοχή	Ίδια συμμετοχή
							Σύνολο	Κρατική	Νομαρχ	Άλλοι		
Κωδικός - Τίτλος	Κωδικός-Τίτλος			5=6+13	6=7+9	7	8=9+10+11	9	10	11	12	13=10+11+12
ΥΠΟΜΕΤΡΟ ΕΓΤΠΕ-Π			133,344	133,018	79,811	63,849	15,962	15,962	0	0	53,207	53,207
06-01 Δράσεις τύπου Καν. (ΕΟΚ)866/90												
05-01-02 Γάλα & Γαλακτοκομικά	05-01-02-01 Εκσυγχρονισμός μονάδος επεξεργασίας γάλακτος	Ένωση Αγροτικών Συν/σμών Λήμνου	65,000	65,000	39,000	31,200	7,800	7,800			26,000	26,000
05-01-04 Μέλι & Σηροτροφία	05-01-04-01 Δημιουργία τυποποιητηρίου μελιού	ΚΟΠΑΣ Λήμνου Ομάδα Μελισσοκόμων	9,450	9,450	5,670	4,536	1,134	1,134			3,780	3,780
05-06 Αξιοποίηση αλιευτικής παραγωγής	05-06-01 Αλιεία (επεξεργασία- τυποποίηση)	Γεώργιος Κουτούκης	30,000	30,000	18,000	14,400	3,600	3,600			12,000	12,000
05-13 Επενδύσεις παραγωγής ειδών διατροφής (Αρτοσκευάσματα, γλυκά, ζυμαρικά κλπ)	05-13-01 Εκσυγχρονισμός εργαστηρίου ζαχαροπλαστικής	Συν/σμός Ζαχαροπλαστικής Ασιακής	10,326	10,000	6,000	4,800	1,200	1,200			4,000	4,000
05-24 Πιστοποίηση ποιότητας - σήμανση προϊόντων	05-24 Δημιουργία εργαστηρίου ελέγχου ποιότητας μελιού και άλλων αγροτικών προϊόντων	ΚΟΠΑΣ Λήμνου Ομάδα Μελισσοκόμων	3,568	3,568	2,141	1,713	0,428	0,428			1,427	1,427
05-25 Εκθετήρια γεωργικών προϊόντων χώροι πώλησης, προβολή, προώθηση, τηλεματικό κέντρο, πωλήσεις με τηλεγορά, δίκτυα διανομής, κέντρα αγροτικών δραστηριοτήτων	Υπό προκήρυξη		15,000	15,000	9,000	7,200	1,800	1,800			6,000	6,000
ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΤΡΟΥ			133,344	133,018	79,811	63,849	15,962	15,962	0	0	53,207	53,207

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑ ΜΕΤΡΟ ,ΔΡΑΣΗ ΚΑΙ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

ΜΕΤΡΟ 6 (Κωδικός 06)

σε εκ.δρχ.

Δράση / Υποδράση	Έργο	Δικαιούχ / Περιοχή	Συν. κόστιες	Συν. Επιλέξ. κόστος	Δημ. Δαπάνη (Επιχ.)	Κοινοτική συμμετοχή	Εθνική συμμετοχή				Ιδιωτική συμμετοχή	Ίδια συμμετοχή
							Σύνολο	Κρατική	Νομαρχ	Άλλοι		
Κωδικός - Τίτλος	Κωδικός-Τίτλος			5=6+13	6=7+9	7	8=9+10+11	9	10	11	12	13=10+11+12
1	2	3	4									
ΥΠΟΜΕΤΡΟ ΕΓΤΠΕ-Π			117,180	105,876	84,701	84,701	0	0	0	0	21,175	21,175
06-01 Αναπλάσεις, αξιοποιήσεις και ανάδειξη τοπίων, περιβάλλοντος και χώρων	06-01-01 Προστασία οικοσυστημάτων (ελάφια Μύρινας)	Δήμος Μύρινας	40,000	30,716	24,573	24,573	0				6,143	6,143
	06-01-02 Λιθόστρωση παλαιού μονοπατιού μεταξύ αρχαιολογικών χώρων Ηφαιστίας-Καβειρίου	Κοινότητα Κονιοπουλίου	4,150	4,150	3,320	3,320	0				0,830	0,830
	06-01-03 Βελτίωση διαδρομών περιήγησης (Κουκονήσι - Άγιος Παύλος)	Κοινότητα Μούδρου	4,150	4,150	3,320	3,320	0				0,830	0,830
	06-01-04 Βελτίωση διαδρομών περιήγησης	Υπό προκήρυξη	7,500	7,500	6,000	6,000	0				1,500	1,500
	06-01-05 Βελτίωση υποδομών παραδοσιακών πλατειών - χώρων αναψυχής	Κοινότητα Αττικής	2,200	2,200	1,760	1,760	0				0,440	0,440
	06-01-06 Βελτίωση χώρων αναψυχής - πλουσταριού	Κοινότητα Ρωμανού	5,000	5,000	4,000	4,000	0				1,000	1,000
	06-01-07 Υποδομή παραδοσιακών πλατειών -	Κοινότητα Κοινιά	3,000	3,000	2,400	2,400	0				0,600	0,600
	06-01-08 Υποδομή και ανά - πλάση παραδοσιακής πλατείας	Κοινότητα Καλλιθέας	3,000	3,000	2,400	2,400	0				0,600	0,600
	06-01-09 Ανάπλαση παλαιού πλουσταριού	Κοινότητα Κονιοπουλίου	2,000	2,000	1,600	1,600	0				0,400	0,400
	06-01-10 Αναπαλαίωση παραδοσιακής βρύσης	Κοινότητα Καμνίων	2,660	2,660	2,128	2,128	0				0,532	0,532

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑ ΜΕΤΡΟ, ΔΡΑΣΗ ΚΑΙ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

ΜΕΤΡΟ 6 (Κωδικός 06)

σε εκ.δρχ.

Δράση / Υποδράση	Έργο	Δικαιούχ / Περιοχή	Συν κόστος	Συν Επιλέξ κόστος	Δημ. Δαπάνη (Επιχ)	Κοινοτική συμμετοχή	Εθνική συμμετοχή				Ιδιωτική συμμετοχή	Ιδια συμμετοχή
							Σύνολο	Κρατική	Νομαρχ	Άλλοι		
Κωδικός - Τίτλος	Κωδικός-Τίτλος		4	5=6+13	6=7+9	7	8=9+10+11	9	10	11	12	13=10+11+12
1	2	3										
	06-01-11 Αναπαλαίωση αναδειξη παλαιάς κρήνης-πηγάδια νεκροταφείο	Κοινότητα Μουδρου	2,500	2,500	2,000	2,000	0				0,500	0,500
06-02	Σήμανση αξιοθέατων, μνημείων, μνηοπατιων-χαρτογραφησεις	Σύνδεσμος 11ης Εδαφικής Περιφέρειας	8,300	8,300	6,640	6,640	0				1,660	1,660
06-03	Μουσεία αγροτικής πολιτιστικής κληρονομιάς (μη ανταποδοτικά)	06-03-01 Μουσείο ναυτικής παράδοσης και σπογγαλείας	19,000	17,000	13,600	13,600	0				3,400	3,400
		06-03-02 Υποδομή για υπαίθρια έκθεση του λαογραφικού μουσείου Πορτιανού	5,700	5,700	4,560	4,560	0				1,140	1,140
		06-03-03 Εξοπλισμός Λαογραφικού μουσείου Πορτιανού	3,000	3,000	2,400	2,400	0				0,600	0,600
06-06	Μελέτες , έρευνες , καταγραφή έντυπα	06-06-01 Κατασκευή μήτρας για την επανέκδοση Ιστορικού βιβλίου με τίτλο : " Λήμνος " του Α Μοσχίδη	2,000	2,000	1,600	1,600	0				0,400	0,400
		06-06-02 Κατασκευή μήτρας για την επανέκδοση βιβλίου με τίτλο " Λημνιακή Λαογραφία "	1,000	1,000	0,800	0,800	0				0,200	0,200
		06-06-03 Κατασκευή μήτρας για την έκδοση βιβλίου με τίτλο " Μαθαίνω τον τόπο μου "	2,000	2,000	1,600	1,600	0				0,400	0,400

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑ ΜΕΤΡΟ, ΔΡΑΣΗ ΚΑΙ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

ΜΕΤΡΟ 6 (Κωδικός 06)

σε εκ.δρχ.

Δράση / Υποδράση	Έργο	Δικαιούχ / Περιοχή	Συν κόστος	Συν. Επιλέξ κόστος	Δημ. Δαπάνη (Επιχ)	Κοινοτική συμμετοχή	Εθνική συμμετοχή				Ιδιωτική συμμετοχή	Ιδια συμμετοχή
							Σύνολο	Κρατική	Νομαρχ.	Άλλοι		
Κωδικός - Τίτλος	Κωδικός-Τίτλος		4	5=6+13	6=7+9	7	8=9+10+11	9	10	11	12	13=10+11+12
ΥΠΟΜΕΤΡΟ ΕΤΠΑ			92,330	92,330	73,864	73,864	0	0	0	0	18,466	18,466
06-12 Αναπαλάωση , ανάδειξη και αξιοποίηση ιστορικών και παραδοσιακών κτιρίων	06-12-01 Αποκατάσταση όψεων και εσωτερικές διαρρυθμίσεις Ιστορικού κτιρίου Παλλημνιακού Σχολικού Ταμείου	Παλλημνιακό Σχολικό Ταμείο	55,000	55,000	44,000	44,000	0				11,000	11,000
06-16 Λοιπά Μουσεία (μη ανταποδοτικά)	06-16-01 Ανάδειξη απολιθωμένου δάσους	Κοινότητα Μουδρού	10,000	10,000	8,000	8,000	0				2,000	2,000
	06-16-02 Παραδοσιακά ναυπηγεία (μη ανταποδοτικά)	Κοινότητα Αγίου Ευστρατίου	20,000	20,000	16,000	16,000	0				4,000	4,000
06-17 Ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκδηλώσεων ανάδειξης και διατήρησης τοπικής κληρονομιάς	06-17-01 Εμπλουτισμός Υμνοθήκης	Σύλλογος Κεχαγιάδων	1,500	1,900	1,520	1,520	0				0,380	0,380
	06-17-02 Εμπλουτισμός Υμνοθήκης	Λύκειο Ελληνίδων	5,430	5,430	4,344	4,344	0				1,086	1,086
ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΤΡΟΥ			209,490	198,206	158,565	158,565	0	0	0	0	39,641	39,641

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΛΗΜΝΟΥ

A) ΜΥΡΙΝΑΣ

Επαρχείου Λήμνου

1. Γραφείο Επάρχου
2. Τεχνική υπηρεσία Δήμων και Κοινοτήτων
3. Γραφείο Προγραμματισμού
4. Γραφείο Κοινωνικών Υπηρεσιών
5. Γραφείο Γεωργικής Ανάπτυξης
6. Γραφείο Συγκοινωνιών Λήμνου

Λοιπές

7. Επιθεώρηση Δημοτικής Εκπαίδευσης
8. Οικονομική Εφορία
9. Αγροτικό Κτηνιατρείο
10. Κέντρο Υγείας
11. Γραφείο Μηχανικών Δημοσίων Έργων
12. Πολεοδομικό Γραφείο
13. Περιφερειακό Δασικό Γραφείο
14. Στρατιωτική Διοίκηση Λήμνου
15. Δημόσιο ταμείο
16. Ειρηνοδικείο
17. Γραφείο Τουρισμού
18. Γραφεία ΕΟΜΜΕΧ
19. Γραφεία Ασφαλιστικών Ταμείων
20. Νομαρχιακό Γενικό Νοσοκομείο

Εκτός των παραπάνω υπάρχουν Αστυνομικό τμήμα, υπολιμεναρχείο, τελωνείο, γραφεία Δημοσίων Επιχειρήσεων (ΔΕΗ, ΟΤΕ) και υποκαταστήματα τραπεζών.

B) ΜΟΥΔΡΟΥ

1. Γραφείο Γεωργικής Ανάπτυξης
2. Αγροτικό πολυιατρείο
3. Αγροτικό Κτηνιατρείο
4. Μετεωρολογικός Σταθμός

Υπάρχουν επίσης Αστυνομικό τμήμα, λιμενικός σταθμός και τελωνείο.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΦΥΛΟ:

ΗΛΙΚΙΑ:

Τόπος Γέννησης: ΔΗΜΟΣ ή ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ..... ΝΟΜΟΣ.....

με πληθυσμό:

Κάτω από 500 500 ως 2.000 2.000 ως 10.000 πάνω από 10.000

Τόπος Κατοικίας: ΔΗΜΟΣ ή ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ..... ΝΟΜΟΣ.....

με πληθυσμό:

Κάτω από 500 500 ως 2.000 2.000 ως 10.000 πάνω από 10.000

Γεωγραφική θέση τόπου κατοικίας:

Ορεινή Ημιορεινή Πεδινή Παραθαλάσσια

Οικογενειακή Κατάσταση:

Άγαμος-η Έγγαμος-η Χήρος-α Διαζευγμένος-η

Οικονομικό επίπεδο οικογένειας:

Φτωχό Μέτριο Καλό Πολύ καλό

Επάγγελμα:

(Συμπληρώστε έναν αριθμό σύμφωνα με τον πίνακα)

α. Του ίδιου-ας

β. Του πατέρα

γ. Της μητέρας

δ. Του/Της συζύγου

1. Ανειδίκευτος εργάτης-τρια ή υπάλληλος
2. Τεχνίτης (επαγγελματίας ή υπάλληλος)
3. Αγρότης-ισσα
4. Ψαράς ή άλλες ασχολίες με τη θάλασσα
5. Μικροεπιχειρηματίας (με δικό του κατάστημα)
6. Επιστήμονας (Δημόσιος ή Ιδιωτικός Υπάλληλος)
7. Επιστήμονας με ελεύθερο επάγγελμα
8. Φοιτητής/Σπουδαστής
9. Άνεργος
10. Συνταξιούχος
11. Οικιακά
12. Άλλο

9. **Μορφωτικό επίπεδο ερωτούμενου:**

Δεν έχει πάει καθόλου σχολείο

Τελείωσε το Δημοτικό

Απόφοιτος Γυμνασίου

Απόφοιτος Λυκείου ή Μέσης Τεχνικής Σχολής

Πτυχιούχος ΑΕΙ-ΤΕΙ

9. Ποιες οι προβλέψεις για το μέλλον του τόπου σας στις παρακάτω δραστηριότητες:

	θα πάνε χειρότερα	μάλλον θα πάνε χειρότερα	μάλλον θα πάνε καλύτερα	θα πάνε καλύτερα
Γεωργικές εργασίες	☐	☐	☐	☐
Κτηνοτροφικές «	☐	☐	☐	☐
Αλιευτικές «	☐	☐	☐	☐
Τουριστικές «	☐	☐	☐	☐
Εμπορικές «	☐	☐	☐	☐
Άλλες «	☐	☐	☐	☐

11. Είστε ευχαριστημένος - η από τις συνθήκες διαβίωσης στην περιοχή σας;

ΚΑΘΟΛΟΥ ΛΙΓΟ ΑΡΚΕΤΑ ΠΟΛΥ

12. Ποιοι παράγοντες στο μέλλον θα μπορούσαν να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσης στην περιοχή σας;

1. ....
2. ....
3. ....

13. Είστε ευχαριστημένος - η από τους τρόπους ψυχαγωγίας στην περιοχή σας;

ΚΑΘΟΛΟΥ ΛΙΓΟ ΑΡΚΕΤΑ ΠΟΛΥ

14. Αναφέρετε τρεις (3) από τους σημαντικότερους τρόπους ψυχαγωγίας σας

1. ....
2. ....
3. ....

15. Εργάζεστε;

ΝΑΙ ΟΧΙ

16. Αν όχι, για ποιο λόγο;

1. Δεν υπάρχει στην περιοχή μου αντικείμενο εργασίας, σύμφωνα με τις γνώσεις ή την εμπειρία που έχω
2. Δεν υπάρχουν συνθήκες για πώληση των προϊόντων που θα παράγω ή των υπηρεσιών που θα παρέχω
3. Δεν υπάρχουν τα αναγκαία κεφάλαια για την έναρξη κατάλληλης επαγγελματικής απασχόλησης
4. Άλλο (τι)

17. Σε τι βαθμό οι παρακάτω φορείς νομίζετε ότι μπορούν να δώσουν βοήθεια ή λύση στα προβλήματα απασχόλησης ή αυτοαπασχόλησης για την περιοχή σας;

	ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ
α. Δημοτικές ή κοινοτικές αρχές	☐	☐	☐	☐
β. Συμβούλια περιοχής	☐	☐	☐	☐
γ. Νομαρχία	☐	☐	☐	☐
δ. Κράτος (Νόμοι, Υπουργεία)	☐	☐	☐	☐
ε. Προγράμματα Ε.Ε	☐	☐	☐	☐
στ. Αναπτυξιακή εταιρεία	☐	☐	☐	☐

18. Με βάση τις συνθήκες στην περιοχή σας, τι είδους απασχόληση πιστεύετε ότι μπορεί να υλοποιηθεί και δεν έχει υλοποιηθεί ως τώρα;

1. ....
2. ....
3. ....

19. Γνωρίζετε την ύπαρξη συγκεκριμένων κοινοτικών προγραμμάτων που εφαρμόζονται ή πρόκειται να εφαρμοστούν στην περιοχή σας;

ΝΑΙ   ΟΧΙ

20. Ονομάστε, τα Ευρωπαϊκά προγράμματα που γνωρίζετε

1. ....
2. ....
3. ....

21. Γνωρίζετε την ύπαρξη της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER;

ΝΑΙ   ΟΧΙ

22. Αν ναι, σε ποια από τα παρακάτω αναφέρετε το LEADER;

1. Τεχνική Υποστήριξη στην αγροτική ανάπτυξη
2. Επαγγελματική κατάρτιση
3. Αγροτουρισμός-Τουρισμός
4. Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

5. Αξιοποίηση και εμπορία τοπικών Γεωργικών, Αλιευτικών και Βιομηχανικών προϊόντων
 6. Λειτουργία και εξοπλισμός φορέα
 7. Σε όλα τα παραπάνω (1-6)
 8. Άλλο (τι) .....

23. Θα θέλατε να γίνετε δικαιούχος του συγκεκριμένου προγράμματος;

ΝΑΙ ΟΧΙ

24. Αν ναι, σε ποιες από τις παραπάνω δραστηριότητες (ερωτ.22) θα ήσασταν πρόθυμος-η να συμμετάσχετε;

1. ....
 2. ....
 3. ....

25. Πιστεύετε ότι τα Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να συντελέσουν στην ανάπτυξη του τόπου σας;

ΝΑΙ ΟΧΙ

26. Αν όχι, Γιατί;

1. ....
 2. ....
 3. ....

27. Σημειώστε ποια από τα αναφερόμενα αντικείμενα δεν θα μπορούσαν να είναι αντικείμενα απασχόλησης για σας ή κάποιους άλλους στην περιοχή σας

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΙΘΑΝΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

<u>ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ</u>	<u>ΑΓΡΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ</u>
☐ Χειμερινός- Ανοιξιάτικος Φθινοπωρινός τουρισμός	☐ Βιολογικές καλλιέργειες
☐ Περιηγητικός τουρισμός	☐ Καλαθοπλεκτική- Ψάθινα είδη (π.χ καπέλα)
☐ Διοργάνωση εκδρομών	☐ Αποξήρανση Φρούτων (π.χ σύκα)
☐ Θρησκευτικός τουρισμός	☐ Αποξηραμένα άνθη, φυτά
☐ Φυσιολατρικός τουρισμός	☐ Φυτά για μαγειρική (π.χ ρίγανη)
☐ Ενοικίαση αλόγων, γαϊδουριών για περιπάτους τουριστών	☐ Παραδοσιακά γαλακτοκομικά
	☐ Παραδοσιακή αλλαντοποιία
	☐ Παραδοσιακά ποτά (π.χ κίτρο, ρακί)
<u>ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ</u>	<u>ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ- ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ</u>
☐ Ξυλογλυπτική	☐ Διατήρηση παραδοσιακών τρόπων πανηγυριών
☐ Κεντήματα	☐ Διατήρηση καρναβαλιού (π.χ κορδελάτες)
☐ Προϊόντα αργαλιού	☐ Θεατρικές ομάδες

- Πήλινα αντικείμενα ή διακοσμητικά
- Αγιογραφία

- Ζωγραφική σε γυαλί, πέτρα κ.λ.π

ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ

- Γηροκομικές απασχολήσεις ή με άτομα με ειδικές ανάγκες ή με παιδιά
- Φύλαξη παιδιών εργαζομένων
- Α΄ Βοήθειες

28. Από τα παραπάνω, με ποια αντικείμενα θα ήσασταν διατεθειμένος-η να ασχοληθείτε (συμπληρώστε με το βαθμό σπουδαιότητας)

1. ....
2. ....
3. ....

29. Ποιες δυσκολίες πιστεύετε ότι θα συναντήσετε για την υλοποίηση της δραστηριότητας που επιλέξατε παραπάνω;

1. ....
2. ....
3. ....

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΠΩΣ ΦΤΑΣΑΜΕ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER

- 1.1: Κανονισμός – πλαίσιο 2052/88
- 1.2: Διαρθρωτικά Ταμεία
  - 1.2.1: Κοινοί στόχοι
  - 1.2.2: Μορφές παρέμβασης
  - 1.2.3: Λειτουργικά προγράμματα
  - 1.2.4: Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης
  - 1.2.5: Στάδια διαδικασίας
- 1.3: Άρθρο 11 του κανονισμού 4253/88
- 1.4: ΕΤΠΑ: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
- 1.5: ΕΚΤ: Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
- 1.6: ΕΓΤΠΕ: Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων
- 1.7: ΕΤΕ: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
- 1.8: Προγράμματα και πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, εκτός της LEADER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: LEADER I

- 2.1: Γενικά
- 2.2: Στόχοι
- 2.3: Μορφές παρέμβασης
- 2.4: Φορείς αγροτικής ανάπτυξης
- 2.5: Καθορισμός των επιλέξιμων περιοχών
- 2.6: Μέτρα επιλέξιμα στο πλαίσιο συνολικών επιδοτήσεων
- 2.7: Μέτρα που αφορούν την αγροτική ανάπτυξη
- 2.8: Μέτρα που αφορούν τις ομάδες αγροτικής ανάπτυξης
- 2.9: Μέτρα για την σύνδεση με το διεθνικό δίκτυο των ομάδων
- 2.10: Συνεισφορά της Κοινότητας στην χρηματοδότηση της LEADER.
- 2.11: Εφαρμογή

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: LEADER II

- 3.1: Γενικά
- 3.2: Στόχοι
- 3.3: Δικαιούχοι
- 3.4: Μέσα εφαρμογής
- 3.5: Επιλέξιμα μέτρα
- 3.6: Τοπικό Επιχειρησιακό Σχέδιο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Περιοχή δράσης, διοικητικά, οικονομικά και λοιπά χαρακτηριστικά

- 4.1: Περιγραφή της περιοχής δράσης
- 4.2: Διοικητική διάρθρωση – ανθρώπινο δυναμικό, υπηρεσίες
- 4.3: Οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής
  - 4.3.1: Πρωτογενής τομέας
  - 4.3.2: Δευτερογενής τομέας
  - 4.3.3: Τριτογενής τομέας
  - 4.3.4: Προβλήματα της περιοχής δράσης
    - 4.3.4.1: Λήμνος
    - 4.3.4.2: Άγιος Ευστράτιος
- 4.4: Η Ομάδα Τοπικής Δράσης Λήμνου (Ο.Τ.Δ.)
  - 4.4.1: Παρουσίαση της Ομάδας Τοπικής Δράσης
    - 4.4.1.1: Προοπτικές διεύρυνσης της Ο.Τ.Δ.
- 4.5: Το Επιχειρησιακό Σχέδιο Λήμνου
  - 4.5.1: Το Επιχειρησιακό Σχέδιο Λήμνου (I)
    - 4.5.1.1: Παρουσίαση των μέτρων του προγράμματος
  - 4.5.2: Το Επιχειρησιακό Σχέδιο Λήμνου (II)
    - 4.5.2.1: Διατύπωση προτεραιοτήτων και στόχων του προγράμματος.
    - 4.5.2.2: Ανάλυση των στόχων σε επιμέρους τομείς δραστηριότητας.
    - 4.5.2.3: Ορισμός και διατύπωση υποπρογραμμάτων, μέτρων και ενεργειών της πρότασης προγράμματος της "ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΛΗΜΝΟΥ Α.Ε."

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Εκτίμηση αποτελεσμάτων

- 5.1: Απολογιστικά στοιχεία
- 5.2: Η Έρευνα
  - 5.2.1: Μεθοδολογία έρευνας
  - 5.2.2: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου (βασικές παρατηρήσεις)
  - 5.2.3: Συμπεράσματα - Προτάσεις

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Για την υποστήριξη και ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας χρησιμοποιήθηκαν διάφορα στοιχεία τα οποία και μας διατέθηκαν από διάφορες πηγές.

Καταρχήν θα πρέπει να αναφέρουμε ότι όσον αφορά τα στοιχεία που αφορούν το LEADER I και II καθώς και αυτά που αφορούν την περιοχή δράσης του προγράμματος (Λήμνος – Άγιος Ευστράτιος) μας παραχωρήθηκαν από την Αναπτυξιακή Εταιρεία Λήμνου Α.Ε. (ΑΝ. Ε. Λ. Α.Ε.). Θα πρέπει να αναφερθούμε και στους ανθρώπους της Εταιρείας οι οποίοι μας βοήθησαν με περαιτέρω επεξηγήσεις και προσωπικές συμβουλές.

Επίσης χρησιμοποιήθηκαν ορισμένα αποσπάσματα από το βιβλίο "ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ" του Δρ. Λεωνίδα Α. Παπακωνσταντινίδη. Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν και αφορούν την δράση και συμμετοχή των Διαρθρωτικών Ταμείων μας διατέθηκαν από το προσωπικό αρχείο του κ. Λεωνίδα Παπακωνσταντινίδη ο οποίος είναι και ο υποστηρικτής της παρούσας μελέτης.